

MOZES BI NALTSQS AĻSEDIHIGI

Ġ O D E S Z I Z

HOLYEHIGI

INEA

YISTAINILLI BA HANI

M A R K

NALTSQS YE YIKI-ISCINIGI

TOHATCIDI ENIŞOTI DINE BIZADKYEĦGO AYILA

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCXVI.

1912.

NAVAHO ALPHABET.

(Adopted by the Language Unification Committee of the Southwest Indian Conference.)

a	as in what.....	(NAVAHO) lakan (sweet)
a	as in father.....	thą (three)
b	as in bear.....	beş (iron)
c	like ch in church.....	ciz (wood)
d	as in dog.....	dine (man)
ɖ	between d and t.....	ɖota (no)
e	as in met.....	dine (man)
e	like ea in bear.....	bi-e (his clothes)
e	as in they.....	ɖitle (to-night)
f	in foreign words only.	
g	as in go.....	nakigo (two)
g	guttural as in.....	hoğan (dwelling)
h	as in house.....	hoğan (dwelling)
h	like German ch in ach.....	hai (who)
i	as in it.....	lit (smoke)
i	as in machine.....	bilin (his horses)
j	as in judge.....	sija (my ear)
k	as in king.....	kin (house)
k	Hopi for ky.	
l	as in lamp.....	lan (indeed)
l	as in.....	tol (rope)
m	as in moose.....	musi (cat)
m	Zuni double.	
n	as in not.....	Notai (Ute)
n	nasal.....	natañ (corn)
ñ	Spanish pronunciation in Hopi as in cañon.	
o	short as in obey.....	tho (water)

- o long as in note, pole.....tlo (river)
 ö like the German umlaut o, used in the Hopi.
 ö same sound prolonged, used in the Hopi.
 p as in pig.....dipe (sheep)
 q in foreign words.
 r in foreign words.
 s as in sin.....sin (song)
 ş as in sugar.....şi (I)
 t as in top.....atin (nothing)
 u like oo in moon, only shorter.....wutałti (above)
 u like oo in moon.....mısi (cat)
 v in foreign words.
 w as in wood.....wiya (down)
 x in foreign words.
 y as in you.....yaži (small)
 z as in zone.....azati (bridle)
 ž as in azure.....şıze (my father)

A click or hiatus after a consonant or a glottal stop after a vowel is marked thus ' after the letter.

DIGRAPHS:

- tl as in.....tlo (hay)
 dl as in....dloņ (gopher)
 ts as in.....tse (stone)
 dz as in..dzanez (mule)

DIPHTHONGS:

- ai as in aisle,..şinai (my brother)
 au as in.....au (yes)
 ei as in.....sei (sand)

VOCALIZED CONSONANTS OR SEMI-VOWELS:

- u as in.....uņeņ (was) l as in.....liņłkai (white horse)

ĠODESZIZ.

1 Ġodeyadañ Ġod yadiłhıł ađo nahastsañ ayıla. 2 Nahastsañ ai d'ado atehetanden, bekagi hatihita atin nden, ađo nahodıtson bekagi cahahıyeł: ađo Ġod be Nilei tho yeđi nınyago. 3 Ađo Ġod ani: adintın le': taako adideztıđ. 4 Ađo Ġod adintine yinelıngo yaate, ađo Ġod adintine cahahıeł yıl ilseınnil. 5 Oko Ġod adintine jın yidıñid, cahahıellen te yidıñid. Ađo inıñango to ġanaotango tsida ałsed la jın silin.

6 Oko Ġod anadontıñid: bin tho bitıa ġazeañ le', oko binigi tho ałsanadagyego. 7 Oko Ġod tho bitıa ġazeango ayıla, ađo bitıa ġazeannigi wıyadı thohigi inda yutałtı thohigi yıl ałseınnil: ai ta akutsa. 8 Oko Ġod ai bitıa ġazeanıgi ya yidıñid. Ađo inıñango to ġanaotango naki jın silin.

9 Ađo Ġod anadontıñid: yadiłhıł biyahigi thohigi taalahigi ahandagye, ađo tez yılseı ġole': ai ta akutsa. 10 Ađo Ġod tez yılseıyen nahastsañ yidıñid, inda tho ahandazgoheñ tho-ntıyeł yidıñid: ađo Ġod yinelıngo yaate. 11 Ađo Ġod anadontıñid: nahastsañ bini tlo beka ġole' inda cil bına keıye dabıdałtego ġahinotıñıl le', inda bin tsin binestan daġole', bekon biyidi daholoni dabıdałtego ġahinotıñıl le': ai daakutsa. 12 Ađo nahastsañ tlo beka nahotleł, inda cil bına keıye dabıdałtego, inda tsin binestan bañ nahotleł, bekon biyidi daholoni dabıdałtego ġahinotıñıl. Ađo Ġod yinelıngo yaate. 13 Ađo inıñango to ġanaotango thagi jın silin.

14 Ađo Ġod anadontıñid: beadintini wutałtı nahotle, jini inda tlei ałsaneınnil: bini hólziş añ ile, inda jini inda nahahahi. 15 Yadiłhıł biyiden adintın nahastsañ bekajın bin ađi holon: ai

daakutsa. 16 Ađo Ġod beadintini nakigo ayuntshogo ayıla; ntsagi ai jini binanta, ałşisigi ai tlei binanta; inda son ilto ayıla. 17 Oko Ġod wutałtı nininil nahastsañ bekajın beadintıñidogo. 18 Indita adintın cahahıyeł yıl ałsananeınnilgo; oko Ġod yinelıngo yaate. 19 Ađo inıñango to ġanaotango dıñi jın silin.

20 Ađo Ġod anadontıñid: bini hyınanı tho yı kyedabatini dohayui biyi ġole', ađo bini tsidi nahastsañ yikago yadiłhıł bicinti ndaatale'. 21 Oko Ġod taıyisi lotsohigi anayıtla, inda taaltsho dahananı, tho yı dahananıta, tho yı dohayui nahotleł do dabıdałtego ġahinotıñılgo: ađo taaltsho ndata'i ałthadıtełli dabıdałtego ġahinotıñılgo; ađo Ġod yinelıngo yaate. 22 Ađo Ġod yiein hadsi: nilıyazi ndahwılele, keandantıñıl le, inda thontıyeł bigalı dahitopin, inda tsidi keandantıñıl le nahastsañ bekagi. 23 Ađo inıñango to ġanaotango astlaa jın silin.

24 Ađo Ġod anadontıñid: nahastsañ bekagi hyınanı ġole', ndaltloşı dodahoskyehigita inda ndanı inda ndaltloşı dahoskyehigita dabıdałtego ġahinotıñılgo: ai to ta-akutsa. 25 Ađo Ġod ndaltloşı dahoskyehigi ayıla, inda dodahoskyehigita, inda ndanı taaltsho nahastsañ bekagi ndanıgi, ađo Ġod yinelıngo yaate. 26 Ađo Ġod anadontıñid: ġaıañ dine anadadıñıl tanıhyıltego, bini binantai do tho thontıyeł yıyı kyedabatini, inda tsidi yadiłhıł yieinti daholoni, inda ndaltloşita, inda nahastsañ inda ndanı nahastsañ yiki ndanıgi. 27 Kutego Ġod dine ayıla, t'ı Pi ki atego, Ġod ki atego ayıla, bakayı baadi yılgo ayıla. 28 Ađo Ġod bikyi

sosdolzin ado ani: akchedahinotinj le' to kçandainolziş le', inda nahastsan biğadidopinj, beka ndanoltij t'a bannadatingo, inda tho yiwi kyedabatini binantai dilej, inda tsidi ałthaatçelli, inda dahanani daaltşo nahonełanjij nahastsan bekagi binaıtai dilej. 29 Ado God ani: jokon, Ői taaltşo nanise nadinaan nahastsan taatenden bekagi holoni, inda tsin nahonełanjij, biditse bekon dabiyii, ai kat neınyan dolçj. 30 Indita tolıdotlızigi hyinani taaltşo bicınyan dogo badinaan, ndaltşo lan, ndatai lan inda ndanai nahonełanjij: ai daakutsa. 31 Indita God ayılaigi daaltşo yinçjingo, inda jokon, daiyissi yaate. Inda inınyango to ganotango gashan jın silij.

2 Didi ki atego yadilhil indita nahastsan to bil alya, inda daaltşo biyidi daholoni. 2 Ado sotsit eskango God binaniş astint ayılaigi ado sotsit eskango ganalyin, ayilayen bi naniş yitsanden ganalyin. 3 Ado God sotsit eskango bikyisisosdolzin, akwe ganalyin go be ate, binaniş yitsanden ganalyin.

4 Godeyadan di hani ate, yadilhil nahastsan bil alyadan; 5 ado daaltşo cil tahto dadintindan, inda tolı daaltşo tahto dadintindan bahani ate; Jehovah God tahto nahałtin ileta nahastsan bekagi, dine tlez yiwi naniş do atin. 6 Ahıyen tałtıto nahastsan bekagi inda natango nahastsan neistle. 7 Indita Jehovah God dine tlez ye yiila, indita binj gunç deyulgo ayul hyinani, oko dine hyinani silij. 8 Oko Jehovah God gaahbiyajigo Eden holyehigi daakyełgi kitdila; ado akwe dine ayilayen nıilıtyin. 9 Ado Jehovah God nahastsan biyiden tsin gatahin nesango, sikcate nilejingo inda ban cinyan yadatehigi anayıtla, inda tsin be inani holyego daakyeł alıngi etsi, inda tsin yaate to bahakkiate be bedahozengo ilto. 10 Inda tho Eden den jinlij be naniyensgo, akwe alşadazgo dıngo bitsanplin silij. 11 Alşehigi bitsanplinigi tho Pison holyedinekyeh Woanikohi holye, keya Ha-

vila holyehigi be nazlij, akwe ola holongo; 12 ai keyahigi biyi olahigi daiyissi yaate, inda tse bedola holyehigi ilto akwe holoj, inda tse onyx holyehigi ilto. 13 Nakigo bitsanplinigi ai tho Gihon wolye, Dinekyeh tho Galij wolye, Nakaitlizini bi keya be nazlij. 14 Thago bitsanplinigi aiti tho Hidekel wolye, Dinekyeh tho Tşhınplinigi wolyego, gaajingo keya Assyria holyejin ilij. Dıngo bitsanplinigi aiti tho Euphrates holye, Dinekyeh tho Łakanigi wolyego. 15 Oko Jehovah God dinehen neidııtyin, ado daakyeł ayuianolninençi nihoniıtyin, akwe naniş to yaagalyango. 16 Ado Jehovah God dine ahilni do ani: aaltşo tsin daakyeł biyi daholoni danizengo niyan do, 17 nti tsin yaate do bahakkiate be bedahozen holyego, do ban adıyınıta, ban inınyango, daaiyisi dani dadıtsal, jini.

18 Oko Jehovah God anadontnij: do la yaate ta dine tasahi nağago, gaka-analewoi ga adısilij. 19 Ado nahastsan biyiden Jehovah God ndaltşo taaltşo ayilahigi, indita ndatai daaltşo dine yangi alan neiniłkad haitego yıtha ozi do yidinolınj, dabizi ya ayilahigi ai dabizi. 20 Oko dine ndaltşo do ndaltsitigi dabizi ya ayila, inda ndatai ilto, inda ndaltşo ndaltsitigi; nti gaka-analewohigi tahto hwe halç ta. 21 Oko Jehovah God dine daaiyisi goılgaz, ado ajilğazgo, ado (God) gatsan la gayıthango, gayıthaneçi atsin ye tandenilıtin; 22 atsan gayıthaneçi Jehovah God ai atsan atsan ayila, ado dine yanti goınaaş; 23 Oko dine ani: didi kat Őits'enen bitsen, inda Őitsineç bitşin, atsan holyedo, dine bitsanden gotsilij ai di ban. 24 Didi ban dine gzeç inda gama bitsasdokal ado hwe estsan ahışdedoaş, oko ai nakihigi taalai atsin dolçj. 25 Oko alçisei dajilçej, dine to hwe estsan to, do ahayaznt-sinta.

3 Ado tlış aha hıwınyant nahastsan bekagi dahanani biıhaden, Jehovah God ayilahigi, ado astani yicin hadş;

da daani God anigo, di tsin daaltsho daakyełgi holonigi's do ban hacinyanta: hałni. 2 Daako astsani tliš opejini: kat niłyi lan tsin daaltsho ban itan doleł daakyełgi daholonigi; 3 God lan auiliyiłni; taalai tsin alnigi iahigi do ban hadosılta, dinoneł be ate. 4 Ado tliš astsanni yicin ganantsi: niłyi lan daanigo do dinonełta, ani; 5 God bilbehozen lan, ban oinyango, nihina an adadonil, ado God ki inohtedo, yaate to banhakkiate niłyilbehozendo, ađalni. 6 Oko astsani tsineu yinelingo, cinyan yaate, nileingo nizuni, oko ai tsinigi bitin jilingo gojinyan ađolełhigi ate; ado cinyan ban nisđinango, oko jinyan, oko gahastin ilto basnaango, yiyiyau. 7 Oko gana alciaci anatsa, oko gołbehozengo dajilci, oko atan ahyidasdıłkadi gae ajilago. 8 Oko Jehovah God daakyełgune nađa ita inda bizi tsidist-sa, jingo niylgo, oko dine beestsau to yilgo Jehovah God bitsau nisdestin, daakyeł gune tsin binełgi.

9 Ado Jehovah God Adam yiyizigo ađalni: gadiš nana? 10 Ado ajini: nıne disitsango daakyeł biyi gune, oko ntsistsid, tatlenišeigo binina, ado ndistın. 11 Ado Jehovah God ađalni: haısaı tałennicıłce niłni? Ta ai tsinnigi's ban iniyau, do ban adiyılta ndisnıneı? 12 Ado dine ajini: astsan šeiniłtyineu tsin ban la seinango yinyani, jini. 13 Oko Jehovah God astsanni yicin ganantsi: di saı ha di ban nsiniya? Oko astsanıyeı anasdontnid: nıe tliš sidezlo, yinyani. 14 Oko Jehovah God tliš yicin ganantsi: di kwıntsago ban, cındaı dıleł hyınanı daaltsho bilahti, nipit be nanadı. inda ni inilınjın tleş teya niyandı. 15 Inda ni lan inda astsan bilgo alkedınonıdo, inda naalein inda to ađi gaalein to alkedaditnıdo holago, ntsıstın deidılthahgo, ni ai bikethal ahyihılğaz do. 16 Oko (God) astsani yicin ganantsi: yinıltsanı nıtsandı ilgoneskai keandadolziš, t'a ilgoneskai biyijın alcini nihiłcıdo ado nahastın lana bıutnıdo, oko ai ninantai nlındo. 17 Oko God Adam yicin ganantsi: neestsau

bizi yisınıłsanıgi, ado ai tsin inıyanıgi do ajinyanta ndisnıneı, ai ban nininına nahastsau neon doleł, indita ni inilınjın donılğadsıtıgo ban inyan do. 18 Tsin dadenıni inda cil dadenıni beka nahodoleł, inda tlez yiıi kyeditlehi teya niyandı. 19 Inda t'a niıj tıo banahtlelıgo neinyan niyandı, tlez nısinıntlıngo inta, aden ndılyayen; gaları tlez nlın inda tlez ndıtlełgo, jini. 20 Oko Adam hwe estsau Eva bısđinıl, Dınekyeł Inanı, dine daaltsho bima jilingo ban. 21 Ado Jehovah God Adam inda be estsau to akagi e ya ayıla, to ye gagodıla.

22 Oko Jehovah God ani: jokon, dine t'a niłyılteı silın, yaate to banhakkiate bilbehozen, nti kat ta nanatsou hıla, tsin be inanı yanadıtsou ban, to holago hyınadı. 23 Ai di binına Jehovah God daakyełdeı ehoınyod, tleş biyi njılnišdogo, da godılyayenden. 24 Oko dineheı einetsod; indita naleai diın gaajigo niıilıtyın daakyełheıdo, indita dıltlıš dıltlıgo danılşanı naiıyıtılgo, oko tsin be inanı bicın atıni ai yanıın dogo.

4 Ado Dine hwe estsau Eva bil ađa njıstaz, ado isınltsant, ado Kayın jıseın ado ajini: dine Jehovah be še hazlın. 2 Ado bitsili Habel yolye najıseın; ado Habel ai naniłkadi silın, nti Kayın ai daakyełgi nalıniš. 3 İtan akutsago Kayın bi daakyełgi neines-tanı neıyijahgo Jehovah bicın neıyıl-nı; 4 inda Habel ilto naniłkad deı dipeyaı atse ndahacılıgi bicın najıl-nı. İnda Jehovah Habel yınelın inda ganayılınıhi ilto. 5 Nti Kayın ganayılınıhıgi do gonılınıta; ai di ban Kayın daayısi-bahocınt ado do bilhozonta. 6 Ado Jehovah Kayın ahılını: hategos nahocınt to do niłhozonta? 7 Da daanı's yaatehi anılınigo niłhozon dıleł. nti do yaatego anılınigo, banhakkiate ceatın deı astedulzin, ado ninizen do, inda ni ninantai nlın do. 8 Ado Kayın gatsili Habel bil yajolthı, ado dılıgi ağotınt daakyełgi njeaşgo, Kayın nasdıtuıno gatsili bil nızılğal.

9 Ado Jehovah Kayin ahilni: gajis Habel utgili? Ado Kayin ajini: hula, da si sistsili baagasyan? 10 Oko Jehovah ani: Ila le utint? Ntsili bitilen thez bikado Sicin yica: 11 ado kat cindas dilel nahastan bekagi, ai bize an aholahigi, utgili bitil akung silin plakyedo; 12 kudo daakyehigi nanilnis do yaatego unaditini tjalta ado nanilsit do inda daalajin nangdo. 13 Ado Kayin Jehovah ahilni: bahakki asidilyahigi si tik ate; 14 jokon, kat nahastan biniden dijin cishiniltshan, okogo ntsan ndidestni, okogo taalajin nostsit do, to thadihne nahastan bikagi, oko haisin tasi kuniya sin sidiyolhyel. 15 Oko Jehovah Kayin ahilni: oko haisin Kayin tsishyin sin, sossiti akunaneltogo bahakki agodadolni; okogo Jehovah Kayin gake isein, haisin tahekekahigi do godiyolhyeltago biniji.

16 Ado Kayin dasdina Jehovah bit-sando ado Nod holyehigi keya bika kyejojiti dogo, Eden holyehin gaajigo. 17 Ado Kayin hwe estsan bil aha njistaz, ado isnilsant ado Henoh jisein, ado kinhalaago ayila ai kinhalaahigi Henoh yidinid, ta biyi holyehigi ki atego. 18 Henoh ai Irad bananisein, inda Irad ai Mehuyael ba nanisein; ado Mehuyael Methusael ba nanisein: ado Methusael Lameh ba nanisein. 19 Ado Lameh ai naki baadkye ayila, la bizi Ada holye, nana la ai Zilla holyego. 20 Ada ai Jubal jisein, aiti nepal yikedahatini inda bibekasi daholoni bize silin. 21 Gatsili ai Jubal holye, aiti dilni ilini bize nanastlin. 22 Ado Zilla ai Tubal-Kayin jisein ai bes naateitigi binantai nanastlin. Inda Tubal-Kayin bitezi Naama holyego. 23 Ado Lameh gaadkye yicin hadsi

Ada inda Zilla, si sinoisan gahast-sihigi,

Nihi Lameh baadkyehigi, yasthi-higi sai sinoisan.

Dine silhyin bikidenihigi asilago binina,

Ado silkye atadesetesnigo binina.

24 Dine la Kayin bishyingo sossit

akunaneltogo bahakki apididol-ni,

Ado sidishyingo ai sossitin dobaan sossittigo akunaneltogo bahakki igodidolni.

25 Ado Adam hwe estsan bil aha najistaz, ado gayaz najisein, ado Seth holyego bizi ya ayila, ado ani: God aski la saneiniltyin, Habel yengi, Kayin yiyishyinep. 26 Ado Seth to ba nahasein, ado Enos yidinid; ado itan dine Jehovah bicin sodasdilzin ndep.

5 Didi Adam baalcin aholcilli. God dine ayiladan, itan God ta Pi ki atego dine ayila; 2 dine to astsan yilgo ayila, ado bikyi sosdolzin, ado dine yidinid to ayiladan. 3 Ado Adam nesnatin dobaan thatin binahaigo biyi hazlin ta apiltego ado Seth yidinid; 4 ado Seth tanaagago Adam tsepi di nesnatin binahaigo, inda biyikye inda bitsikye nahastlin; 5 Oko Adam aaltsho pinilkani nahastai di nesnatin dobaan thatin binahaigo indita bizehazlin.

6 Ado Seth nesnatin dobaan astla binahaigo biyi Enos hazlin 7 ado Enos tanaagago Seth tsepi di nesnatin dobaan sossit binahaigo inda biyikye inda bitsikye nahastlin; 8 oko Seth aaltsho pinilkani nahastai di nesnatin dobaan nakisata binahaigo indita bizehazlin.

9 Ado Enos nahastatin binahaigo oko biyi Kenan hazlin; 10 ado Kenan tanaagago Enos tsepi di nesnatin dobaan astla binahaigo, ado biyikye inda bitsikye nahastlin; 11 oko Enos aaltsho pinilkani nahastai di nesnatin dobaan astla binahaigo indita bizehazlin.

12 Ado Kenan sossittin binahaigo biyi Mahalalel hazlin; 13 ado Mahalalel tanaagago Kenan tsepi di nesnatin dobaan disdin binahaigo, ado biyikye inda bitsikye nahastlin; 14 oko Kenan aaltsho pinilkani nahastai di nesnatin dobaan nesna binahaigo indita bizehazlin.

15 Ado Mahalalel gasthatin dobaan astla binahaigo, biyi Yared hazlin; 16 ado Yared tanaagago Mahalalel tsepi di nesnatin dobaan thatin binahaigo, ado

biyikye inda bitsikye nahastlɪn; 17 oko Mahalalel aaltsho pɪnɪlkani tsepi di nesnatin dobaan nahastatin dobaan astla binahaigo indita bizehazlɪn.

18 Ado Yared nesnatin dobaan gashatin dobaan naki binahaigo biyi Enoh hazlɪn, 19 ado Enoh tanaagago Yared tsepi di nesnatin binahaigo, ado biyikye inda bitsikye nahastlɪn; 20 oko Yared aaltsho pɪnɪlkani nahastai di nesnatin dobaan gashatin dobaan naki binahaigo indita bizehazlɪn.

21 Ado Enoh gashatin dobaan astla binahaigo biyi Methusala hazlɪn; 22 ado Methusala tanaagago Enoh God yilnaasgo tha di nesnatin nahai, ado biyikye inda bitsikye nahastlɪn; 23 oko Enoh aaltsho pɪnɪlkani tha di nesnatin dobaan gashatin dobaan astla nahai. 24 Oko Enoh God yilnaasgo, ado donagata, God nabidilɪtyingo be ate.

25 Ado Methusala nesnatin dobaan tsepitin dobaan sotsit binahaigo biyi Lameh hazlɪn; 26 ado Lameh tanaagago Methusala sotsit di nesnatin dobaan tsepitin dobaan naki binahaigo, ado biyikye inda bitsikye nahastlɪn; 27 oko Methusala aaltsho pɪnɪlkani nahastai di nesnatin dobaan gashatin dobaan nahastai binahaigo indita bizehazlɪn.

28 Ado Lameh nesnatin dobaan tsepitin dobaan naki binahaigo biyi hazlɪn; 29 ado Noah yidinidgo ani: didi naha nahodoshon! Jehovah nahastsan dobiyasaonta silingo ban. 30 Ado Noah tanaagago Lameh astla di nesnatin dobaan nahastatin dobaan astla binahaigo, ado biyikye inda bitsikye nahastlɪn; 31 Oko Lameh aaltsho pɪnɪlkani sotsit di nesnatin dobaan sotsittin dobaan sotsit binahaigo indita bizehazlɪn.

32 Ado Noah astla di nesnatin bi nahai, inda Noah Sem, Ham inda Yafet dahazlɪn.

6 Oko akutsago dine keandinestango nahastsan bikagi ado bitsikye ban ndahascin, 2 God biyikye dine bitsikye ndayilsango danizuni, oko dapi denizini gi beestsan adayila. 3 Ado Jehovah

ani; si Nilei do daalajin dine yiɪ dahotsita do, ai ilto otsin binina, d'a nesnatin dobaan natin nahai ego kyenahotin do. 4 Itan, akwe deikahan-dan dine yeitso ndahalingo nahastsan bikagi dohayui nden, d'a bitsedan ilto, God biyikye ya dine bitsikye yilahada-askigo inda yan ndahascingo: di ndahascinen afeini dabitsilgo dine hazlɪngo alkidan, dine ayuidate.

5 Ado Jehovah banhakiadatego ayuitogo dine nahastsan bikajin yiyilsan tsida daalajin bi nsikyens ye ntsidakyensigi doyadaşonta. 6 Oko Jehovah banpini dine iyilaigi nahastsan bikagi, inda bije daaiyisi banpini. 7 Oko Jehovah ani: Si kat dine ndestshil aslayen nahastsan bikaden; dine inda ndaltloşi to, indita ndanai indita ndatai, aslayengi daaiyisi basinai ai be ate. 8 Nti Jehovah Noah dei biyaaate.

9 Didi Noah aholelli bahani. Noah ai taaiyisi yaate nsekyens, dine yaate hyinajin: Noah ai God yilnaas. 10 Ado Noah biyikye thago, Sem, Ham inda Yafet daulyego. 11 Ado nahastsan yi yi kyedahatin daaiyisi banhakiadate God bicin, to taaiyisi hoskyeni nahastsan biyi gadejint. 12 Ado God nahastsan yikajin dein nden, ado jokon, daaiyisi banhakiadate hyinani daaltsho banhakiadatint nahastsan bikagi.

13 Ado God Noah ahilni: hyinani nneleanjin ndestshilgo ban nsiskyes, nahastsan banhakiatei bigadeidespin ai binina: jokon, kat ndestshil nahastsan banden. 14 Ni tsinaeltso anle tsin be, biyi nahwistsango, inda ji be biyiden inda binehden bedija; 15 inda di ki atego adilil; tsinaeltso din di nesnatin tobaan astlatin diadesezgo akunhezgo, inda nannigo sotsittin tobaan astla diadesezgo, ado digo distin tobaan astla diadesezgo. 16 Inda bikiden tesson adilil alningo sisithanigi anisogo dikango, indita ce atin adilil, tha alkohoan adilil. 17 Jokon, Si, thonagodal-kahi gacin deşal, inda daaltsho hyinani inditsi biyidi daholoni yadilil; biyajin ado nahastsan bikagi daholo-

nigi dinoneŋgo. 18 Nciŋ gadestiŋyen adišil, oko tsinaeł biyi dinal, ado neest-saŋ inda niyikyę inda bidaastsanigi to; 19 inda hyinani nahonel'anjiŋ ałan-datelli yahadinilkał, ɔa bił dahinina-dogo, aiti dabakaŋi inda dabaadigo; 20 ndatai, ndaltloši ta, inda ndanai nakigo nahidoka ai tadahanadogo. 21 ɔa nihicinŋyan yitani yaahyie, aiti nihicinŋyan doleł inda aji dabicinŋyan do. 22 Didi Noah akwiyila, aaltsho God bilni-nigo atsa.

7 Ado Jehovah Noah ahilni: hoko naalein bił tsinaełtso binika, ni deya ŋciŋ yaate nšinikyego niłsan didi dine biłhaɔden. 2 Naaltloši dani sostiŋgo dabakaŋi inda dabaadi aiti yahadinilkał; ɔotanigi ai nakigo bakani baadi bilgo: 3 inda ndatai aito sostiŋgo dabakaŋi inda dabaadi, ai kełyę nadadotlełgo biniyi nahastsan bikagi. 4 Kudo sostiŋgo naneskaŋo nahalthin gaein deš'al, distiŋ jiŋgo to distiŋ dolkał ta nahalthingo nahastsan bikagi, dahanani nahonel'anjiŋ ałayen aaltsho ndestshil nahastsan banden. 5 Ado Noah Jehovah bizakkyeho ałsho atsa.

6 Ado Noah itaŋ gashan di nesnatin binahai thonahwiskaiyendaŋ nahastsan bikagi. 7 Ado Noah yaina, ado biyikyę inda beestsan inda biyikyę bidaastsanigi tsinaeł biyi gune thonahodilkał hani ban. 8 Ndaltloši datanigi inda dodatanigita, inda tsidi inda ndanai daaltsho nahastsan bikagi, 9 naki ɔlago yaahyeskai Noah bicin tsinaeł biyi gune, bakani baadi bilgo, t'a Noah yiłgolniyen ki atego. 10 Ado aji holziš sostiŋgo eskanenjin, ado thonahodilkał nahastsan bikagi. 11 Noah gashan di nesnatin binahaigo to la benadezidgo do sostiŋgo goyolkałgo thointyelen diki-datsa, inda yadilhil biyiden thohigi ndazlin; 12 ado t'a nahalthingo distiŋ jin do distiŋ eskan.

13 Taakwe yolkałendaŋ Noah inda biyikyę Sem Ham ado Yafet, ado Noah beest-an, inda biyikyę bidaastsanigi thago bilyahaolte tsinaeł biyi gune;

14 ho lan, inda ndaltloši dabidałtego gahinotinlgo inda ndanai dabidałtego gahinotinlgo, inda ndatai dabidałtego gahinotinlgo, tsidi daaltsho ałthaatelli.

15 Aaltsho hyinani naki ɔlago Noah yicin yaahyeskai, inditsi nahonel'anjiŋ. 16 Ado daakudatsa bakani baadi yił ɔlago t'a God aninengi ki atego. Ado Jehovah gatatditnilkał. 17 Ado daayisi nahalthingo distiŋ jin, ado tho dinesant ado tsinaełen dahidileł, ado nahastsan bikagi tanaeł. 18 Ado tho toteinolianł, do uweta anil, ɔti tsinaeł tho bekagi tahnaeł; 19 nti tahtindi thotenollaŋ, ado dadaskidi agadaz'ago bilah danes'ant. 20 Wunasto sostiŋgo di sisithan zil bilahgi anol'aanł, inda zil bilahiti nesaant. 21 Ado tsita daaltsho hyinaniyen zinezna nahastsan bikagi lan, ndaltloši inda ndanai nahastsan yikagi ndanaŋ, inda dine daaltsho: 22 aaltsho inditsi nahonel'anjiŋ nahastsan bikagi holonen ałsho nesna. 23 Inda tsida daaltsho hyinani nahodistshed nahastsan bikaden kyedahojitinen dine, inda ndaltloši, inda ndanai inda ndatai nahastsan bikaden aaltsho nahodistshed; Noah deya itsi, inda tsinaełtso yił yihinaneta. 24 Ado tho ta nahastsan bikajin ɔado anatihi nesnatin dobaan astlatin eskan.

8 Okogo God Noah t'a yinalni, inda hyinani daaltsho inda ndaltloši daaltsho tsinaeł biyi gune bilgo jilonen, ado God niyul nahastsan bikagi nayilad oko tho yanditnes'ant: 2 inda thontyel agoditze inda yogolzod ado agolthan; 3 indita thohen thandeni anatinł, nesnatin dobaan astlatin eskan bijin thohen yaanolaant. 4 Ado sostiŋgo ndezidgo sostiŋgo yolkałgo tsinaełen ni-nihyenię zilbağanti, keya Ararat hol-yęgi. 5 Ado tho thandeni yananol'anł nesna ndezidgo, oko nesna ndezidgo la bi nayilkaŋo indita zilbilethahigi neiltsan.

6 Okogo akutsago distiŋ naneskaŋo Noah tsesonen ananayitla. 7 Oko gagi cinila' ɔti to ałnanatago tho anastint

to naholtse. 8 Ġaspidi to einiła' tho datsi nahastsan bikagi anastint be bilbehodolzinigo. 9 Nti ġaspidiyen dinotalgi eġainesthanggo to nata, nti tho taate nden nahastsan bikagi lan, inda Noah yidelnigo ġaspidiyen yanaiyilyiyin. 10 Oko atanizingo sostsit naneskango ġaspidi eineniła'; 11 oko ġilein ġaspidiyen ban nanata, jokon, atan ketnişgo bize ġune silago; ai be Noah bilbehozingo tho ka anastint lan nahastsan bikagi. 12 Ado ataneinzingo sostsit naneskango ġaspidiyen einazniła', okogo inta tado ġanatta.

13 Ado akutsago Noah ġasthan de nesnatin dobaan taalai binahai bi eskango, itan tho nahastsan bikagi anastint, oko Noah an ayilago dein nden, jokon, nahastsan alho naltsei lan. 14 Ado la nadezidgo natin sostsitgo yolkalgo nahastsan altsho naltsei. 15 Ado God Noah yicin ġadsigo ani: 16 Cinohka, ni lan neestsan, inda niyikyę inda bidaastanigi tsinael biyiden. 17 Aiti hyinani biyiigi daaltsho ci nnilkad, tsidi lan, ndaltloşi inda ndanai nahastsan bikagi ndanaigi yilgo, binigi ndailcigo keandenolziş nahastsan bikagi. 18 Ado Noah ci niya inda beestsan inda biyikyę inda biyikyę bidaastanigi to bil; 19 ado tsidi daaltsho inda ndaltloşi inda ndatai inda ndanai cebesje tsinael biyiden.

20 Ado Noah yikinadailnihi Jehovah bicin ayila, ado naaltloşi datanigi inda tsidi datanigi yiki bicin nayisni; 21 ado Jehovah iten lakanigo iscan, ado Jehovah bişe ye dinid: kudo do nahastsan bahatsitgo anadstlihta dine binina, bi ntsidakyensigi bişe biyiden doyaşonġo anindakaidan aiti ban, indita hyinani nahonel'anjin to nngdestshilta di astsahigi ki atego; 22 nahastsan nniltinjin kedilyehgi inda ndatutinġhi, ado deskazigi inda distohigi, inda nahasihi inda nahahahi, ġini inda tlei tado anahotitolzita.

9 Okogo God Noah inda biyikyę yikisodolzingo ani: nndaahyiolci inda keandenolziş inda nahastsan

bigadidopinl; 2 ado ndaltloşi nahonel'anjin inda ndatai inda tsida daaltsho nuanel'anjin nahastsan bikahigi inda tho yi kyedahatini ai neidaltsit dolej, ai daaltsho nłakyę alya lan; 3 inda hyinani nahonel'anjin neinyan dolej, t'a nanshegi ki atego kat şi aaltsho na ıla. 4 Nti ye hyinani bitil ai tei tsida do diyinlta. 5 Naaltloşi inda dine bilgo ta nişyin şin diyesshyel, inda ta ahyilgojotazi ahyijishyingo: 6 inda ġaita dine tsishyiu ta nanaleden dinego ġodiyolhyel, God dapi ki atego dine ayilago ai be ate. 7 Inda nişyi ai ndaahyiolci to keandenolziş inda daalajin bilah natleġo.

8 Ado God Noah inda biyikyę yilgo yicin ġananatsigo ani: 9 jokon, Şi kat nilicin ġastsi, inda nahadaaleini nihikyedengi, 10 ado hyinani daaltsho bil holonihigi, tsidi inda ndaltloşi daaltsho; aaltsho hyinani ġodoleli nahastsan bikagi; 11 daalyisi daani be ġastsi, hyinani nahonel'anjin to tho be nadtshilta, inda nahastsan nti daakute do tho be dadinadolnilita. 12 Ado God anadontnid: Didi kat yistsohigi didi kat ġastsihigi biniyi, nilicin ġastsihigi inda daaltsho hyinani bicin ġastsihigi do, ai holago daakutedo. 13 Kat di kos biyihigi nahatsilit aşla, ġastsiyengi Şi la nahastsan bil; 14 inda nahastsan bikiki kos anaşingo nahatsilit tahnatil do; 15 ado kat ġastsiyen be naşnido, şı la inda nişyi la nihithahgi, ado daaltsho hyinani, inda tho do thogonadolkahta dolej hyinani daaltsho to neidotsihitago: 16 Ado nahatsilit ai kos biyidi holondo, aden bikaden ndiştinġo, oko ai be be naşnido hyinani bicin ġastsiyengi nahastsan bikagi. 17 Ado Noah yicin ġananatsi: di assistsohigi ai be ġahaşiyengi, Şi inda hyinani nahastsan bikagi bithahgi.

18 Ado Noah biyikyę thago tsinael biyiden ci nakaiyen; Sem, Ham inda Yafet daulyeġo, ado Ham ai Kanaan bişe silin. 19 Didi Noah biyikyę thahigi biyiden nahastsan bikagi keandişziş. 20 Ado Noah ai daakyel nalnişi

tsisliņ, cilnaatlohi kidila; 21 Ndeņ thot-
litcihigi jotlango, tsisdeya ado adasli-
yoligan ģanipal biyi ģunc. 22 Ado
ham, Kanaan biže jiliniģi ģaze daal-
tciģo zilsaņ ado ģakis biģojolni tloği
mašeņ. 23 Oko Ņem inda Yafet do
beļtlei benaħaden bikistigo, ado taņ-
jiokalģo ģaze bikidsistj talliteiyen;
nenci ai tsidezeiņģo tado zilsaņta;
24 ado Noah ģoleņ nahostziņģo, oko ģayi
aģaļiņģo bitsisniķkyeņ; 25 ado ani:

Cindaģģo Kanaan, biģaģice binaltye
jiliņ do.

26 Ado anasditni;

Hozuņģo Jehovah, Ņem bi Godigi,
Ado bini Kanaan binaltye do.

27 Oko God Yafet ayuite idolij,

Ado Ņem binipal kychojitij do
Ado bini Kanaan binaltye do.

28 Noah ai thonalhwiskai do bikijiņ
da naģaģo tha di nesnatiņ dobaaņ
astlatiņ nanaha; 29 Oko Noah piņi-
kani nahastai di nesnatiņ dobaaņ ast-
latiņ nahaģo indita bizeħazliņ.

10 Didi ai Noah biyikyehigi aho-
ciļli: Ņem, Ham ado Yafet daul-
yego, thonalhwiskai do bikijiņ biyikyē
ban ndahasciņ.

2 Yafet biyikyehigi ai: Gomer inda
Magog inda Javan inda Tubal inda
Mesheļ inda Tiras. 3 Gomer biyikyē-
higi aiti: AŅkenaz inda Rifat inda
Togarna. 4 Ado Javan biyikyehigi
aiti: Eliša inda Taršis, Kitidine inda
Dodandine. 5 Aiti keya alħaastso ģa
inħinnigo, aaltšho ģazad aļandateģo
ħweħabolon, ado badaaļeinda ado dabi-
dineeda.

6 Ado Ham biyikyehigi aiti: Kuš
inda Mitsraim inda Put inda Kanaan.
7 Ado Kuš biyikyehigi aiti: Seba inda
Havila, Sabta inda Raama inda Sab-
teħa; ado Raama biyikyehigi aiti:
Šħeba inda Dedan. 8 Ado Kuš Nim-
rod behazliņ aiti ayuite yileļ nahastsaņ
bikagi. 9 Ai ayuite nalħehi silij Je-
hovah binaļ, ai yaņ diņe adani: Nim-
rod nahojiliņ ayuite nalħehi ndeņ Je-
hovah binaļ. 10 Ai AŅsur holyē
keyaden, aģeņ ci niya Ninive holyē

kin niņiniļ, ado Rehoboth holyēģi kin-
haliaħigi do ado Kala, 11 ado kinhalia
Babilon holyē binantai tsisliņ, inda
Ereħ inda Akkad inda Kalne, keyahi-
ģi Ņinar holyēģi; 12 ado Resen iļto
Ninive do Kala biħaħģi, aiti ayuite
kinhalaa ndeņ. 13 Ado Mitsraim ban
nadahasciņ: Ludidine inda Anamdine,
ado Leħabdiņe ado Naftulidine 14 inda
Patrušdiņe inda Kašluħdiņe (aiti bi-
ħaħdeņ Filistidine) inda Kaftordine.

15 Ado Kanaan ban nadahasciņ:
Sidon, ai alħebaisciniģi silij, inda
Heth, 16 inda Jebusdiņe inda Amor-
diņe inda Girģašdiņe, 17 inda Hevidiņe
inda Arkidiņe inda Sinidiņe, 18 inda
Arvaddiņe inda Tsemardiņe inda Ha-
matdiņe; ado bikijiņ Kanaan baaļcini-
yeņ thadozna. 19 Kanaandine bikeya
hoħsoħigi Sidon deņ do ģadaawiyajingo
Gaza holyēģi, ado ģaahwiyajigo So-
domjiņ inda Gomorrajin inda Admajin
inda Zeboimjiņ inda Laša holyēģi.
20 Didi ai Ham baaļcini ado badaaļcini
inda dabizadiģi inda dabikeyahigi inda
dabidineebengi.

21 Ņem iļto, Heber baaļcini daaltšho
biže ģlinigi, binaļ Yafet bitsili, ģoļ to
ģanaiseiņ. 22 Ņem baaļcini aiti: Elam
inda AŅsur inda Arfaxad inda Lud
inda Aram. 23 Ado Aram baaļcini
aiti: Uz inda Hul inda Ģeter inda
Maas. 24 Ado Arfaxad Seļa bannaas-
ciņ, ado Seļa Heber ban nahasciņ; 25
ado Heber naki biyikyē ban nahasciņ;
ģa ai Peleg jolye, itaņ nahastsaņ alħa-
idestango ai baņ; ģatsili ai Joktan
jolye. 26 Ado Joktan ban nahasciniģi
aiti: Almodad inda Šelef inda Hazar-
mavet inda Yera, 27 inda Hadoram
inda Uzal inda Dikla, 28 inda Obal
inda Abimael inda Šeba, 29 inda Ofir
inda Havila inda Yobab, didi daaltšho
Joktan biyikyē. 30 Oko Meša holyēdo
Sefar holyēģiņ kyehatiņ, ai ziļ holyē
ģaahwiyajigo. 31 Didi ai Ņem biyikyē
inda badaaļcini, inda dabizadiģi inda
dabikeyahigi inda dabidinee.

32 Didi Noah biyikyehigi baaļcini
ado aļandadiņe, oko didihigi bandeņ

alaṅdinee hazliṅ nahastsan bikagi ṭhonaḥwiskai dobikijin.

11 Nahastsan bikagi taalai sad, inda dine daaltsho ahyiltego yałhi. 2 Itan okogotingo, gaahgo ndakai keya Şinar holyegi nahodinanı galkaigi akwe kyedahatin. 3 Oko dahodezean: hokkoye, bis adadılınıl, daaiysi yaatego dadedılılgo, tse dolęlęgi jo bisda, haşlış dolęlęgi jo tlecinada. 4 Oko adani: hokkoye, kinhalaa adadılınıl do wutaḥ ndadıtılınıl nle bilethadihigi ai yadıılıl binaado, ayuiadani teatadedılınıl, oko dothaidinełta nahastsan bikagi. 5 Oko Jehovah yıtaya kinhalaahigi yidinolınılgo inda wutaḥ nahastlinigi ilto, ai dine baalcini adeilehigi. 6 Oko Jehovah ani: jokon, dine ai daalı, aaltsho ai daalı bızal, oko di ya ndikai to t'a binnihigi adatin, adadılınıl danizinigi. 7 Gaalan, bitahdikago bizadigi bit-san altha ndotsil, oko do daahyidısata do yadalthigo. 8 Didi ki atego Jehovah alaṅ adahwisna nahastsan bikagi oko kin rdajileṅ bikideskai. 9 Ai ban Babel gozi, Jehovah gaazad alaṅ atego ayilago ban, ado nahastsan bikagi ṭhadatsoznago ayilago.

10 Didi Şem aholciılı bahani: Şem nesnatin binaḥai go oko Arfaxad ba yiscin ṭhonaḥwiskai do bikijin naki nahaigo, 11 inda Arfaxad tanağago Şem astla di nesnatin binaḥaigo, inda biyikyę inda bitsikyę ban nahascin.

12 Ado Arfaxad ṭhatin tobaan astla binaḥaigo oko Sela ba yiscin, 13 oko Sela tanağago Arfaxad dın di nesnatin dobaan ṭha binaḥaigo, inda biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

14 Ado Sela ṭhatin binaḥaigo oko Heber ba yiscin, 15 oko Heber tanağago Sela dın bi nesnatin binaḥaigo oko biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

16 Ado Heber ṭhatin dobaan dın binaḥaigo oko Peleg ba yiscin 17 ado Peleg tanağago Heber dın di nesnatin dobaan ṭhatin binaḥaigo ado biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

18 Ado Peleg ṭhatin binaḥaigo ado

Rehu ba yiscin, 19 ado Rehu tanağago Peleg naki di nesnatin dobaan nahastai binaḥaigo, ado biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

20 Ado Rehu ṭhatin dobaan naki binaḥaigo oko Seruḥ ba yiscin, 21 ado Seruḥ tanağago Rehu naki di nesnatin dobaan sotsit binaḥaigo, ado biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

22 Ado Seruḥ ṭhatin binaḥaigo oko Nahor ba yiscin, 23 oko Nahor tanağago Seruḥ naki di nesnatin binaḥaigo oko biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

24 Oko Nahor natin dobaan nahastai binaḥaigo oko Tera ba yiscin 25 oko Tera tanağago Nahor nesnatin dobaan nahastaiḡta binaḥaigo oko biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

26 Ado Tera sotsittin binaḥaigo, oko Abram inda Nahor inda Haran ban ndahascin.

27 Didi Tera aholciılı bahani. Tera ai Abram inda Nahor inda Haran ban ndahascin; ado Haran ai Lot ba yiscin. 28 Oko Haran gaže tabitse gažehazliṅ keyahigi ta gotiscinęgi, Ur holyegi, Ḥaldedine bikeyahigi. 29 Ado Abram inda Nahor hweestsan adjila; Abram beestsan ai Sarai holye, inda Nahor beestsan ai Milka holye, Haran bitsigo, ai Milka inda Yiska bize jilin. 30 Ado Sarai do oęta, be owe atin. 31 Oko Tera gayi Abram, ganali to Lot holyego gažaad to, Abram beestsan Ur holyeden, Ḥaldedine bikeyaden cizna, keya Kanaan holyego tsidesnago Haran holyegi ji na, akwe kyehojitin nden. 32 Ado Tera pimıkani naki di nesnatin dobaan astla binaḥaigo, indita bizehazliṅ Haran holyegi.

12 Ado Jehovah Abram ayidinid: nika ya do ci na, nik'e yodaa, inda nizeı bağanta, ado keyahgo dınel isan ndideşnil; 2 dine ayuitei andişlıl, ado nilhozonęo andişlıl, inda ni zi ayuitei adışlıl, inda ni lajin dine bildahozonęo adılıl; 3 ado dine nilhozonęo adanosenigi şı ilto akunişte; banhakki nılilini şı to banhakki ada-

hasiŋgo, inda ninina dine daaltsho bil dahozondo mahastsan bikagi. 4 Ado Abram tahtina, Jehovah apidinidgo, Lot to alha tahtina; ado Abram ai sotsittin dobaan astla binalai Haran holyeden tahtinabandan. 5 Ado Abram, hwe estsan Sarai do, bipizi Lot ilto ado dadeitiniŋi daaltsho inda binanil daaltsho Haran holyeyi bedahazliŋgo; ado tahtina keyah Kanaan holyego zidesnago; oko adi Kanaan holyedi jinna. 6 Ado Abram thagadzozna hazaan Shehem holyeyin, galkai Mamre holyeyi, kwe itan Kanaanine keyah biyi holon. 7 Ado Jehovah Abram ganiya ado ani: di keyahigi maŋcini ba didesal; ado akwe yikina daihuhi ahajila, Jehovah ganaŋ jiniyahan bicin. 8 Ado ta nadinago, Bethel holyego ado gaaji zil saan ajigo, akwe ganepal nizininil, eajin Bethel holyego kin holon, gaajigo Hai holyego, ilto kin holon; ado bikinadaihuhi anagojitla Jehovah bicin, ado Jehovah bicin sosdolzin. 9 Ado Abram sadaa bicin-jiŋgo to nasjonel.

10 Adi keyah godicin lan, ado Abram Egypt holyego najitna akwe kyehojitindogo daaiyidijin, daaiyisi godicingo binina. 11 Ado akutsago Egyptjin jonelgo, hwe estsan Sarai apijini: jokon, silbehozengo ayuninilningo antin nileiŋgo, jini. 12 Egyptdine niŋsango se estsan ulin dandedoniŋgo, dasidiyol-hyeŋ, inda ni dei da hyinmado akogodoniŋ saŋsin: 13 gatezi niŋlin sidini bil daholnido, oko ninina ayuia dasontni do oko ta hyiniŋmado yidiniŋ. 14 Oko akutsago Abram Egyptjin adjinado, oko Egyptdine hwe estsan ayuanolin-ningo dayiŋsan 15 Oko Farao bindantai ilto dagoson, ado daaiyisi gayadalhti Farao yiŋgo, ado astsaniyen Farao ba-ŋandi yiŋyekai: 16 ado gohwe Abram ayobidonni, okogo Abram ai dipe, bekaŋita. thiliconta, dinenanil inda astsan nanil, ado thilli inda lin ganaskidita, okogo Farao gai nnil. 17 Oko Jehovah Farao daaiyisi bahakki ahola, Sarai binina, Abram beestsango: 18 ado Fa-

rao Abram bisdinid: Ha tis ta si niŋint? Hategos do silgolnita, se estsan 's dodin- nita, gojini. 19 Hategos sitezi ate dini; aiti ban se estsan asla, oko kat ne estsan nantlego yo one. 20 Ado Farao gadinee bilgojoni, ado yodahonisean, hweestsan inda jitini daaltshota.

13 Ado Abram Egypt den dasdina, hwe estsan do, Lot do, inda hwe daholonigi daaltsho sadaabiyajin keyajin. 2 Okogo Abram daaiyisi atin, bilin dohayui, inda beŋlakaita, olata. 3 Okogo Abram sadaabiyaden Bethel holyeyi njitna, alŋedan ganepal nizininilengi, Bethel inda Hai bithagi 4 akwe alŋedan yikinadaihuhi agojilayengi; oko akwe Abram Jehovah yicin sosdolzin. 5 Ado Lot to yiŋnanehen, ilto bilin dohayui hazlin inda nepalta. 6 Nti keyah do hohohaita do ahyiltha kyenahojitihceteta, bilin dahayui go ai di ban. 7 Okogo Abram bi ndaniŋkadihigi inda Lot bi ndaniŋkadihigi to yiŋgo alcadahoskye ado Kanaanine inda Perezdine ilto itan ai keyahigi yi kyedahatin. 8 Oko Abram Lot ahidinid: do alcadahoskyetado, ŋila inda nila bilgo taŋonti, inda si ndaniŋkadihigi inda ni ndaniŋkadihigi, taalai gaitaz be ate. 9 Keya daate nden ulanjin atahwisea? Taŋonti, nihitsan nna, niŋtlaji diniyago, si niŋajigo dadidesal, niŋajigo diniyago, si niŋtlajigo dadidesal, jini. 10 Ado Lot dasdigal, Yordan galkaigi ajiŋgal, akon tho dohayui, Jehovah Sodom inda Gomorrah tahto bahakki-alehdan, nileiŋgo Jehovah bi daakyeŋ ayuanolinigi ki anolin, Egyptgi Zoar holyedi jokalgo nahalin. 11 Ado Lot nahosdihan galkai Yordan holyego, ado Lot gaahbiyajin adjina okogo al-eisei alŋatsisna. 12 Ado Abram keya Kanaan holyeyi kyehojitin, ado Lot galkaigi kinhalaahadi kyehojitin, Sodom holyeyi tabigahgi ganepal nisinil. 13 Nti Dine Sodomgi kyedahatinigi ai doyadaŋonta, daaiyisi bahakkiadate Jehovah bicin.

14 Ado Jehovah Abram ahilin: Lot alŋatsisna do bikijin: sintado nahokos-

jij kudagał in da şadaajij in da gaahjij in da cahjij, 15 keya aaltşo yinił-ani ai nadedeşal in da naalci ni do holago. 16 Tleşigi nahalingo naalci ni naadişil, haiti tleş yi inilthago ai naalci ni ilto jultha do. 17 Ndiţahgo, keya t'anił-nezi in da nanigo bikijijna oko nadi-deşal. 18 Okogo Abram taħnasdina ganepal bilgo, ado Mamre holyegi cecil biyadi kyenahojitint, ado yikina-daiłnibi Jehovah bicij anağojitla.

14 Itan akutsago Amrafel Şinar binantai, in da Arioh Elassar binantai in da Chedor-Laomer Elam binantai, in da Tidal Goyim binantai, 2 ai yililkije Bear Sodom binantai bilgo in da Birşa Gomorrah binantai, in da Şinab Adma binantai bilgo in da Şember Zeboim binantai in da Bela binantai aiti bilgo. (Bela ai dağkwe kat Zoar holye.) 3 Di daaltşo ahañ ına yiltsisgi Siddim holyego, akwe kat aşin bil beekid. 4 Nakisata naħai ai Chedor-Laomer dei yikyeħdaholingo, thasata naħaigo do dağonziñta; 5 Diñsata naħaigo Chedor-Laomer in da bilgo natani daiłnini nana'na', ado Refaimdine yil daabhokan, Aşterot-Karnaim holyegi in da Zuzidine Hamgi, in da Emidine galkaigi Kiryataimgi, 6 in da Horidine bitsil bikago Seir holyegi, Elparan bigahgi, keyah hocongi bigahgi. 7 Ado tañdesna, Ennişpatgi natna', ai dağkwe kat Kades holye, indita Amalekdine bikeyahgi alkinaneice, in da Amordine ilto, Hazon-Tamargi kyedahatip. 8 Ado Sodom binantai in da Gomorrah binantai in da Adma binantai in da Zeboyim binantai in da Bela binantai in da Bela binantai alkinעהalgo tahtina Siddim holyegi yiltsisgi; 9 Chedor-Laomer bil, Elam binantai in da Tidal to bil Goyim binantai, in da Amrafel to bil, Şinar binantai in da Arioh to bil, Elassar binantai; diñ natani astla natani bikije. 10 Ai yiltsisgi Siddim holyegi nahoditşon dohayui, in da Sodom in da Gomorrah binantai bilgo tahtice nahoditşoneñ hwiya ahyisnesde, boohigi ai zil yihije; 11 in da Sodom

in da Gomorrah ganalyeyen ndayizla, in da gaciñyanta ado nahastna'. 12 Ado Lot, Abram bipizi ilto godisna', Sodomgi kyehojitineñ in da ganalyeta goł anana'.

13 Taalaı yonanotingo Abram yeyilgolni Mamregi cecil wiyadi kyehojitingo; Mamre ai Amordine silingo, bikis ai Eşkol holye ai nabikis Aner holye, di thahigi ai Abram bijoni nden. 14 Abram gapizi bidisnago jini, oko ganani alkinעהitea yedahoseni asteyila, ta gagaugi neheseçini, tha di nesnatip dobaan tseptsata yiltego, oko yikye ına Dan holyego. 15 Oko alşatsisna, go in da ganani bilgo, oko tlezo alkiçice, Hobago gadan nje, aiti Damascus bigahgi. 16 Ado nalyeyen nızistna, in da gapizi to Lot, in da ganalyeta, in da astsan da, in da dine ta.

17 Oko Sodom binantai gatahjij jina, aden njonelgo Chedor-Laomer in da bindantai bil alkeçicahden, yiltsisgi Şhave holyegi, ai natani bi yiltsis biditinegi. 18 Oko Melhişedek, Salem binantai ba in da thotlitci yilgo deñla, oko ai God Wutahtisitini bi sodilzini. 19 Ado Abram yikyisodolzingo ani: God Wutahtisitini, Nahastan in da yadihlil bii nliuigi, ai Abram hozongo yahadsı: 20 ado God Wutahtisitini ayuitego bahatnido, ne ena plakye yinilgo ban: oko Abram ya alşayizuil anaiyotlelğigi. 21 Ado Sodom binantai Abram ahilni; dine deya şa niil, nalyehe ai daani do, jini. 22 Ado Abram Sodom binantai ahilni: Jehovah God Wutahtisitini nahastan in da yadihlil nlinigi be bicij gastsı, benalkadi ndi, ketlol ndi in da hatihita ndi to la ndideşlehta, galan ni Abram şı astint didiñil: 23 tsilkye dayiyanigi deya, in da ta şijoni Aner in da Eşkol in da Mamre bicij ndanollen.

15 Ado di di bikijij Jehovah bizad Abram yeyilgolni bilte oko ani: Şi nnağyi' nişlin in da Şi daayisi na ahalyanni nişlip. 2 Ado Abram apijini: O Bikyehinanni Jehovah, hatışan şa anle, şaalci ni atingo inliñ, in da

şinaltye Eliezer Damascus deŋ ai beşoholnıhıgi daaltşho beboholni doleŋ şaşşın. 3 Ado Abram ani: jokon, aŋcin tahtı ŋa ŋılta, oko şinaltye, şağangi iscinigi ai pli do şaşşın. 4 Oko Jehovah ye yicin ғананатси bızad: ai do pıta do, la haŋ nadociŋgo ta niniziido ai pi doleŋ. 5 Oko yil ci maazgo ani: Yadiŋil biyi gotik diniŋ, oko son yiniltha, oko bin tha yidiŋtha datsi? Oko ağanı: akuneltego na aŋcin doleŋ. 6 Oko Abram Jehovah jotlaŋ ai di baŋ Jehovah anigo Abram yaate ŋsekyes ŋden. 7 Oko ağanı: Şi Jehovah Şi iştin, Ur deŋ Haldedine bikeyahden niŋ ci niştazigi di keyahigi na didesal, inda na aŋcini do. 8 Ado apijini: O Jehovah Bikyeŋinani, gağosaŋ şilbehodolzinŋ şa aŋcini pi dogo? 9 Ado ağanı: bekaşı tha binaŋailhigi ŋdiŋtye, inda tlizi ilto tha bi nahaii inda de-nasta ilto tha bi nahaii, inda gaspidilka inda gaspidi. 10 Oko di daaltşho dahidinilkağ, ado aŋniŋgo aŋca yizkiŋgo, aŋnahjin niyiznil, ŋti tsidi ai tağo aŋca yikizta. 11 Oko atsin sinilenjin tsidi ahyitaŋgo Abram nahgo aneinilka.

12 Okogo ininango Abram aaiysi ajiŋga, ado jokon, aaiysi gakiki caholhyel; 13 Oko Abram ahilni: daani niŋbehozen na aŋcin nanala keyahgi do dapi ta hoŋhaŋ ndakai nahalindo binanil do diŋ di nesnatin nahaijin yidaatsi doleŋ. 14 Oko di dine binanil doleŋligi şı banhakkı asil do, ado bikijin inta daatiŋgo ci hidoneŋ. 15 ŋti ni dei niŋe bicin diŋal gažogo, ado aaiysi gasintheŋgo tle ndidoŋtyel. 16 Ado naaŋcin nezağ naholziŋgo di keyah ndoneŋ. Amordine bi banhakkiate tahtı gağipinta. 17 Oko akutsago ininango caholhyelgo, oko tsindiltli bitħa gune ikyenş. 18 A ai bi jin Jehovah Abram yicin hadsiŋgo ani: na aŋcini di keyahigi ba diŋsa Egypt biho to ayuite tho Frat holyejin. 19 Inda di dine daaltşho bikeyah aiti na aŋcini bikeyah doleŋ; Kenidine inda Kenizdine inda Kadmondine inda Girgaşdine, 20 inda

Hethdine inda Perizdine inda Refaidine, 21 inda Amordine inda Kanaandine inda Yebusdine.

16 Oko Sarai, Abram beestsan do ba aŋcita, inda banaltye Egyptdeŋ atsanni la holoŋ, Hagar holyegi. 2 Ado Sarai Abram apijini: jokon, Jehovah adiciligi şanlıŋ, taşonti şinaltye ne estsan anle, oko adeŋ şaşşın şaŋcini godoleŋ. Ado Abram Sarai bızadigi bikyeŋo jicin. 3 Abram Kanaan keyahgi kyehatiŋgo nesna haŋai do bikijin, oko Sarai Abram beestsan ғаналtyei Hagar Egyptdine gaħastin Abram basniŋtyin beestsan dogo. 4 Oko Hagar bil aħa ŋjistazgo isniltsant; oko isniltsant gasdeileiŋgo, ғанантаi doħwişt-anta silin. 5 Oko Sarai Abram ahilni: Banhakkı istsa ai nikijin ndoleŋ, şı naltye naniltyin ne estsan dogo, oko iniltsant gasdeileiŋgo do şitsistsanta silin, bini Jehovah nihithah nihyedidotin. 6 Oko Abram Sarai ahilni: ai naltye ai ni, ta ninizenigi anle, oko Sarai taşinholago oko yoajolewud.

7 Oko Jehovah bi diyin naleahi biki-niya gaŋkaigi Şurgo atinŋo thohalin biğahgi. 8 Ado ağanı: Hagar, Sarai binaltyei, gağen nana? Inda gağos deşal ninizen? Ado ajini: şınantai Sarai yitsan yo işwud. 9 Ado Jehovah bi diyin naleahi anagoditni: ŋnantai bicin ndita, inda banaltyei nantle. 10 Ado Jehovah bidiyin naleahi anagoditni: naaŋcini daaiysi keandadolziş, dohayui do, do celoltha ateta doleŋ. 11 Ado Jehovah bi diyin naleahi anagoditni: jokon yenilşan oko niyaz niŋci oko İsmael bididinil, Jehovah ninj neidişt-saŋgo ai di baŋ: 12 oko dine hoşkyeni doleŋ, oko bilahigi dine biniyi do, oko bikiso biğahgi kyehatin do. 13 Oko Jehovah gaciŋ hadsiyen hozi; Ni Jehovah şı inilin, oko ani: da şı niŋniş bicin dişin. 14 Ai di baŋ thohalinen Beerlahairoi hosi, Kades inda Bered bitħahgi.

15 Oko Hagar Abram gayi ga iscin ado Abram gayi jizi, Hagar ga iscinen

Işmael bisdinjd. 16 Oko Abram tsepitiñ dobaan gashan binahai, Hagar Abram Işmael ba iscinenday.

17 Oko Abram nahastatin dobaan nahastai binahaigo, Jehovah Abram baniya oko aghani: Şi God Alaşgo-abotsili istin; sigah inal ado yaate usinnikyes. 2 Nein gastsiyen da benaşnido, ado daayisi keandadolziş. 3 Oko Abram ya adsitsa, ado Jehovah gacın yałthigo ani: 4 Jokon, Şi, ta Şi be nein gasesini, ado dine dohayui bize dilej. 5 Ado nizihigi kat do yinilyeta, nti Abraham yinilyedo, dohayui dine bize anisla ai di ban. 6 Ado keandadolziş, inda lago dinee anihyidişil, inda ntsando natani godolej; 7 inda nein gastsihi ta benaşnido, nina inda nikijin naalein do holago, inda ni ni God nişlin do, inda na aleini bi God ilto. 8 Inda keya nadidesal kat bikiki kehotinigi, inda nikijin na aleini do Kanaan keya dgate nden holago dapi delej, inda Şi bi God nişlin do.

9 Ado God Abraham yicin hadsi: nein gastsihi benilnido inda na aleini nikijin holago; 10 ddi Şi gastsihigi ai benilnido, şila inda nila nihithagi, inda na aleini nikijin; aşikye daaltşo nihithagi bikidaaleido 11 inda daani bikidilej, ai di be nein gastsihigi niki iştodo: 12 inda aski daaltşo nihithagi tsepi ilkaşgo biki daaleido, nikin biyi nihicihigi inda nihipeso bikye nihitnişligo daaltşo aiti do na aleini ta; 13 nikin biyi nihicihigi inda nihipeso nihitnişligi ai daani biki dilej, oko nikiistsohigi ntsin biyi do holago be aleinğaotsihigi. 14 Inda do bikidascinigi dine bithahden natşed do; ai gastsihi dajinşdo.

15 Oko God Abraham aghani: neestşan do Sarai nabiditditiñta gazi Sarah jolyedo. 16 Oko ai bikyi sodestzin do, ado niyi na docil, oko bilhozongo adişilil, dine dohayui bima dolej, bitsando dine bindantai dolej; 17 ado Abraham ya adsitsa, jotlogo, oko atil gatsotsi: dine nesnatin binaşago's biyi baitej, inda Sarah nahastatin binaşago's owe

jidolej? 18 Ado Abraham God ahiñi: Işmael niğahgi hyina lanā nish. 19 Oko God ani: Sarah neestşan daani niyi na dolej, okogo Isaak bididinil, okogo begastsihi be benaşnido holago, inda ba aleini bikijin. 20 Işmael be şil hwinilnihigi ai disitsan, jokon ai hozongo ba hastsi, oko ai aleini ba deşnil, oko daayisi keandadolziş, nakisata biyikye dolej, ado dine ayuitei adişilil: 21 nti nein gastsihigi ai Isaak be benaşnido, Sarah kudo la nahaigo neidolejligi.

22 Oko bilalein yajilthiyen an sissint, oko God yitsan nihyinatsa. 23 Ado Abraham gayi Işmael ai bi jin bikijiscin, inda daaltşo bağan gunē nihiscini, inda gapeso bikye nehesniliği daaltşo ilto, God godinidengi ki ategogo. 24 Abraham ai nahastatin dobaan nahastai binahaigo biki iscin; 25 ado gayi to Işmael ai thasata bi nahaigo biki iscin; 26 Abraham inda gayi to Işmael ta ai bi jin gakiiscin; 27 inda daaltşo gadinee, gakin biyigunē nihiscinigi, inda gapeso ndahaznihigita gol biki daascin.

18 Oko Jehovah ganiya Mamre bi ceteil biyagi ganepal ceatiği zistago, ayuitego gonikaigo jinjo: 2 okogo gajigalgo, jokon, dine tha nazin hwigahgi zışango, oko jililewud ganepal ce atin do go, bitah jilewud, ado bicin ya adsitsa, 3 ado adjini: şi ndantai ta şinolşan, ninaltye bigahjin dohka, daşonti; 4 tho la nahadışkal nihikye be thadadokisgo, inda gadadolyin di tsin biyagi; 5 inda cinyan ilto naha dişkal, okogo inŋa tah nadadohka, ai biniiyi ninaltye ba nohka. 6 Oko adani: akun, adininigi anle. Ado Abraham ganepal biyigunē yahajolewud, hwe estşan Sarah apijini: dohadina akan thadi ganakaşgo thaunihgo, nanskadi anle kon kyeşgi. 7 Ado Abraham nanişkadgo nisdilewud, aden bekasiyaz neskahigi nasniłtyin, tsilkyen la bazniłtyin, ado tşinilgo neisa'. 8 Oko ape lan inda mondikia lan inda bekasiyaz bitsinen bilgo bicin nizna-

kap, inda bigahgi sizin tsin biyagi, oko daviyan.

9 Ado adahałni: gąji Sarah, ne estsan? Oko adajini: jokon, nepal biyidi sita. 10 Ai thaltehen ła ani: daayisi daani nadištał konahotsaigo, ado jokon, ne estsan Sarah biyaz godoleł. Oko Sarah zidistsan ła, binejigo nje-gahgo, nepal biyigumę sistago. 11 Oko Abraham inda Sarah daayisi gadzistłi, Sarah soyin yobidınan. 12 Oko Sarah ba eizdeitlo oko ajini: gadsistłigi yadabansağado, inda șa hastin ılto gashłi, jini. 13 Oko Jehovah Abraham ağalıni: hatego's Sarah yeitlo, gadsistłigo's hwe owe godoleł. 14 Ta Jehovah iyolılı's bitsil? Ata nmanistsago konahotsaigo okogo be owe godoleł. 15 Oko Sarah doistlota jinigo, nisdinesein nızistsıdgo ban. Nti ağalıni: dota, dani baitlo.

16 Ado Dinehen ndikaigo, Sodom yicin dadein, ado Abraham daayidilijn bilnjekai. 17 Ado Jehovah ani: ta Abraham's dobilgodışnita, di ban ndistsahigi? 18 Abraham ai daaigisi dine ayuidate inda dabitsil dolę, inda dine daalt-šo nahastsan yikyedahatini ai ai hozongo bayathı do; 19 oko Si şilbehozen ba alçini inda binanil yeyilgalnido, Jehovah yizakkyehgo adanılgo, yaatehigi adilijn do, okogo Jehovah Abraham yedinaan ya idolil. 20 Ado Jehovah ani: Sodom inda Gomorrah ayuitego yieago distsango ban, indita daayisi banhakkiadate: 21 kat akwiya deşal, ta datsi dissitsangi adatsa dinişinggo diya, dotago adışılıli şilbehozeno.

22 Ado nakigo dinehen nazyizj Sodom holyego nihiyinaaz, nti Abraham Jehovah ta yicin sizin. 23 Oko Abraham hwiğahgi niyago ani: ta yaate nsidakyenisi's banhakkiadatehigi to bil ndilşilil; 24 astlatin datsi dine yaate nsidakyenisi kinhaleahigi biyi, do's ban nahodidiallğita ai astlatin yaate nsidakyenisi akwe kyedahatinen bini-na? 25 Okogo di do adilılta, yaate nsidakyenisi banhakkiadatehigi do bil

ndilşilta, ai yaate nsidakyenisi yilgo aahyıltego akwinlago ai dota; ta nahastsan daatenđen binantahigi's do yaate hatita ilçhta? 26 Ado Jehovah ani: kat Sodomgi astlatin dine ndinilgo yadatei ła, baagodidestzi aıtihigi ban. 27 Ado Abraham gananatsıgo ani: jokon, ši Jehovah bicin ayaniłthi, tleş tei tlesci bil nişinggo ndi; 28 Dine yaate nsidakyenisi astlatin dölęlijin astla atingo şaşın, di astlahigi atingo's da-ako's ılto ndilşihj kinhaleahigi daatenđen? Ado ani: distin dobaan astla biki nıhanggo ła, do ndistsılta. 29 Ado gacıñ gananatsıgo ani: distin datsi biki dinithal? Okogo anaditni: distinggo ła, do binına ndistsılta. 30 Ado ani: do şicin nahodociıl, gananatsıgo: thatin datsi biki dinithal? Okogo ła, do adışıltan thatin biki nıhanggo. 31 Oko anaditni: jokon, Jehovah bicin gananatsı: natin datsi biki dinithal? Okogo ła, natingo do ndistsılta, jini. 32 Ado anaditni: tado şicin nahaciłhi ałahadi nein gananatsı: nesna datsi akwe biki dinithal? Okogo ła, nesnahigi do binına ndistsılta, jini. 33 Daako Jehovah yikallenjingo nihiyiniya daalt-šo nyaniłthigo Abraham bil, ado Abraham do gağanango fal nisdıtsa.

19 Ado Sodomdi naki diyinnaleahi naaş inıhanggo; Lot ai kinhaleahigi bi dadelkahigi sista ła, zılsango nıdłtsa bitasniya, ado bicin ya adıştsa; 2 ado ani: şo, şınantai, daşonti, nihi-naltye bağan ğune yaoaş, akwe nihiyidołkał, ado nihi kye thadokis, do apindan ndidotaş to nadidotaş. Okogo ani: dota, tle bigahgi kinthaitaş do. 3 Nti yego niłtye, ado gağan ğune yaiağ; ado cinyan ayıla, tlesan ga ayıla ado yiyiyan. 4 Nti tado ntyezgo kinhaleahigi dine kyedahatinigi, Sodom yikyedahatini, gadastłihigi inda anın ndakaihigi danileşiden kin yinaşız, danileşiden akwe nehskai. 5 Oko Lot dahozigo adahałni: gąjişan dine iağ na naazigi ditle? Nihicin cinil, bilaha ndikai. 6 Oko Lot aji gacıñ ei niya to

dadinikāl ; 7 ado ani : šikiso, ɖašonti, ɖado daaiyisi banhakki adatini : 8 šo, naki šitsi, ɖado to dine halehta, ai nihicin ei nišnił, ɖašonti, ado ta nihiyi nihiyiyadatehigi adadollil ; ɖti dinehigi ai to da dadadollilta ; ai yan šagan gune yaiaz. 9 Ado adani : nahjin ŋha. Ado anaɖaditni : ɖi dine ɖ'o akunağan-jin kwe kyehatindolelgo naħa niyahan, oko ai kat nibinantai silin doleł nizin ; kat aji adadilniłen ɖa bilaha atanɖilnił. Oko dadikāl yikijin dahasciz, Lot bi dadikāl kastan kełton. 10 Nti ai dinehen Lot yicin ei deilnigo yahana-yitzin, to ɖadnikāl : 11 oko dine tlogo ndajekaiyen ġana adestint, daaltšo ġana adestint ; okogo dadikāl ce ġadanuħago cedekai.

12 Oko dinehen Lot ahilni : da dine's ɖo la kwe niholohta, nadani's holon, niyi datsi holon, ntsi ilto? ɖi kin haleahigi biyi neholonigi nħaħgo aaltšo ei nle. 13 ɖi kwe hazeanigi ndadiltšihlgo ai ban, dacai ayuitego silin Jehovah bicin, ado Jehovah nanihyidolštihlgo nihicin yiyilad. 14 Oko Lot jililewudgo ġadanidolełli bebiłgojolni, ado ani : nditahgo kudo ei noas, ɖidi kinhaleahigi Jehovah neidolštihl aiti ban. Nti ġadani dolełhen t'o ajini, ġontni. 15 Ado apinigo diyinnaleahiyen Lot tšihl ġascin go aħalni : nditahgo, ne estsan inda ntsikye dadies, ɖotago, ni ilto ndiyoleyeł banhakkiate kinhaleahigi t'a bil. 16 Nti ndaġosdilzigo, okogo ġala yiyilsod, be estsan to, ġatsikye to, Jehovah ayuiagontnigo ban, to cohonezgo kinhaleahan bipanħgi nohonil. 17 Akutsago cohonezgo, oko Jehovah ani : yistan'yeħ hyina dolełgo, daaka tanɖotiñ, inda daaka ġahita aġodolze, ġalkaigi, dohadina zil bohje, ɖotago nanihyidadotšihl. 18 Ado Lot ahilni : yasikye, šinantai ; 19 Jokon, ninaltye ayui intnigo, šican iniya, ai di ban ayuitego niłilil lan, ado zil ɖo bošyadateta, dadidešniłgo dadistsal šašin ; 20 šo nle kinhaleahigi ai daayidi bicin nisdolyedigi ate, ado alsisi, akwiya dešal (ta ɖo's alsissi) oko

hyinišnado. 21 Ado Jehovah aħalni : t'a adininigi ki adišnił ado ai kinhaleahigi ɖo ndistšihl ta ba yanilthihigi. 22 Dohadina akwiya dinal, ado iniyago indita hatita ba ndidištal ; ai ban ai kinhaleahi ai Zoar hohye.

23 Okogo Lot dahadinango Zoardi niya. 24 Oko Jehovah koñ Sodom ado Gomorrah bikijin nalħan wutaħden. 25 Ado Jehovah kinhaleahan ałšo nestšed to ġalkaigita inda dine tsida daaltšo kinhaleahangi kyedahajitinen, ado altšo nanse akwe holonen. 26 Nti Lot be estsan tan ndetin lan, oko ašin nzištlin dinescin nahalingo. 27 Ado apinigo Abraham nditnaħgo, Jehovah yiłsizinengo niya ; 28 oko Sodom inda Gomorrah holyehengo jideñ nikyehengi keyahando bešbikoñ bilit nahalingo lit tahtilto.

29 Akutsago God ġalkaigi kinhaleahan nestšego, oko Abraham t'a yinalni, oko Lot ei niła' aiti kinhaleahan ndotšihlgo ai ban ; okogo indita nestšed ai kinen Lot kyehojitinego.

30 Oko Lot Zoar holyeden tahtina, ado zil yi kyehojitin, Zoar yikyehojitingo bešistzid, oko tseyi gune kyehojitin, ho lan inda ġatsikye bilgo. 31 Oko Alanjin nlinigi bitezi ahilni : nihize ġasthi, inda dine adatiniġi atego ɖo ġadeta dine naħa oyeateta ; 32 ġalan, nihize tħotlitehi gi bidiyiltlin, oko biġah dinitihis, nihize ba naħa ałcini godoleł. 33 Oko ai bitle bize tħotlitehigi yiyiltlan ; okogo ałseiscini bize yayahgo yiłnestyez, nti ɖo ġolbehozta, nestinġi to tsinatsagi. 34 Akutsago apinigo alanjin nlinigi bitezi ahilni : jokon, tledan šize bil ntyez, ɖi tle to tħotlitehigi ġonadiyiltlin, oko ni akon dinalgo biġah dinityeł, naħa ałcini godoleł nihize ba. 35 Ado bize tħotlitehigi yinayiltlan, oko akyeđi nlinigi bize yił nanestyez, nti ɖo ġolbehozta nestinġi to tsinatsagi. 36 Akutsago Lot bitsiyen bize ya iniltsant. 37 Ado alanjin naħahigi ascin go biyaz Moab yidiñid, Moabine dijin kyedahatinigi bize jilin nden. 38 Ado akye-

di nlinigi ilto ascin, biyaz Benammi yidinid, ai Ammondine dijij kyedahatinigi bize jilin nden.

20 Ado Abraham ado nditna sadaahgo keyahgo Kades inda Sur bithahgi kyenahojitij, Gerar takwe daayidijij nesna. 2 Ado Abraham hweestsan anabisditni: sitezi jilin, ado Abimeleh Gerar binantai, yika ila' to Sarah neidijityin. 3 Nti God Abimeleh yaniya bille tlego ado ani: jokon, kat dasintsan ndinijityinigi binjina, ai dine be estsan ate. 4 Nti Abimeleh dogainistijnta ado ani: Bikyehinani, da dine yaate usekyensi's diyilhyel? 5 Sitezi nlin si jini, oko ho do sinai ate jini, dosilbehoznta lan do gani banhakkiki asueta nisan akutsago. 6 Oko God agalni bille tlego: sillabehozngo do lan nilbehozngo antij, inda Sicin banhakkidinihligi ai lan naha'sin, ai di ban tado bitinisihta. 7 Oko kat dine be estsan bannanijtye, aita God bannantahi ajitij ai be ate, ado na sodidolzin, ado t'a hyinnado; do ba neiniityingo daayisi daani daditsal, ni inda na alcini do.

8 Ai binjina Abimeleh daayisi apindan nasdjina, oko gananiil daaltsho hokko yidinid, didi daaltsho bebilgojolni, oko daayisi ndastsid. 9 Daako Abimeleh Abraham hokko yidinid, oko agalni: ga lan nihyi nla? Has nislago banatei sikijij ahyinil, inda sidine do bikijij? Do oleinengi intsa. 10 Ado Abimeleh Abraham anagodontnid: Hategosan asilij? 11 Ado Abraham ani: Oko lan ba nisiskyego dine kwe kyedahatinigi God doiyikyehdaholijnta sasin nisngo, se estsan yan dasidiyohyel nagošnigo. 12 Nti lan ta si tezin, size bitsi ate, nti do sima bice ta, oko se estsan silij: 13 Oko akutsago God size tahtjina sidinidgo ado agodisni kutego sagaintsid, daaltshogo akudinigo godinid, sinai ate. 14 Ado Abimeleh ai dipheh, bekasita, dinenanilta, astsananilta Abraham ye unil, inda beestsan ba neiniityin. 15 Ado Abimeleh ani: jokon, da nininizigi kyehotindo, si

keyah bikagi. 16 Ado Sarah yicin ganantsi; jokon unai taalai di mil peso ba unil nagahatahi nahidijnigo biniyi ninijij bikistido milan inda na alcini ta, kudo ilto kat gahitsihigi ba agolyau. 17 Okogo Abraham God yicin sosdolzin, ado God Abimeleh inda beestsanni inda astsan nanil yaatego ndayitla, indita ndascin: 18 oko Jehovah Abimeleh ba adkyei hwescit gatsan aleindayila, Abraham be estsan Sarah nisidijtyingo binjina.

21 Ado Jehovah t'a aninengi Sarah yaniya, ado Jehovah t'a agalni-nengi a'hola' 2 ado Sarah itnijtsant ado Abraham biyi ba yicin gashiggo inta, Jehovah t'a agalni-nengi naholzišgo. 3 Ado Abraham biyi baiceinigi, Sarah baiceinigi Isaak yidinid. 4 Oko Isaak tsepi biskango bikijiscin, Jehovah t'a godinidengi atego. 5 Oko Abraham nesnati binahaigo gayi Isaak gaiscin. 6 Ado Sarah ani: God ci si diniltlo, deidjtsangi daaltsjo sil adastlo. 7 Oko ani: haisan Abraham yilgolni Sarah owe yi ilto do, oko biyi basilein gashiggo inta.

8 Oko aski dimnesan, ado idjtot ado Abraham dine ala ayila biyi Isaak idjotogo. 9 Oko Sarah Hagar Egyptden astsani biyaz, Abraham baiceinigi gaitlogo zilšan; 10 ai di ban Abraham apijini: ai naltyehigi biyaz, bil yoonilše, ai naltyehigi biyazigi do siyaz Isaak yilhyinadogo ai ban. 11 Oko Abraham di lahaye zinizu, ai gayigo ai ban. 12 Ado God Abraham ahilni: do di lahayni unizdo, aski inda naltye ilto ban, ado Sarah t'a nilnizigi yisinilšan, oko Isaak ba alcini na alcini wolyedo. 13 Ai naltye biyaz ilto dine ayuite adilij ai niyi'go ai di ban. 14 Ado Abraham apinigo nisditna, ado ba astejila, ado thosji tho biyi hyl ajalago Hagar basunil, gan isdenil, inda aski to, oko dahosdila', ado dasdiya, ado haisij Berseba bigahgi galkai hocongijokal. 15 Okogo thosjihen biyi tho astint, oko aski tsin biyahigi ni nisiltyin; 16 oko dasdiyahi tla adiltoh bigahdi, oko adi

zinesta, aski do şinal dadotsalta jinigo ai ban, oko wunauji go yeşo ęajica. 17 Okogo God askiyeu bizi yidiştsau, oko God bi diyinnaleahi ęozi yadişhiş biyiden, oko ağalı: Hagar, ha le ntsa, tado naniltsi, God aski bizi yidiştsauğo ban; 18 ndiřahęo, aski neidiştyeşo, nakağu be dahiştyeş, ayuite dine ağodişliğo ai ban. 19 Oko God ęanaę an anayitlago, oko thohaliğu go zilsau, ado akonşniya to thosji biyi tho hyeş anayitla, ado aski başnizid. 20 Oko God aski yişnaaş, ado neenyau, oko keya hocęuęi kyehatiğu, adiltohi siliğu. 21 Ado Parangi, keya hocęuęi kyehatiğu, inda ęama Egypt değ hweestsau ęailnataz.

22 Oko itau akutsago Abimeleş inda Pişol bi silau bi nantai Abraham biğu ęadsistsigo ağalı: God ai nişnaaş anilşini daaltshogo; 23 oko kat God binaş şiein ęaintsi do dadaşidilişta, inda şiyi ilto đota, inda şinali ilto đota, şi yaate na şiskyeneşęi ki atego, inda keya kyehodineğti. 24 Oko Abraham ani: adistsi lau. 25 Oko Abraham Abimeleş yica hoşkyeş, ęananil thogaznil ęatsau kyedaholşhonen binina. 26 Oko Abimeleş ani: do şilbehoznda haşişu atiğu, do be şil hwinilnita, inda do yişnişta dişiğu inta. 27 Oko Abraham Abimeleş dipe inda bekaşi ęainnil, inda aleiden aleşin ęatsotsi. 28 Oko Abraham sotsit dipeyaşı atsasnil tassati. 29 Oko Abimeleş Abraham ahişni: ha ti biniyi dipeyaşı sotsitgo astasnil tassati? 30 Oko ajini: di sotsit dipeyaşihigi ndişil, ai be nişyilbedahozndo şi thogahaznil ęahanil go. 31 Ai di ban akwe Beerşeba holye, akwe aleşin ęadatsistsigo ban. 32 Oko Beerşebahigi aleşin ęadatsistsigo, Abimeleş inda bi silau binantai Pişol ndiřtazęo, inda Filistidine bikeyaşęo anataş. 33 Oko Abraham Beerşebahigi tsin kidişla, akwe Jehovah, God holęo hyinanigi yieiğu sosdolzin. 34 Ado Abraham Filistidine bikeyaşdi kyehojişęuęo dohayui eskağu.

22 Ado diği bikiişin akutsago God Abraham ęoneşthauęo ağalı:

Abraham! Oko ajini: jokoğu, kwe naša. 2 Ado ajini: ałai niyiği biştadiş, Moria keyaşęo bişdaaş, zil bikagi nahodiyişni, şi akwe ndideşnişęo, akwe nahodiyişni. 3 Ado Abraham apinigo, nişđitna, ado thili biki dahatzisnil, oko naki tsikyeş adisđintil, inda ęayi to Isaak, okogo ahyisdişkal nasdiyolşni biniyi, ado God ağodiniğauğo jekai. 4 Oko thę eskauğo Abraham akonşigal ndeğu, oko zilsau nizaiş: 5 ado Abraham tsikyeş apijini: akwe thili bisolkye, şi inda şiyi to ule ęotik ęadiřtaşęo, adi sodidilşiğu, adeğu nala ndiştaş. 6 Oko Abraham eiz ęayi Isaak biki pişzil, ado akonş koę nişyisniltağu, inda beş to, ado daala akotik ęajizaz. 7 Ado Isaak ęazeş Abraham bięu ęadsotsigo ajini: Şişei! Ado adjini, kwe la sizin, şiyi. Ado ajini: eiz inda koę biş iniiş, ũti ęadişau dipeyaşı nahidişnişhigi? 8 Ado Abraham ajini: God lau bişbehozndo dipeyaşı nahidoni biniyi. Oko taala akotikęo ęajizaz.

9 Oko God aęalıneşęi jimaaz. Ado Abraham biki ndaişnişhi ahoşila to eiz bika nizinil, ado ęayi Isaak bedzestlon, ado bika ndaişnişhi bika dahodzistiğo. 10 Ado Abraham kidesniğo ęapeş to nişđinaęu ęayi bisnişhyini. 11 Oko Jehovah bidiyinnaleahi yadişhiş biyiden hoşigo ani: Abraham, Abraham! Oko ajini: kwe şi siziş. 12 Ado ajini: aski tado bidilni, taaka dadawole, kat şilbehozn God bizakyeşęo anilşiğu lau, niyi daalaihigi şi doşanişta lau. 13 Ado Abraham ęajigal, ado jideiğu, ado jokoğu, ęaneji denastağu nağa lau, bide ye dahiğiyal tsin ban, ęayieęu ai đotago ye denastasa ndzişniş; 14 ado diği akwe Jehovahjireş bisđinid, ai di ban dine adani: Jehovah bi dzişbağuği deya yiřtęe. 15 Oko Jehovah bi diyinnaleahi yadişhiş değ Abraham nakidi hozi, 16 ado ani: daani adişni tasahi siziş, Jehovah ani, diği inla ai di ban inda niyi daalaihigi do şanişta lau. 17 Ai di ban daalaişiğu nişyi sodideszişil, ado na aleşni ęamanestięu, wutaşęi sonęi nahalin, inda thonştyeş bipauği seigi

nahalingo. 18 Na ałcini be ena bikeya dapido. Naalcini ıtsımdo dine daaltsho nahastsan bikagi kyedahatinigi hozongogo adolnij, sizakkyehgo similein ai di ban. 19 Akutego Abraham gatsilkyeyen bicin ınsıta ado nisdiakaigo Beersebago jekai, ado Beersebagi kyehojitın.

20 Ado dıdi bikijın Abraham bebilğoni: jokon, ıtsili Nahor be estsan Milka ałcini banahisein. 21 Huz ai ałse yizein, ında Buz ai bitsili, ado Kemuel, Aram bize, 22 ado Hesel, ında Haso ında Pildas, ado Yidlap ado Bethuel. 23 ında Bethuel Rebeka baısın, dı tsepigo Milka Nahor Abraham bitsili banjisein. 24 Nanaja hwe estsanigi, ai Reuma holye, ai ıltı Tebah ında Gahan, ında Tebas ında Maaha ban nehesein.

23 Ado Sarah nesnatin dobaan natın sossit binahai, dı d'ahyınago nibeheshai. 2 Ado Sarah bizehazlıñ Kiryat-arba holyehigi, akwe kat Hebron holye, ado Abraham daayısi Sarah banbini ado ba ajjea. 3 Ado Abraham ndıtsago, oko Het biyıkıye yicin hadsi: 4 Deenyuni nişlıñ nihithahgi, keya la ałsısigo şahodinoa', se aze yo adışlıgi. 5 Ado Het baalcin Abraham yicin gadastsı ado adahaıni: 6 Nihinantai, nihyi sinılsan, aynıñte dine nihithahgi nlin, nihyi tlehwintnişli la holon, da inıznigi yoile, nihyi la akwe do yo adilil do da'ndontne ateta. 7 Oko Abraham nisdiıta, dı keyahigi dinee, Het baalcin ya adıtsa; 8 ado yıl ałcin yadalıhigo ani: nihyi tadakogo lan, akwe yo cisle lan, Efron, Zohar biyi, sa apidoıni; 9 Mahpela holyegi tseyahigi, bikeya meleanigi, t'a banbilin-go, tokwi şın bahalin, daakogo gadısnılgo şahadıdoal, akwe jısca adışlı. 10 Ado Efron Het baalcini yithahgi sita. Oko Efron, Hetdine Abraham yicin ganantsı, Het baalcini binal ında dine daaltsho gakinmaleahigi biyi kyedahatinigi binal; 11 dota, şınantai, şı sinılsan; keya ai t'o nadideşal, ında tseyahigi ai t'o nadideşal, şı dınee baalcini binalgo t'o nadideşal, ıla ni aze yo

onıle. 12 Oko Abraham ai keyahigi kyedahatinigi dine bicin ya adıtsa. 13 Ado Efron yicin hadsi dine keya daatenden yikyedahatinigi binal: t'o şahadılalgo ıdi, şı sinılsan, daşontı, peso nadeşnil keyah binıyi, ndinil sit-san, okogo ınta yo adışlı. 14 Ado Efron Abraham yicin ganantsıgo ağalıni: 15 şınantai, keyahan dın di nenesnatın bahalıñ, ail la dı ate nihyi nihithahgi, ai di ban yoile. 16 Okogo Abraham Efron sıtsan, oko Abraham Efron ba peso tahişdılo, t'a jidınidengo Het baalcini binalgo, dın di nesnatın peşlakai, nalyeeyanastahı ndayıñıñhigi ki atego.

17 Ado Efron bi keya, Mahpela holyehigi, Mamre bicinigi, keya ında tseyahigi ıltı daakune, ında tsin daaltsho daakune holonigi, 18 ai Abraham dapi sıiñ Het baalcini binal, ında ai kinmaleahigi biyi dine binal. 19 Ado bikijın Abraham Sarah yo ayıla ai tseyayenğung, ai Hebrongi, keya Kanaan holyehigi. 20 Ai keya nayizni indita tseyahigi to Het baalcini yanayizni, tle-daahyintniłdogo.

24 Oko Abraham gadıstıhi, doha-yui binahai, ado Jehovah Abraham daaltshohı ye hozonggo yahadısi. 2 Oko Abraham ganaltyei, alañjın nağahigi, hweholonigi daaltsho ya ağalyanigi apijini: daşontı, şıla ışod; 3 şahınaa Jehovah binal, yadıñlı ında nahastsan bi God, Kanaandınee bitsıkye do la şıyi bandııltyeıta bithahgo kyehastinigi; 4 ıti şıkeyahgo, şı dine bicin dinal aden Isaak beestsan dolelli bandııltyeı. 5 Oko nalyeşen ağalıni: oko şın ai astsani doşıkye dokaıta şaşın dı keyahjın; daakogo yiniyahango niyi bil ndıtaş? 6 Oko Abraham anabısdıni: dota, şıyi do akon bilnadıtaşta. 7 Jehovah, yadıñlı biyidi sıtahigi God, şıze bagan den ci şınılchıgi, indita şıdine bi keyah den, ında şicin hadsi go ani, dı keya ai na ałcin badınaan, aiti bi diyımaleahi nlanjın yidolał, ado aden şıyi beestsan dolelli bil ndıtaş; 8 astsan do nikye binnigo, donikyihode-

sa'ta, ſiyi tei do akon bił nađitasta ai deya. 9 Oko naltyehen Abraham bilekyesdolnigo biein ġadsotsj.

10 Oko naltyehen ġanaskidi nesnago be dasdiya, ġanantai ba ġanaskidi, ġanantai bihigi daaltſho ya aġalyango ai di baq, oko alſho astesdiſta, Mesopotamia holyego dasdiya, Nahor bi kinhaleahigo. 11 Oko baġanaskidiyeu ye thoġahatlehi yikai hiłeiingo, kinhaleahigi bipanġhi tsida akogo astsani tho yadakaigo. 12 Oko ani: Jehovah, ſinantai Abraham bi God, uein sodistzingo, dijiu ſika anilyed, ſinantai Abraham yaatego ba aule; 13 jokon, kwe thoġahaznil bigaġgi siziu, inda kinhaleahidine bitsikye aden tho ġa deika; 14 eikēn kwe niyago, oko apidiđiſnił, nthosji ninaa', daſonti, adeſtlił, apidiđeſnił, okogo aſididonil, itlan, inda naġanaskidi iłto dadotlił, ſididonil, isjan ai doleł naltye Isaak beestsan kogodonil, ai be ſilbehodolził ſinantai yaate ba inla. 15 Tado niyalthehe akutsa, jokon Rebeka juiya, Bethuel baicinigi, ai Milka biyaz, Nahor be estsan, ai Abraham bitsili, oko thosji yolciłgo; 16 eikēn niłeiingo daaiysi ayuanolnin, kanatini, dine do yił ahanaleta, oko thoġahatlehi kwiya niya, ado bi thosji yiwi tho hyeł iyila, ġanasta. 17 Ado naltyehen yitah yilewudgo ahilni: utsan aſtan, daſonti, nthosji biyiden. 18 Oko ajini: ſinantai, itlan, oko aji ġatasdiġango, ġojiyitlan. 19 Oko alſho ajotlanġo anasdiłni: naġanaskidi iłto tho ba ġahideſał, alſho daotlanjin. 20 Oko dohadina yeni thoġadsisan biyi thoġahatahigi biyijin, ado aji danasdiłewudgo la ġanajilo, ado alſho ba ġanaskidi ya tho ġayiz'an. 21 Oko has-tinhen t'o bansikyes, doyajilthita, Jehovah datsi ġaka alewud ſilbehodolził zinizu. 22 Oko akutsago, ġanaskidi alſho daotlanġo, dinehen ja-ġanaahi olaigi daaiysi nizuniye, ado naki letsini ai iłto olaigi ġaijnil. 23 Oko ajini: haisan bitsi nlin, daſonti ſilgoini; da nize baġanti's idolkałgi t'a hazean? 24 Oko aġalni: Bethuel bitsi niſlin,

Milka biyaz, Nahor baicinigi. 25 Oko ai iłto anaġoditni: nihiyi tluh inda eijnanta danihiyi nelean, inda idolkałgi t'a hazean. 26 Ado dinehen ya adsiſtſago, inda Jehovah biein sosdolzin; 27 ado ajini: hozonġo Jehovah, ſinantai Abraham bi God, ſinantai ayoayontniġo ado danigo yeyiġalni, inda yiſaldeu ſilanjin niya, ſinantai bitsili baġanjin.

28 Ado eikēnhen ġaġango ta nisdiłewudgo ado daaltſho ġama bebiłgojoli: 29 Ado Rebeka binai la holon, Laban holyego, ado Laban jililewud to bitasniya thoġahatlehepti. 30 Ado akutsago, jaġanaahi inda letsini ġatezi baq zilſango, ado Rebeka bizad zidiſtſango ai dine ko ſilni, ado dine bazniya, jokon dinehen ġanaskidi yiġaġgi naziu thoġahatlehi t'a bigaġgo. 31 Okogo ajini: ya nna he! wune he! astedahosla, ni lan inda naġanaskidi ba astedahosla, haſiſ biniyi tlođi zinizu, Jehovah bilhozonġo abilahigi! 32 Oko dine yaia kin ġune; okogo baġanaskidiyeu biki njinil, ado yaiiſjol inda ya niſja, ado tho yahayikan ġakye be thasdokisgo, ado dine bił njekaibigita. 33 Okogo ġaya ndaikan dasdoyinġo; nti dine ani: biniyi niyahigi be nihiyił hweſniġo inta adeſinil. Akun, ġolni, jini. 34 Ado ani: ſi Abraham bi naltye niſlin. 35 Ado Jehovah ſinantai daaiysi bilhozonġo abila, okogo ayuite silin, inda dipeta, bekaſita, peſlakaita, olata dine nanilta, astannanilta, ġanaskidita inda thilita baininil. 36 Okogo Sarah aiti ſinantai yaascin ġasthigo inta, inda ta beholonigi daaltſho biyi' yedinaan. 37 Inda ſinantai siein hadsiġo ani: Kanaanine bitsikye do la ſiyi' bandidiłtyel-ta, bithah kyeħastinigi 38 Nti ſiġe bikeyaġgo diłnał, ſi dinee bithaġgo, inda aden ſiyi' be estsan dolełli bił nđitaſ. 39 Oko ſinantai apidiſni: do ſikye dokalta ſaſin? 40 Ado aſilni: Jehovah, binaġo naſahigi, ai lan bi diyinnaleahi nlanjin yidolal, ai neka adolewuł, inda ta ſi ſiġe bithahden ſiyi' beestsan dolełli bil nđitaſ, ſiġe bi keyahden.

41 Oko do be nikiyihaşa'ta do, şidine biñah diniyago, do la nadeştihñta ndi do be nikiyihaşa'ta do. 42 Ado di jin dan ðogahatleñidi niyago adışni: Jehovah, Abraham bi God, şika anilyed işałgo; 43 jokon ðogahatlehi biğahñgi sizin, oko ko godoniñ, eiğen le ðo ganyile yiniyi dokañ, oko apidiđiññil: dasoni, ðo la şanaka nñhosji biyiden adeştññil, apidiđiññil; 44 oko aşididonñil, akun, itlan, nliñ gapanaskidi to ðo ba gahideşkañ, ai astsanni şinantai biyi' beestsan doleñ ai be Jehovah yinizdo şilbehodolzinñ. 45 Daaltşo niyanilñhi, jokon, aden Rebeka bi ðosji yoñil, inda ðogahatlehiñiñ ajiyago ðo gajile, oko agodişni: ntsan aştlan. 46 Oko taako tşhññil tsisliñ gathosji ninesnaan, itlan, şijini, oko naganaskidi ilto ðo ba gahideşkañ, oko eştlan, inda şaganaskidi ba ðo gadzizean ilto. 47 Oko haişan bitsi nliñ agodişni, oko ani: Bethuel bitsi nişliñ, ai Nahor biyi', Milka baisesni, oko jaganaahi ga nnil inda letsini galatsin nininil; 48 oko ya astsa, to Jehovah bicin sodestzin, ado ba ahyeniziz, şinantai Abraham bi Jehovah God bicin, şilanjin da akoniyago şinantai bitsili binali biyi' ba bil ndistaşo. 49 Oko kat şinantai yaatego ba adahnego, şildaholñii, dotago ilto şildaholñii, oko gajigo şin nahideşkañ, niştlanjin datsi, nisnajiñ datsi şilbehodolzinñ.

50 Ado Laban inda Bethuel ilto hadşigo ani: diđi Jehovah bitsando ate, yaatego inda doyaşongo do gadotsi ateta; 51 jokon kwę Rebeka sita, goñ nihye n'taş, inda ninantai biyi' be estsan wole, Jehovah t'ga hadşiyenği ki atego. 52 Oko akutsago Abraham bi naltyehen bizad zidışşango, Jehovah bicin sosdilzin ya adışşago. 53 Ado naltyehen peşlakai inda olata inda e dahidija inda Rebeka ye nnil, ado bitsili ta inda bimata dailinigi ya yiznil. 54 Ado daiñyango inda daotlango, inda dine bil njekahigi to, ado daakwe nesje, inda apinigo nisditje, ado ani: şini şinantai bicin nihyeništa. 55 Oko ganai inda gama to ani: gani eiğen akwe

şitago nesna deidołkañ, okogo indita bikijin akons dokañ. 56 Ado apijini: tado be ndaşinoini, jokon Jehovah şaka atewud, şini şinantai bicin ndiştal. 57 Oko adani: eiğen hokko dabidiđiññil inda bin nadahodidiñkil. 58 Okogo Rebeka hokko deidiñil to adani: ta kat datsi di dine bil nihyediştas? Ado ani: bin kat nihyediştas. 59 Ado bitezi Rebeka adise-a', inda astsanni Rebeka ba agalyanigi, inda Abraham bi naltye, inda gadineta ilto. 60 Ado Rebeka hozon yicin gadastşigo adani: nihitezi nliñ, dine dohayui bima dileñ da aiyisi, niñ di niñ di niñ, inda naalcin yikyedadinñhi yikeya yitsan ndayilado.

61 Inda Rebeka nditua, inda bijoni ilto, inda gapanaskidi tabidiyin ado dine yikyedikai, ado naltyehen Rebeka yiñ nihyinaaz, to gağango anaşaz. 62 Ado Isaak ðohalinjin Lahai-roi holyęgi jiniya, şadaahbiyajiñgo aji kyehatñ. 63 Ado Isaak daakyehgo hiñciñgo nağa sodilzingo biniyi, ado dasdiğalgo akonsdein, ado jokon, gapanaskidi ndeiltleş. 64 Ado Rebeka dasdiğalgo Isaak zilşango, gapanaskidi bika bitaşjiya: 65 Oko naltyehen apijini: hais dine şin galkaiden nihitahjin ikañ? Oko naltyehen ani: ai şinantai ate. Oko ganñ bikinaltihi ai ganñ bikidzisti. 66 Inda naltyehen ajiñtinti daaltşo Isaak bebilgojñi. 67 Ado Isaak goñ dadiazi bima Sarah binepal akume gołyaiağ, ado hwe estsan silin, ado ayoagontni, ado Isaak bilnahojont, bima bizeshazlango to bikijin.

25 Ado Abraham beestsan nahastliñ, Ketura holyęgo: 2 ado Zimran inda Yokşan inda Medean inda Midian inda Yisbak inda Şua ban nahascin; 3 ado Yokşan Şeba inda Dedan baisesin, inda Dedan biyikye Aşurdine, inda Letuşdine inda Leumdine. 4 Ado Midian biyikye; Efa inda Hefer inda Henoh inda Abida inda Eldaa. Diđi daaltşo Ketura ba alcini.

5 Ado Abraham beholonigi daaltşo Isaak ye nnil: 6 Nti Abraham la be estsan ba alcinigi dailinigi ya yiznil,

oko t'a hyinago gaahwiyajigo keyahgo ayila' Isaak bitsango. 7 Abraham piniłkan den daaltshogo nesnatin dobaan sostsitin dobaan astla binahai. 8 Ado Abraham bizehazlin dine daaiyisi gashthigo, bidinee ahyikahango iya. 9 Inda biyi' Isaak inda Işmael aiti yo agola, tseyahigi, Mahpela holyehigi, Efron Zohar biyi', Hetdine bi daakyehhegi, ai Mamre t'a bigahgi; 10 daakyeh Abraham nayisni yen, Het ba alcini yanayizni, akwe Abraham yo olya inda be estsan do Sarah. 11 Akutsago Abraham bizehazlin do bikijin, God gayi' Isaak hozongo yahadsj; thogalinni Lahai-roi bigahgi akwe Isaak kyehatin.

12 Didi kat Işmael ba alcinigi, Hagar, Egypt den astsani, Sarah binaltye Abraham baisesini. 13 Işmael ba alcinigi aiti: alse Işmael baisesini Nebayot, inda Kedar inda Abdeel, inda Mibsam 14 inda Mişma inda Duma inda Massa 15 inda Hadar inda Tema inda Yetur inda Nafis inda Kedma. 16 Didi ai Işmael biyikye, ai dabizi, ai bikiğadazea' kindabitsiligita nakisata natani kwe bidinee binantai. 17 Ado Işmael piniłkani daaltshogo nesnatin dobaan thatin dobaan sostsit binahai, ado bizehazlin ado gadine ga afasilin. 18 Işmaeldine Havila inda Şur jin kyedahojitin, ai Egypt bigahgi Assyria bicingo. Ado Işmael gadine binal bizehazlin.

19 Didi Isaak Abraham biyi' ba alcini: Abraham Isaak baisesin. 20 Isaak distin binahaigo Rebeka naidiityin be estsan dogo, Rebeka ai Bethuel, Syriadine bitsi', Paddan-aram den, Laban Syriadine bi tezi. 21 Ado Isaak Jehovah bicin sosdizin hwe estsan do olcitagoban, ado Jehovah hwistsan, ado Rebeka hwe estsan yiniltsan. 22 Ado gaalcini gayidi ahyikan ado ajini: galan iste? Ado Jehovah apisdinid. 23 Ado Jehovah agalni: naki bi nilsan, naki dinego dilcil, la dine agadi bitsil do, ado alanjin nlini ai akyedi nlini yikyehholindo. 24 Aji ayilkanjo jokon, hwescit biyidi nakiscin holon:

25 oko alse yiscini litei akagie nahalin, ado Esau dahodind; 26 ado ta ngbi-kyego bitsili nanascin, ado Esau bikethal yothan; ado Yakob wosyi. Oko Isaak ai gashatin binahai bidiscingo.

27 Ado asikye neenyango, oko Esau ai ayuitego hwinyango nalzhi silin, galkaidine silin; ado Yakob ai t'o nepal bi gagan; 28 Oko Isaak Esau ayoayontni, bibibitsin yiyango ai di ban, inda Rebeka Yakob ayoayontni. 29 Oko akutsago Yakob atho ajilego, ado Esau galkaidi njilze nden, dicinonilhyingo nzitsa; 30 ado Esau Yakob apijini: dasonti, atho litehigi la sanaka, adeşinl, dicinonilhyingo ban; ai ban Edom jolye. 31 Ado Yakob ajini: alseyiscini bebolnibi di jin şanahini. 32 Ado Esau ajini: jokon, şi nitsan, oko beşoholnibi's hatego's yaatedo? 33 Ado Yakob ani: God binal be şicin gaintsi di jin, oko daanigo be gacın gat-sot-si. Ado begoholnihilien ga nayizni.

34 Inda Yakob Esau ba baznaan inda atho to, oko gojinyan to jolan, nisditsa to anzotsa; di ki atego Esau begoholnihilien yosdinan.

26 Ado godicin godolna, Abraham ta nagahangi ki atego. Ado Isaak Abimeleh Filistidine binantai, Gerar holyegi yicin niya. 2 Ado Jehovah ganiyago agalni: Egyptgo do njeğata, kyehotindohigi benił godeşni; 3 di keyahgi bi kyehotindo, ta nilnaşado, na hozongo andişil, ni lan inda na alcini di keyah daaltsho nahadidesal, nize Abraham bicin gastsiyen ta akudisnil. 4 Inda na alcini keandadolzis songi nahalin, inda di keyah daatenden nadedesal: inda na alcini tsida daaltsho dine nahastan bikagi kyedahatinigi badahozongo adadolnil; 5 Abraham sizad yiyistsango ai di ban, ta adişnigo anil, inda sizadkyehgo hyina nden. 6 Ado Isaak Gerargi kyehatinjo. 7 Akwedine kyedahatinigi yinadahodilkitgo adjini: şi tezi ate, se estsan jidoniligi bedzilsitgo; dine kwehigi Rebeka yan şidiyolhyelgo şaşin zinizingo, ai daaiyisi ayuanolningo ai ban. 8 Oko-

go akutsago daakwe nezago kyehojitiŋgo, Abimeleŋ Filistidine binantai bi tseson ġime deŋgo, okogo ndeŋ yiŋsan, jokon Isaak Rebecka hwe estsan biŋ naahyijitniil. 9 Oko Abimeleŋ Isaak hokkoyidiŋid ado aġalni: daani ne estsan laŋ, haŋegosaŋ ŋitezi dini? Ado Isaak aġalni: ġaniŋa dadistsal ni-sugo la adisun. 10 Ado Abimeleŋ aġalni: di san daŋtini, la ŋidine ne estsan neidiŋtyingo, baŋhakkidanite anihyidiliŋ ndeŋ. 11 Ado Abimeleŋ bidine daaltŋo yidiŋid: di dinehigi inda be estsan bisdeihihigi ai ġodiyoleyel.

12 Oko Isaak akwe keyahigi kisdila, da ai baġai dohayuŋgo nosnistan, oko Jehovah bikyi sodolzini. 13 Di dinehen ayuite silini, oko ta ayuite illeġo, daayisi ayuite silinigo inta: 14 bilini dipe dohayui holon inda bilin bekaŋi to dohayui, inda binanil dohayuŋgo, oko Filistidine ġakyeddadezni. 15 Ġaze binanil daaltŋo thoġadeyiznilen bize Abraham ta hyinadaŋ, ai daaltŋo tlez be ġadeidespini; 16 Oko Abimeleŋ Isaak abini: ako, yo ona, aġadi anoh-tsilgo ai binina. 17 Ado Isaak yo ina ġalkaigi, Gerar biġaġgi binepal nininil, akwe kyenahatin.

18 Okogo Isaak tho ġanayiznil, bize Abraham ta hyinadaŋ ġayiznilen, Filistidine ġadohodispinten Abraham dahastan do bikijin, thoġadahatlego dabizienigo daakutego ndayoŋi. 19 Oko Isaak binanil ġalkaigi ndakyedgo thoġahatlehi thohalinigi yiki ndaaskyedgo. 20 Oko Gerar dine binanilkadi aiti Isaak binanilkadi daġotsi, oko adani: di thohigi ai danihyi. Okogo aiti thohalinigi Esek yidiŋid, ba daahyitsotsihigo ai baŋ. 21 Ado tho la ġanadayiznil, ai ilto yaŋ daġotsi; oko Sitna yidiŋid. 22 Oko ta naditna, ado tho la ġanadayiznil aiti do baŋ aŋkyejicata, aiti Rehoboth yidiŋid ado ani: Jehovah nihinahodolsogo naha ayila ai baŋ; oko keandanitini ai keyahgi.

23 Okogo aden ta nasditnani Beersiba holyego. 24 Oko Jehovah ġaniya ai bi tle ado ani: Nize Abraham bi God

niŋin, tado naniltsiti, ŋi niŋnaas be ate, ado hozongo andiŋiliŋ naalcini keanmandineŋtin, ŋinaltye Abraham binina. 25 Oko akwe biki nadaiŋihhi ahojila, inda bi nepal nininil, oko Isaak binanil tho ġanadayiznil.

26 Ado Abimeleŋ Gerarden ġaniya, inda bijoni Ahuzat ilto inda bi silau binantai Pihol ilto. 27 Okogo Isaak abini: hatis binayi ŋa nolkaŋi, ŋikyedadinolnigo, yo adaŋsinoltŋan? 28 Oko adani: ġatadeileŋ laŋ Jehovah biŋmanaas, ado atadiŋtini: God binal zadigi nihitġah ndoltsil, ni niŋ aġa dadidital. 29 Ni do dadanihyidiliŋita, do dadadanilyata aiti ki atego, yaatehi teiya adaniŋeint, to yo adansiŋa' hazogo: ni kat Jehovah bikyi sodilzini ŋlin, aiti nihozoŋgo anila laŋ. 30 Oko cinyan althaateŋli ya ayila, daŋnyan to daotlan. 31 Ado apinigo nisditje, ado God binal alcin gadatsistsi, ado Isaak ta nahodila', ado hazogo ta nisdikai. 32 Oko akutsago ai biniŋ Isaak binanil niŋ yikai, to thoġanadayinilen ye ġol daholnigo: tho biki daaskyed. 33 Oko ŋiba yidiŋid, ai baŋ akwe kinbaleahigi Beersiba holyego diŋinigo.

34 Oko Esau ai distin binahaigo, Yudit, Beeri Hedline bitsi' beestsan ayila, inda Baŋemat to, Elon Hedline bitsi'. 35 Nti Esau baadkye Isaak inda Rebecka dobiŋyaateta.

27 Oko akutsago Isaak ġastin dzisliŋgo, ġana to astint, oko do ajoŋta, oko ġayi' Esau alaŋjin ŋlinigi hokko yidiŋid, oko aġalni: ŋi yi! Okogo aġalni: jokon, koŋ sizini. 2 Oko ajini: jokon kat ġadzisthi, haġosin dadeŋsal do ŋilbehozeta; 3 ai di baŋ daŋŋontu, ndeni, ŋkayel, ne alŋintta, tahtijahago, ġalkaigo cin anigo, biŋbitsin la sananiŋtye, 4 otsin lakanigi ŋa anle, ŋilyaatehigi ki atego ŋanaka, oko ŋisizini nikyi sodidolzinil talto sizehalehta.

5 Ado Rebecka zidistsan Isaak ġayi' Esau yicin yaŋilthigo. Ado Esau ġalkaigi jililze bin bekaŋthago, ado nisdoltyelgo. 6 Ado Rebecka ġayaz Yakob apijini: jokon, nize Esau bieŋ yaŋthigo

disitsan oko ani: 7 Binbitsin sanakahgo, oko otsin lakanigi sa anle, oko adesin, oko Jehovah binal nikyisodidolzinil tahto siezhalehta. 8 Ai ban siyaz, si sinilsan, oko adinilgi be nil godesni: 9 Naniqadgo dinahgo tliziyazi nizunigi nakigo nannjago, oko otsin lakanigi nize ba adisilil, ta bilyaatehi ki atego. 10 Oko nize ba dikalgo, yidoyinlgo, inda nikyi sododolzinlgo tahto bizehalehda. 11 Nti Jakob gama Rebeka apijini: jokon sinai ai ditlo, si ai dota 12 size datsi shi dadedolnigo, oko bidislego bilbehodolzinil, oko shahatsitgo asidolil, hozonji ai dotago. 13 Oko gama agalni: gani si shahatsit do, siyaz, si sinilsango, andishinigi nannja. 14 Ado akonjiniya gama banaznja, oko gama otsin lakanigi ayila, gaze bilyatehigi ki atego. 15 Inda Rebeka gayaz Esau alanjin nlinigi bi e nizunigi eiz nago, wune sinilep, ado Jakob gayaz akyedi nlinigi be gasdila. 16 Okogo tliziyazi bikagiyen gala bikidzisti gazenagan guna ilto; 17 oko otsin lakanen ba bil gayaz Jakob bileki jikan.

18 Ado gazei bilyahajiyago ani: sizei! Okogo ajini: kwe la sitan, hai lau nti, shi? 19 Oko Jakob gaze opijini: Esau si istin, alse neiscinigi, ta sidinenigi atsa, dasonti nditahgo, si binbitsin niyan, oko nisizini shiki sodidolzinil. 20 Ado Isaak gayi' apijini: hatego's dohadina la biki nthan shi? Ado ani: Jehovah ni God ai shika alewad, ani. 21 Oko Isaak Jakob apijini: shigah ninna oko niki dadedesni, shi?, da datsi ani shi? Esau atin. 22 Oko Jakob gaze Isaak bigah nisniya, oko gakididesnigo ani: Bizi ai Jakob bizi, nti bila ai Esau bila. 23 Nti tado pesdinthanta dogolbehoznta, bila ai ditlogo binai Esau bila ki atego oko bikyi sosdolzin. 24 Oko ani: da da's ani shi? Esau nti? Oko ajini: si lau. 25 Ado ajini: shigah ninna, oko shi? bi binbitsin desinil, oko shisziini nikyi sodidolzinil. Oko bigah nizekan, oko jinyan, oko tholitei gainekan, ilto jotlan. 26 Oko gaze

Isaak agalni: hokko shigah ninnago ado sizanta: 27 oko hwiqah nizmnyago, gazasnotan, inda gae ilto iscan, hashin halcinigo, oko bikyi sosdolzingo ani:—

Jokon, shi? daakyełgi galeinigi ki atego galein,

Daakyeł Jehovah hozongo ayilayengi ki atego.

28 Okogo God yadilhil den dahtho naididoal,

Inda nahastsan bikagi daueskahigi daaltsho,

Natan dohayni inda tho liteihigita,

29 Dine nikyedaholindo inda ya andajitindo,

Nikiso binantai nlinido, inda nima ba aleinta nein yaandajitindo,

Inda bahatsitgo atanjilehi ai bahatsit dajilindo,

Inda hozongo ndakaido, dahozongo adanlehgigi.

30 Oko akutsago tsida daaltsho Isaak Jakob yiki sosdolzingo, to gaze bit-san dzinzitsago, oko ganai Esau nalzedeh natsa. 31 Oko ai ilto otsin lakanigo ayila, oko gaze bilya adjikan, oko gaze apijini: size, nditago inda shibin bitsin niyan oko nisizini shiki sodidolzinil. 32 Oko gaze Isaak agalni: hai san nti? Ado ajini: niyi' alanjin magahigi Esau si istin. 33 Oko Isaak daayisi gathagoditlitgo ani: haisan binbitsin semakango alsho yinyan tahto nantahandan, oko bikyi sodestzin ado ilto hozongo andolnil? 34 Oko Esau gaze bizad zidistsango daayisi gajica ado gaze apijini: si ilto shiki sodidilzinil, size. 35 Oko ajini: ntsili shidezlogo oko ni hozonjien ntsan yil tatiya. 36 Oko ajini: da das ani Jakob holye, nakidi kat sidezlo, alsedan behoholnihigi yil tatiya, maakwe si hozonjiyen ilto. Oko anaditni: da das do si hozonjin la sa ansinsinta? 37 Ado Isaak Esau bicin gamatsotsi: jokon, kat nntai asla, inda bikiso daaltsho binanii asla, inda natan inda tholitehigi bil badenaan, kat shi ha ti naasle, shi? 38 Oko Esau gaze apijini: ta shi la hozonjin daalai, size? Si

ilto ŝikiyi sododilzini, şize daşonti? Oko Esau daaiyisi gajiea. 39 Oko gawe Isaak aĝalni:

Jokon, daneskahi nahastsan bikagi ni holondo,

Inda dahtho wutah-den ta.

40 Ndiltliŝ be hyinonado, inda ntsili bikyehgonilindo,

Natani sinlingo inta do gakyedagonilinta do.

41 Ado Esau Jakob bikesdesni hozongo apidilyahigi ban, oko Esau bansideskyenŝgo t'o hanniyie: şize tagahi dadotsal inta ŝitsili Jakob diyeshyeŝ.

42 Ado gayaz alanjin nlinigi bizad Rebeka be bilgoni, oko gayaz akyeŝi nlinigi Jakob bika adjila' oko apijini: jokon, n'ai Esau kat ban nahojont, nti atahan ndiyeshyeŝ ani: 43 Ai di ban ŝiyaz, şi sinilsan, nditahgo, şinai Laban biein dina, Haran hohyego; 44 daayidijin adi bil sinikyedo, n'ai bahoskye anostintgo inta; 45 n'ai ncin bannahojontgo inta, oko intinten yediyona, ado nika adeŝalgo inda ndital, hategosan taalai jin sitsan adohitil?

46 Oko Rebeka Isaak ahini: Hetdine bitsikye binina kat hyiniŝnanen ban ee deya, Jakob Hetdine bitsikye la neidiltyingo, didi astanigi ki atego, okos hategos hyiniŝnago?

28 Oko Isaak Jakob hokko yidinid, Kanaandine bitsikye do la ne estsan adililita; 2 nditahgo Paddan-aramgo diina, n'ai Bethuel baŝango, inda Laban, nima binai bitsikye aidi la ne estsan adilil: 3 oko God Alahgo-abotsili hozongo andolil, inda ahyioleido inda keandadolziŝgo andolil, dine dohayui ntsando godolel: 4 Oko Abraham bi hozonji neidoal, inda naalcin ilto, inda keya ai ni do God Abraham badinaanen kat akwe kyehotil. 5 Ado Isaak Jakob dahidila', ado akoniya, Paddan-aramgo iya, Laban Bethuel biyi' biein, ai Syriadine, Jakob inda Esau bima Rebeka binai.

6 Oko Esau yiyilsango Isaak Jakob yikiyi sosdolzingo, ado Paddan-aramgo

ayila', adi be estsan idolilgo, oko bikyi sosdolzinenango yidinid: Kanaandine bitsikye do la naad adililita; 7 oko Yakob bize inda bima yikyehholinggo, ado Paddan-aramgo iya; 8 okogo Esau gashdeilingo, Kanaandine bitsikye gawe Isaak dobilyaatetago; 9 oko Esau Ismael yicin iya, aden be estsan la neidilt-yin, Mahalat, Abraham biyi' Ismael bitsi', Nebayot bitezi.

10 Ado Jakob Beerŝiba do tahtiya Haran bieingo; 11 ado ininango dzinesthin hwiskan, oko tse la gatsial adjila, akwe ajilgaz; 12 ado nziziyel, ado jokon, hazeai ni bikado ia', biletahigi ai yadilhil binaago, ado jokon, God bi diyin ndaleahi aden yita ndaka to akotik: 13 ado jokon, Jehovah bikiden sitago ani: Jehovah şi istin, Abraham bi God inda Isaak bi God niŝin, ai keya biki sinthinigi nadidesal, inda naalcin to. 14 Inda naalcin ai tlezigi ki atego do, inda eahbiyajigo keandadolziş, inda gaajigo do, inda nahokosjin ilto, inda ado sadaahbiyajigo, inda ni inda naalcini dine daaltsho nahastsan bikagi hozongo adadolnil; 15 ado jokon, ta nihaŝado, inda na aŝaŝyando ta nanngado, ado di keyahjin nilndiŝtas; do nikidesalta, be andinidiigi t'a akudeŝnilgo inta. 16 Ado Jakob ajilgoŝen tselzitzit, okogo ajini: daani kwe Jehovah holon lan, nti doŝilbehonzta lan. 17 Ado ntsistzidgo ani: kwe ayuigote lan, di kwe ai God başan, didi yadilhil bi ee atin lan.

18 Ado Jakob apinigo nisditna, ado tse gatsialen nizdinango bitsissin, oko dzistla: 19 Oko Bethel yidinid akwe, bitseŝan ai kinhaleahigi Luz hohye nden. 20 Ado Jakob atilgotsotsigo ani: God ta bilnaŝaŝgo, ado yisalgo şa aŝalyango, inda cinyan ŝani şa ilsed do, inda e be gadiŝtinhita; 21 inda şize başanti yaatego nanistsago, oko Jehovah şi God nlinido, 22 inda di tse bitsingji God başan dolel, inda ŝei nlahigi la na ndeŝnil.

29 Okogo Jakob nihyinadzitsa, ado gaahdi dine kyehatini bazuiya,

2 oko jidein, ado jokon, galkaigi thogahatlehi lan, ado jokon, thago nanilkad lan yigahgi naasje, ado tho yahadayiahgo daatlan, ado tse ayunshogo tho gahatlehigi binadinaan. 3 Akwe dipe daaltsho ahanndeineskad, ado tse bitahdinnaanep nahcin adezeani dipe daotlan, ado tse ta saanengi nadezean. 4 Okogo Yakob agalni: sikisso, gaden lan? Haran den ye, adani, nihyi. 5 Ado agalni: da nihyi's Laban, Nahor binali bedahonosn? okogo adani: bedahonilzn lan. 6 Anayiditni: da bithah yahote's? Okoadani: bithah la yahote, cu nlahden bitsi' Rahe! amolka. 7 Ado anasditni: sho! dahanizaazan, yahantati yoniljin tahto kwe naholzišta, hategosan thadahyino!kado to nlahgo ndano!kadta? 8 Okogo adani; dota, atta inda, dipe daaltsho ahan dabineskadgo inta, tse nahö adeita', okogo inta dipe daatlan. 9 Ado da alcin yadalthigo, Rahe! bize bilin yinini!kad, aidi nani!kadi. 10 Ado akutsago, Yakob Rahe! yiyilsango, bimabina! Laban bitsi', inda bitai bilin Yakob yigahgi niyago, tsehen nahcin dezean, oko gatai Laban bilin daotlan; 11 ado Yakob Rahe! yizanotan do jica. 12 Oko Yakob Rahe! apijini: nize ai shitai ate, oko ai bitezi Rebeka biyaz nişlin; ado taşdilewud, gaze be bil göjolni.

13 Ado akutsago Laban di zidist-sango gatezi biyaz Yakob atin, okoakon bitah jilewud, ado gazejiscit ado gazasnotan ado gagan! bil njitaz. Ado agodolnigi daaltsho Laban be bilgöjölni. 14 Ado Laban agalni: daani sistsi nlin lan. Ado daakwe zistago la ndezet datsi. 15 Ado Laban Yakob ahini: si ta nlingo taş niki şananil'ado? Dokwi şan unizn unanişigi? 16 Ado Laban naki bitsikye holon, alanjin nağahai ai Lea holye, akyedenği ai Rahe! holye. 17 Lea ai bina dóbítsilta, nti Rahe! ai daaiyisi ayuanolnin. 18 Oko Yakob ai Rahe! ayoajontni, ado ani: sostsit nahaijin nti' akyedi nlinigi Rahe! bidena na nasa'do. 19 Ado Laban ani: ai le yaate'n, na niltyingo, nauala dine

ai dota, ta şilşinikye. 20 Ado Yakob Rahe! bidena njilnişgo sostsit nahai, ta dokwi eskan nahalingo silin Rahe! ayoajontnihigi ban.

21 Ado Yakob Laban apijini: se estsan şaniłtye, bigah sitlin ai ban, bil dinitişgo. 22 Ado dine daaltsho ala ayila, kwe goeinyan ayila; 23 ado akutsago ininango, jo bitsi' Lea ta akon yi! naaz, okogo ai adi bil jinezhez. 24 Oko Laban bitsi' Lea binaltye Zilpa yeiniltyin binalnişi dogo. 25 Ado akutsago apinigo, jokon, jo Lea ta atin; oko Laban apijini: di şan da şı nilint? Da Rahe! ş bidena na njisniş? Okoş hategoş şidinlo? 26 Ado Laban ajini: nihyi do akudeitinta di keyahgi, akyedi nlinigi do aşe yo adahinilta alanjin nlinigi al'in. 27 Oko domon islingo bil sinikye, okogo indita Rahe! nanadıstye! sostsit unanahaijin şa unadılniş. 28 Oko Yakob akudzışta bil ziskyego domon izlin, ado bitsi' Rahe! be estsando yaneiniltyin. 29 Ado Laban bitsi' Rahe! binaltye Bilha ba nalnişi dogo neiniltyin. 30 Ado Rahe! to neidiltyin be estsan dogo, Rahe! deya ayoajontni, Lea ai do hozonta, ado sostsit nanahaijin ya nalniş.

31 Oko Jehovah Lea bijijotlago yiyilsango, iniltsant, nti Rahe! ai do olçita. 32 Inda Lea yiltsango inda biyaz iscin-go Ruben yidinidgo ajini: Jehovah şa gaideilein lan, ai ban şa hastin kat ayoaşontnido. 33 Ado nanaltsango, biyaz naniseingo ajini: Jehovah şı jijo-lago yidişsan ai ban di aski ilto şa neiniltyin, Simeon nabisdontuid. 34 Ado nanaltsango biyaz naniseingo ajini: kat lan şabastin ta bil sikedon, thadi biyi' ba silcin go ban, ai di binina Levi wosyi'. 35 Ado nanaltsango biyaz naniseingo ajini: kat Jehovah baharıdo, nana ai binina Yuda wosyi'. Oko do adji!çita dzislin.

30 Okogo Rahe! Yakob do ba ajil-cigo gasdeilein, gadi be bikişdin, oko Yakob apijini: alçini şa unil, ai dotago dadışsal. 2 Ado Yakob bicin gahocintgo ajini: da şis God sziuenği

szin, da şiş ałcini nahışın? 3 Oko ajini: jokon, şinalnişi Bilha biłtuez, ai datsi na adoleił şi-sizinegi. 4 Oko banalnişi be estsaŋ dogo bazniłtyin, ado Yakob bił jinestryez; 5 Ado Bilha anıłtsaŋgo, ado Yakob biyi' ba jisein. 6 Ado Raheł ajini: God sidistsaŋ laŋ, oko şi yaz şanıłtyin, ai baŋ Dan yidi-niđ. 7 Ado Bilha Raheł banalnişi nanaltsaŋgo, Yakob biyi' akyedi ba nahasein. 8 Ado Raheł ajini daaiyisi binıthaaŋgo şadi a bił ahiłte nostliŋgo oko kat şeholon, ado Naftali yidi-niđ.

9 Oko Lea do ołcıtago ğanadeilein, oko ğanalnişi Zilpa Yakob ba nazniłtyin be estsaŋ dogo. 10 Ado Zilpa Lea banalnişi, Yakob biyi' ba jisein; 11 ado Lea ajini: dohayui ğodoleł, oko Gad yidi-niđ. 12 Ado Zilpa Lea banalnişi Yakob biyi' ba nanasein; 13 ado Lea ajini: şi şilhozon, astsanta niłhozon daşıdidonıł oko Aşer yidi-niđ.

14 Oko Ruben tałtiya tlohnataŋ da-lakyezgo, ado daakyełgi la cil lakai-higi beki niya laŋ, ado ğama ğaneinaaŋ. Oko Raheł Lea apijini: dasontni niyaz bi cillakaihigi la şanışod? 15 Ado ağalıni: da aiş do ałsısiğo ağoteta, şahastın laŋ sıtsaŋ yił yo iniaziŋ, kat şa ałcini bi cillakaihigi bitsaŋ ta nadig? 16 Oko ai baŋ di te bił dinithiş na ałcini bi cillakaihigi şeinaaŋgo. Inıŋaaŋgo Yakob daakyełden tsedzitsago, ado Lea ğatał yilewud, ado ajini: dinithiş ya ana, oko daani şa ndetaŋ şa ałcini bi cillakaihigi bidena. Okogo ai bi te bił jinestryez. 17 Oko God Lea neidişsaŋ ado ğo isniłtsant, Yakob biyi' astlahadi ba nahasein. 18 Ado Lea ajini: God ndinaaneŋ şaneiniłtyin, şanalnişi şubastın banıłtyinğo ai ban, ado Isas-har yidi-niđ. 19 Ado Lea nanaltsaŋgo, ado Yakob biyi' ğasthaŋdi ba nahasein. 20 Ado Lea ajini: God dohayui şa ałcini şai nił. kat şahastın bił-şikyedo, biyikye ğasthaŋgo başileinğo ai baŋ, ado Zebulon yidi-niđ. 21 Oko aiti do biki-jin biçe nanisein Dina yidi-niđ. 22 Oko God Raheł yinalni, to yiwişsaŋ, ado biłhozonğo abıla. 23 Ado inıłtsant inda

biyaz isein, ado ajini: God şi yadassneŋ şişsaŋ neidila laŋ; 24 inda Yosef yidi-niđ, ado ajini: God şi yaz la şaneidoltyeł.

25 Oko akutsago Raheł Yosef iseinğo, okogo Yakob Laban ahiłni: nihiyişini-la' şikeyahaŋgo maşini: 26 şa adkye inda şaalein şa nił, bikyeł na nşisa-higi oko şeditşhid, şinanışigi na aşılahigi niłbehozngo ai binına. 27 Oko Laban ahiłni: daşonti, şilyaŋtego, da-akwe mana, Jehovah niłna hozonğo aşılago şilbehozn; 28 okogo beşilğolni dokwigo bikyi nanılnişdo, oko na di-deşal. 29 Oko ağalıni: ni niłbehozn nansisahigi niłin daşihigi ki atego nanışkad nden; 30 ai di baŋ do niyabaŋdan niłin ai ałcinti nden, okogo ai kat dohayui silin, ado Jehovah şi niyado hozonğo anıla, okogo kat şaŋ haŋtego do da şi şaaleini ba maşništa? 31 Oko ajini: ha tiş na diştleł? Oko Yakob ajini: do hałihita şa diłełta, diđi aşınlago, niłin dipe nanışkad to ba ağaşyaŋ do; 32 Di jin kat niłin biłhał deşal, oko ndedi bekaşi dalkizigi, inda dipe dalei-higi daaltşo, inda dalkizigi, dastlinigi inda danğonzigi tlızi biłhałden, aidi bikye maşnişdo; 33 oko bikyi holzişdo şi şa yaate do, oko kat na maşnişdo; oko daaltşo do dalkizigi inda do dastlinigi tlızi biłhał den, inda dipe do daleihigi dipe biłhałden şi lin biłhałgo yinişsaŋgo oko niñin şididiñił. 34 Ado Laban ajini: jokon, ta nizadkyełgo aŋ, lana nişn. 35 Okogo itaŋ ai bijin tlızitşoŋ daaltşo dalkizi inda danğonzi atseininil, indita daaltşo tlızi bađi dalkizi inda dastlini, inda daaltşo do hozon dalkaihigi tlızi ilto, inda dipe daleigi daaltşo atseininil, oko biyikye ba ndeiniłkad. 36 Tha bijin ilka'di ałaşsije, oko Yakob Laban bi-łinigi neiniłkad.

37 Okogo Yakob t'ispei bitsin adałşozigi ayıla, inda namała tsin ilto, oko tsineŋ yizedaazkişgo akon dadeika. 38 Oko ai tsin yizedaazkişep dipe tlıha-jełgo yi daatlanigi bi njithin ai binıłgo adadınolsaŋgo biniyi. 39 Oko dipe

inda tlizi tsinep binalgo adaniltsant, ado biyazi danotonzgo ndayisein, inda dastlini inda dalkizi; 40 okogo Yakob dipeyazi atsei nnil, tliziyazi danotonzigi inda dipelej bitahgi ninilkad, Laban bilin deinilingo, oko bilingi dasati neinilkad, Laban bilingi do yil neinilkadta. 41 Oko akutsago bilin dabitsili adaniltsango oko tsinep yi daatlanigi yihiyithan; 42 oko bilin do dabitsiligi adaniltsango, oko do tsin akune yihithanta, oko do dabitsiligi ai Laban halin, dabitsiligi ai Yakob bilin silin; 43 oko daayisi to aanil bilin, dohayui bilin hazlin, inda astsan nanil ta inda dine nanil ta inda gapaskidi ta inda thili ta.

31 Oko Laban biyikye bizad yidist-sango adani: ai Yakob nihize beholonigi daaltsho bi ilel, inda nihize bilin ye astint. 2 Ado Yakob Laban binj yinelin nden do atehengi ateta. 3 Ado Jehovah Yakob ahilni: nize bikyalgo ndita, inda nik'e bithahgo, si t'a nihaasado. 4 Ado Yakob Rahel inda Lea yika ila'go hokkoyidinid gal-kajin nanilkadjin; ado apijini; 5 nihize binj nelin nden do atehengi ateta sicin nti sice bi God saniya; 6 nihyil-behozngo nihize sitsile ba nisa'; 7 ado nihize sidezlo, inda bikyi nasnisigi nesnadi altha anyitla, nti God do dadasi-jilel lan gontni: 8 Oko asijinigo: dastlinigi bikye nanilnisdo, oko bilin daaltsho dastlini ndayisein, ado asijinigo, danotonzigi bikye nanilnisdo, oko daaltsho danotonzigi ndayisein; 9 Kute-go God galin ganeiditnilgo sei nnil. 10 Okogo akutsago, galin adaniltsanten-dan, oko bilin gaigalgo dein aaltsho denesta daoinlgz danotonz inda dastlin inda dalkiz. 11 Oko God bi diyin naleahi asidinid. Oko adisni: kwe la sin. 12 Oko ani: ganaagalgo dinin, nle denesta daoinli danotonzi inda dastlini inda dalkizi, oko aidi Laban anilahi daaltsho yilsan ai ban: 13 Si Bethel bi God, tse jutsiyengi ado akwe sicin gaintsiyengi, oko kat nditalgo, di keyahdo gang, ado nik'e bikyalgo ndita, silni. 14 Oko Rahel inda Lea

gatsotsigo ani: da dos hatihita nihize baganti naha holonta? 15 Da dos deenyuni nahalingo naha nsekyens, ado nanilyisin, inda nihipeso gasiu iyila; 16 oko aaltsho bilin God ganeiditniligi ai daaltsho nihiy inda naha aleini ta, okogo kat God andinidigi amne.

17 Oko Yakob nditna ado ba aleini inda ba adkye gapaskidi yiki gaisnil: 18 ado bilin daaltsho dahidinilkad, inda binalye daaltsho beholonigita, Paddan-aram bilin silingi daaltsho, bize Isaak yicin nditalgo, Kanaango. 19 Ado Laban thasdikesso, ado Rahel gaze bi dinesein be dzimezein. 20 Ado Yakob amana, Laban Syriadine tado jinili yitsan yolewud. 21 Ado njontna daaltsho hweholonigi bilgo dasdina, to tho tsetna nizuna dziil Gilead holyehigi bicin jonel.

22 Tha eskango inta Laban golgoni Yakob anana godontnid; 23 ado gakisso atditjitnilgo bikye dzidesna sostsit hwiskan daakon, oko hwosulna dziil Gilead holyegi. 24 Ado Laban Syriadine bilin ganiya tlego, oko agalni: ataagolyan, Yakob daaka bahakiatei to do bahakiatei be bicin gaotsi hila. 25 Oko Laban Yakob bisnisa. Oko kat Yakob binepal nininil dziil baganti, inda Laban bikiso bil bi nepal ni ninil dziil baganti Gilead holyehigi.

26 Ado Laban Yakob apijini: hategošan tado silgolnita aneimitna lan? Inda sei aniniin, inda sitsikye sisan bil ina, bisna nahalingo diltis bikye yithinle? 27 Hategošan tado silgolnita aneimitna, hategoš sei aniniin do hani silgolnita lan, oko nihyildahozongo inda sinta inda dilnita inda tsinaditata bilin ndidonei nden? 28 Sitsokye inda sitsikye tado bizadanianta; kute-go ajitingo daayisi dohwinyangointsa. 29 Oko kat sitsil dada ndisil ndi, nize bi God tledan sicin hadsigo ani: ba agolyan, bahakiate inda do bahakiatehigi be bicin gahodsi. 30 Oko kat nihyidesnel nize bicin nuzngo, hategošan si diyini sei ninin? 31 Okogo Yakob Laban apijini: nostsit

lan, n̄tsikye şunadeditnił şaşın nisugo ai di le baq : 32 Ta ni diyini nełtyeş şin ta, bini hyina tado n̄izni, şikiso biğahgi bemiłka, oko ta nihigi nahitla, şihigi ai dota. Oko Yakob do gólbehozn-ta Raheł yincezoŋgo.

33 Ado Laban Yakob binepal biyi-gune yahajolewud, oko Lea binepal biyigune ilto, inda astsan banalıuşigi ilto, okogo tado biki niz' n̄taŋta. Ado Lea binepal biyiden tsetsitsago Raheł binepal biyi gune yahanałtsotsa. 34 Oko Raheł ai dineseiŋen nisdiłtyin lan, n̄ti gaŋaskidi biyeł biya gun ajiłtiŋ lan, oko biki zizta lan. Oko Laban daaltşogo nepal biyi gaşdeŋ, n̄ti tado nisdi-lahita. 35 Ado gaşe apijini : şinantai, daşontı, tado şica hoşinikyehi, do ha nisdotsa ateta, coyin silin ai baq. Oko gaşdeŋ n̄ti dineseiŋ tado nahasdiłtiŋta.

36 Okogo Yakob daaiyisi hoşkyego Laban biein gaheciŋ, oko Yakob Laban apijini : hategoşan bahakiastşago binina şikye nahita ; 37 oko kat şı nalye daaltşo biłhalı dinin, ha ti şan ndenla ta nihigi, kwe ni n̄le nihikisso binal, naha ya yadadołthi. 38 Ta nił-naşaşgo natin nihyinalai n̄lin biyazi tado la yo ilteta, inda ndenasta daalai n̄di tado işgalta. 39 Natsedi ai tado na nahajata, ta şı na n̄naıstli, inda jinggo da n̄tiŋhita inda tlego da n̄tiŋhita da-lajini be nasidilkit. 40 Okogo jinggo daaiyisi dopa bikye n̄di, inda tlego daatego yistlo n̄di, oko ee baŋ işgaş-tle ; 41 oko nağangi natin şınahai, n̄tsikye na naşa'go dınsata nahai, inda niłin bikye na naşa'go gaşhan nahai, oko bikye nanaşuıuşigi nesnadi altha aneiptla ; 42 oko şize bi God, Abraham bi God inda İsaak bi God dobiłnaşaşgo kat akyed şidinşhit doni, n̄ti God şa atehigi sayoin, inda şınanıuşigi to, ai baŋ tledan ba naniyel.

43 Okogo Laban Yakob anabisditnigo ajini : diği astsani şitsikye ate, inda di şa aleini adatin, ai lin ai şı silin adatin, ininui daaltşo şı ; oko lan kat dadısilil di şitsikyehigi inda di aleini niyiseinigi? 44 Oko kat gaıye aha da-

didital, ni to şı to nihithahgi, gałan nihithahgi bechoz'ni adiluil. 45 Oko Yakob tse yazdıtin be choz'ndogo. 46 Ado Yakob bikiso ahini : tse ahan dahohja, oko ahan ndayizja, oko ahan ndayizjaan yikagi daınyan. 47 Oko Laban Yegar Şahaduta yidinid, oko Yakob Galeed yidinid. 48 Oko Laban ajini : di jin nihithahgi be choz'ndo di tseyadıtinigi be. Ai baŋ Galeed wos-yi'. 49 İnda Misa, oko ajini : Jehovahi nihyinilin nihithahgi, alsanıtşago ; 50 şitsikye dada inlago, inda neestan la aneiptlago, dine nihithahgi atin, God ai bil behoz'n nihithahgi. 51 Ado Laban Yakob ađalni : jokon, di tseyanaahigi inda di tse iahigi to, şı inda ni to nihithahgi itsi. 52 Ado Laban Yakob ađalni ; jokon, di tseyanaahigi ai be choz'ngo, inda di tse iahigi to, do biłthiş nein deşalta, inda ni to do biłthiş eiŋ dinalta, bahakki ahıyidilnił bi-niyi. 53 İnda Abraham bi God inda Nahor bi God inda dabize bi God nihi-zad yiditsa. Ado Yakob bize İsaak bi God binal alein gaıtsi. 54 Oko Yakob bilin la yiyişin, oko bikisso hokko yidinidgo ciıyan yildainyango, oko da-yinyango inda ta dziłbağanti dabiskan. 55 Apinigo Laban nisditna, gayikye inda gaıtsikye bizadasnestan, oko hozon yiein hadsi, oko Laban nisdiłtsago, ga-

32 gango nzoşa. 1 Oko Yakob ta inelhenço tahtina, inda God bi diyin ndaleahi gatał ikai ; 2 oko yiyil-sango ani : diđi God binanil adatin, akwe Mahanaim yidinid.

3 Oko Yakob naleji gałanjın gağıla' ganai Esau biein, keya Seir holyejin, Edom bi keyahgo ; 4 oko apijinigo ajini : oko şinantai Esau biein gağitsi : n̄nalye Yakob ku ani : Laban biłnaşaş nden, ta bil naşaş kat inta, 5 oko şı bekaşı holon inda thilita, inda dipeta inda tlizita, inda dine nanil inda astsannanil, oko şinantai be bil godeni biniyi ila', yaatego şa n̄sinikyenşgo bi-niyi. 6 Oko banaleji banakaigo adani : n̄nai Esau ba n̄ikai, oko aden n̄tahecin nditnane, diŋ di nesnatin dine bilgo.

7 Oko Yakob daayisi n̄sistsid ado leu-
bini, oko dine bil̄ jonel̄n̄ inda gal̄nta
inda gan̄askidi al̄n̄ndo alsas n̄nil. 8
Ado ajini: Esau un̄ago lago nane al̄sho
nest̄sh̄ego, nanala nane yo adonel. 9
Ado Yakob ajini: sīze Abraham bi God
inda sīze Isaak bi God Jehovah, ni-
keyah̄go n̄d̄ita sid̄in̄idigi, inda nik̄'e
bic̄in, yaatego sa n̄sinikyens; 10 sayi-
nili daalt̄sho ai do ban̄ sī ilin, inda
daanīgi daalt̄sho be n̄nalye bic̄in ga-
ints̄i, sī kīs deya be Yordan tsetna niya,
oko kat nakigo na ane sil̄in; 11 sīcan-
hana sinai Esau bilakye deŋ, ai be
nostsit ban̄, šadokaigo šidiyol̄hyel̄ sašin
inda šaadkye ta inda sa al̄cini ta: 12
Inda be sīcin gaintsi, daanī hozongo
andišil̄ sid̄in̄id, inda na al̄cini t̄ho-nt̄yel̄
bīpan̄h̄gi sei gi nahalingo dolel̄, sī dīn̄-
nid, do be jułth̄a hanel̄ango.

13 Oko kwe h̄wiskan, oko bil̄in daai-
yidi beholonigi la ganai Esau basdo-
nilgo; 14 naki di nesnat̄in t̄lizi baadi
inda nat̄in bekaŋi bitsas̄n̄il, inda naki
di nesnat̄in dipe baadi inda nat̄in be-
kaŋi to; 15 inda t̄hat̄in gan̄askidi baadi
inda dabiyaŋi, dist̄in bekaŋi inda nesna
dola; inda nat̄in t̄hili baadi inda dabi-
yaŋi. 16 Binanil̄ yei n̄nilgo da al̄kye
deinel̄kad, oko gan̄anili ap̄ijini; sī la-
n̄jin tsetna ninoh̄ne, oko daal̄kye de-
inoh̄ne. 17 Oko al̄an̄jin̄ yinell̄igi ap̄i-
jini: sinai Esau bitah̄ in̄iyago nan̄d̄il-
kitgo ani; hai saŋ ant̄in? ha goš diniya?
hai saŋ bī nil̄ka? nil̄nigo, 18 oko
n̄nalye Yakob bil̄in bidid̄in̄il, binantai
Esau yeidonilgo, ado jokon, nihikyeden
dapī ikał, 19 daakutego akyeden na-
nanell̄igi yīnahol̄ni, inda na akyedi,
inda n̄danil̄kad̄i daalt̄sho, ado ajini:
kutego Esau yicin̄ yadol̄th̄i go nibitah̄-
jin̄ niyago. 20 Yakob ai nihikyeden
ikał daaka badayontne. Oko ba nišle-
higi ban̄ bil̄hozondo, ai al̄se yidošsel,
oko to bik̄ijin̄ bin̄i neidestsel, neidido-
n̄il̄ datsi sitsan. 21 Oko gaint̄n̄il̄ ai
al̄an̄jin̄ gac̄in nol̄kał, oko ho ai da adi
jinesjeentī n̄jeğa.

22 Oko t̄lego nasd̄itna, ado h̄weestsan̄
daala inda h̄we estsan̄ banal̄nišigi naki,

inda gayikye tlasata okogo dasdiez,
okogo t̄ho n̄lin̄ Yabbok holyego tsetna
n̄jekai. 23 Oko h̄weholonigi daalt̄sho
tsetna nikai. 24 Oko Yakob tasahi da
adi wunandi, oko dine bil̄n̄ ahyisnes-
th̄an̄ gayil̄kan̄jin̄. 25 Ai dinehen do-
bik̄isdotle atego zilsango ḡajad̄ yidel̄-
cigo, ḡajad̄ h̄awud bil̄ n̄gahyi-n̄th̄ago.
26 Oko ajini: šid̄it̄sh̄id, kat hol̄cin ai
bin̄ina. Okogo ajini: dōnd̄idest̄sh̄il̄ta,
šik̄yi sodinil̄zingo inta. 27 Oko aగా်ni:
da šai in̄ilyi? Oko ajini: Yakob. 28
Oko ajini: nizihigi ai do Yakob neinil̄-
yeŋa do, Israel yinilyedo, natani naho-
nilin, n̄silgo God bic̄in inda dine bic̄in
ado yisinil̄paŋ. 29 Okogo Yakob yi-
nahodełkitgo ani: dašonti nizi besil̄-
ḡol̄ni. Okogo aగా်ni: h̄ategošan̄ be na-
šid̄il̄kit? Ado kwe bik̄yi sosdolzin. 30
Oko Yakob akwe Peniel yidin̄id goani:
kwe God bin̄i yišan̄ ai di ban̄ inda ši-
ziŋi yiš̄i. Penieldi tah̄diyago dahadi-
nan̄, okogo naznil̄gud.

33 Okogo Yakob dasd̄igal̄go deŋ,
ado jokon, Esau ikał dīn̄ di nes-
nat̄in dine yīlinel̄; ado al̄cin̄iyen̄ al̄eni-
nil, Lea ba al̄cini inda Rašel ba al̄cini
inda naki naleahi ba al̄cini. 2 Oko
naleahi inda bada al̄cin̄ al̄an̄jin̄ nin̄na,
inda Lea inda ba al̄cini nabikyego,
Rašel inda Yosef tsida akyeden. 3
Oko al̄an̄jin̄ nīhyisniya oko sotsitti ya
ads̄itsa ganai bic̄in ikałgo. 4 Ado Esau
nisd̄ilewudgo bitah̄ jilewud bin̄ajizeit,
bizasnotan̄ to j̄ica. 5 Ado ḡajigal̄go
astsani zilsan̄ inda al̄cin̄ita, ado ajini:
ai saŋ hai dat̄in̄ nīyekaŋihigi? Ado
ajini: aidi al̄cini God n̄nalye bai n̄ni-
ligi adat̄in̄. 6 Daako nal̄niš̄i ba al̄ci-
ni yīyekaigo yadats̄itsa, 7 ado Lea iłto
ga al̄cini bil̄ najikaigo ya nadats̄itsa,
nanadeŋ Yosef bin̄a Rašel to daai-
yidi denaas̄ ado yanats̄itsa. 8 Ado
ajini: h̄ategošan̄ nil̄in̄ bitahi sahon̄a-
hon̄ad? Ado ajini: aidi šinant̄ai ya-
atego sa n̄sekyens dogo biniyi'. 9 Oko
Esau ajini: sī laŋ se holon̄ šīsili, bi
nan̄le. 10 Oko Yakob ajini: dašonti,
yaate sa n̄sinikyensgo, na n̄lahigi ši-
lakye do n̄d̄ile, God bin̄i zilsango na-

halingo ninj nişan, inda şa ahye uniz'n; 11 Na uniligi ndinil daşonti, God ayoşontnigo ai di ban, oko kat taşi lau ai di ban. Oko beğosniştyego ado nis-diml. 12 Oko ajini: tşin, taşdiditnel nihilanjin işnelđo. 13 Ado ağalni: şinantai bilbehoz'n didi ałcini daditoti, inda şilin dipe biyazi daholon bişineli-gi, tşinil jinolkağan daaltşo ong; 14 şinantai daşonti unaltye bilanjin nihye nta, oko daahanti işnelđo, dipe şilin inda şa ałcini da bikyehego, şinantai ba unago inta, Seir holyejin. 15 Okogo Esau ajini: şinanil la daakwe unisnił nilyinelđo. Oko ajini: hategoşan, ya-atego şa nşinikyens. 16 Oko Esau a ai bişin Seir holyego anjona'. 17 Ado Yakob Sukkot holyego jin unna, kwe ğakin ajila, inda bilin bağan ya adayı-la, ai di ban Sukkot yidinid.

18 Oko Yakob ta'nazdintna, Şalengo. Şeşem bi kin haleahigi, Kanaan keyahgi, Paddan-aram den nanelgo oko kinhaleahigi biğahgi ğanepal nizinil. 19 Oko daakyeh ałsışigo nayizni ğanepal nşininiligi, Hamor ba ałcini, Şeşem bişe ai ğanayisni, nesnatin bahalıngo; 20 akwe biki nadainişi ahojila, okogo *God ai Israel bi God* yidinid.

34 Ado Lea bice Dina, Yakob baicinigi, ai keyahgo ekeş yicin iya; 2 Oko Hamor biyi' Şeşem, Hevidine, ai keyah binantai biyi' ğolsango nahodiltyin ado ğolneztyez: 3 oko Yakob bitsi' daaiyisi ğolyaate, oko ğazogo ekeşhigi bicin yajilthi. 4 Ado Şeşem ğaze bicin ğatsotsigo apijini: didi ekeş şadıtyel se estsan do. 5 Oko Yakob ğatsi' Dina bilneztyezgo jinidgo, ğayikyę ğalkaidi ğalıñ ndeinilkad, oko Yakob do aninta anahaskaigo inta. 6 Ado Şeşem bişe Hamor Yakob yicin iya bil ahlıgosdolnigo. 7 Ado Yakob biyikyę dajinidgo, ğalkaiden anahaskai, oko ai dinedigi doliğdahozonta, ado daaiyisi badahocint, Israeldine bit-ħahgo banhaki atsışsago binina, Yakob bitsi' bilneztyezgo binina, ai do adolnileş adsışsa. 8 Oko Hamor ğacin yalħigo ağalni: şiyi' Şeşem ekeş da-

aiyisi yiniz'n, daşonti ba nolteş, be estsan dogo. 9 Inda ahadadikye, nihitsikyę naħa dahidolnıl, inda nihitsi naħa dahidinil, 10 inda nihişkyeda-holħinđo, di keyah biyi t'e nihiyi danos'ngo ndalykaido; bi kyedaholħinđo inda biyi ndayolnılđo inda biyi nda-nolħinđo. 11 Ado Şeşem bişe inda bilahkye apijini; şadaşopago şa nşidal-kyensgo, oko ta dadolnigo aşnił do; 12 ta danos'nigi şi deinoħkyed, oko daaltşo naħa adışel, ni ekeşhigi şa-nolteş se estsan dogo. 13 Oko Yakob biyikyę Şeşem inda bişe Hamor ğoda-dilleħgo ğacin ğadastı, (dabitezi banhakişilago ai binina), oko adani: 14 dıdihigi do adolnılta, do bikeşicini do nihitezi badilteşta, aidi binina do nihişildahozonta ditel. 15 Ta nihiy-noltego, nihiyi daanoşşo biki dadolçil-go, oko nihişil tadakodo. 16 Oko nihitsi' naħadihidinil, inda nihitsi' naħa dahidolnıl, oko t'a nihişilkeşwıtinđo, oko daalı dine adılçel: 17 do danihişisolsango, do akyağolçigo oko kat nihitezi bil yo adılnel.

18 Dibizadigi Hamor biyaate, inda biyi' Şeşem ilto bil yaate. 19 Oko tsilkye ai daako adsışsa, Yakob bitsi' daaiyisi ğolyaatego ai binina, oko tsilkye ai yaate ğaze ba ałcini bitħahgi. 20 Ado Hamor inda Şeşem bi kin haleahigi nataş, inda bikhaleahigi dine bicin yalħigo ani: 21 di dine yadate, ai ban kat binigi di keyah yişi kyedahatin, ado yişi ndainiş jokon, keyah ta bilah nelean, ado dabitsikyę nihiyi estsan adadılmił, ado nihitsi' ndeşyila, 22 oko di adeilyago, oko ban bil dahozon bildahinimado, daalı dine nitinđo, daamılşo di dine adatehigi ki atego, aki daşileşgo; 23 oko akudeitsago, bilin inda binalye inda daaltşo bedaholonigi da nihiyido. Ğaişan ta akuda-dılmił, oko nihişil dabanado. 24 Oko di kinhaleahigi yikyedahatinigi dine Hamor inda biyi' Şeşem dahıwışşan, tsida daaltşo akyidaaşşinggo, kinhaleahigi yikyedahatinigi. 25 Oko akut-sago tħa eskango daneşkaigo, Yakob

naki biyi'go, Simeon inda Levi ilto, Dina binai aļeisei diltliš neiditþani, oko kinhaleahañjñ tado naltsidi iaz, inda dine aļšho nestšhed; 26 inda Hamor inda ġayi' Šehem diltliš be hodo-kan, oko Dina Šehem baġanden yiļ ei nakaigo nakai. 27 Oko Jakob biyikye yikaigo, kinhaleahi ġi biyi holonen daaltšho deinezeñ, bitezi banhaki adajilago ai binina: 28 dabilñ dipehen, inda dabibekasi inda tþili ta dah deidinikad, kinhaleahigi biyi holonen taaltšho inda daakyehgi holoneþta. 29 Inda daaltšho dabipeso inda ba aļcini daaltšho, inda bedaastan nanil biniyi' dah deidiez, inda kin ġune hweadaholonen daaltšho dah deidila. 30 Oko Jakob Simeon inda Levi ahilni: šikijñ hwiñileñ, dine dñ keyahgi kyedahatinigi dašijolado, Kanaandine inda Perizdine, ahyihyino dasidiyoļhyeļ sašin, oko ši inda ša aļcini da biļ nanihyidotsþil. 31 Oko adani: þataš nihitezi kiyasizini nahalingo ya ųtsidakiyens?

35 Oko God Jakob ayidñid: ųdi-tahgo, inda Bethelgo dina, akwe kyehotindo, oko adi God bicñ yikina-dailñihi adilil, ųnai Esau bitsañ yoñlwudyendañ na niyahañ. 2 Daako Jakob ġa aļcini inda daaltšho biñjekahigi apijini: ai dinesineñ nihithahgi daholoni yo adahoļtñid, ado tšhin naþa adatin go adadolne, inda nihie la biñ nadahohka: 3 inda ġaišan ųdidineļ Bethelñ akwe God bicñ biki nadailñihi adilil, šicñ ġanatsii šandahoadañ, ado ta šilnaaş ta našago. 4 Ado daaltšho dinescini ųdaijahañ bilekidatzisnil inda jaġanaahi daaltšhota ġaja ġa dazeahigi, oko Jakob cecil biyagi tleyiyiñil, Šehem biġahgi. 5 Okogo dasdina oko God kingadeseahigi yikyedahatini dine ųdaltšigo ayila, Jakob ba aļcini do yieñ ųdidoneļgo. 6 Ado Jakob Luz holyeñ niya, Kanaan keyahgi, akwe Bethel holye, dine biļ ųjinehigi inda ho to. 7 Ado akwe God bicñ yiki nadailñihi ayila, akwe El-Bethel, ai dineji *God bagan bi God*, bisdñid, akwe God ġaniya ai bañ, binai Esau yo

adjolewudyendañ. 8 Ado Debora, Rebeka banalniši akwe bizehazliñ, ado tlegopoltyiñ cecil biyahigi Bethel biġahgi, aidi Alon-Bahut, cecil biya dacehigi bisdñid.

9 Ado God Jakob yanantsa, Paddanaram deñ cejtñago, ado bikyi sosdolzin; 10 ado God aġalni; Jakob yiniyi', niziligi do Jakob nadanisdidoniļta, ųti Israelgo yiniyedo, ado Israel godiñid. 11 Ado God aġalni; Ši God Alaġgo-abotsili ištñ; ųdaahyioļeļ inda keandolziš, dine doþayuno ųtsando godoleļ, inda natani ųtsando godoleļ: 12 keþa Abraham inda Isaak ba ųdišeahañ, ai kat na dinaa, inda naaļcini nikyeþenigi ba didešal. 13 Ado God wutaļ natsa biļ ġaeñ yajolþhiengi. 14 Oko Jakob tse iago iyila, akwe biļileñ yajolþhiengi, ado akaļ biki yayiñil. 15 Ado Jakob God biļileñ yajolþhiengi, Bethel, God baġan bisdñid.

16 Ado Bethel do tahnasdñna, Efrat daaiyidijñ nizñnago, ado Raġel akwego jopago iseiñ; 17 oko akutsago ġolnahonekahgo, oko ġa aġalyanigi aġalni, tado naniltsitti, la na niyaz nahodotleļ. 18 Oko akutsago binitsango Ben-oni bisdñid, ųti ġaze ai Benyamin gosdñid; 19 oko Raġel datsistsañ Efrat athingi tlegodoltyiñ, akwe Bethlehem holyegi. 20 Oko Jakob tse iahigi anayitla tlebidolþhinengi, Raġel tlebidolþhinengi dñ jin ta tse ai. 21 Ado Israel tahtina, oko Edar holyegi ġanepal ninil; 22 ado akutsago Israel akwe kyehatingo, oko Ruben dasdiya Bilha ġaze beestsañ biljinstyez ado Israel yiyinigo.

Oko Israel biyikye nakisata: 23 Lea biyazkye aidi: Ruben ai aļsei iseiñ, inda Simeon inda Levi, inda Yuda inda inda Issašar inda Zebulon. 24 Oko Raġel biyazkye: Yosef inda Benyamin. 25 Ado Raġel ba naleabi Bilha biyazkye: Dan inda Naftali. 26 Inda Lea ba naleabi Zilpa biyazkye: Gad inda Ašer. Aidi daaltšho Jakob biyikye, Paddan-aramgi ųdayiseiñ. 27 Oko Jakob ġaze Isaak basniya, Arba bi

kinhaleahigi Mamregi, akwe kat Hebron holyego, akwe Abraham inda Isaak kyehatin nden.

28 Okogo Isaak piniłkani daaltsho nesnatin daban tsepitiñ binahaigo; 29 Ado Isaakyeñ bizehazlıñ, inda gadinne ga ałasilñ, daaiyisi gasthi, inda gayikye Esau inda Yakob teğoltyin.

36 Didi kat Esau ahołeılli, da ai Edom. 2 Esau ai Kanaandine bitsikye gaadkye ajila, Elon Hetdine bitsi' Ada, inda Zibeon, Hevidine bitsi Ana bice Aholibama; 3 ado Bařemat, İsmael bitsi', Nebayot bitezi. 4 Ado Ada Elifaz Esau baisein, inda Bařemat Rehuel baisein; 5 ado Aholibama Yeuř, Yaalam inda Korah ya niyisein. Didi Esau biyikye, Kanaan keyahgi ba neheřeini. 6 Ado Esau baakye dahi-dez, inda biyikye inda bitsikye inda binanil inda bilința inda daaltsho Kanaan keyahgi beholonigi, oko nanała keyahgo dasdına gatsili bitsango. 7 Aidi daaiyisi astintgo, do daala kyehojitiñle atego ai binina, keya beka kyehojitiniñi do goneleanta, galinigi binina, 8 zil Seir honyegi biyidi kyehojitiñ, Esau ai Edom.

9 Didi Esaudine, Edomdine bizei, Seir honyegi zil biyigi kyedahatinigi. 10 Didi Esau biyikye: Elifaz, Ada biyaz, Esau be estsan, inda Rehuel Esau be estsan Bařemat biyaz. 11 Ado Elifaz biyikye ai: Teman, inda Omar, inda Zefo inda Getam inda Kenaz. 12 Oko Timna ai ilto Esau biyi' Elifaz be estsan, oko Timna ai Amelek Elifaz baisein: didi Ada ba ałeini, Esau be estsan. 13 Ado didi Rehuel biyikye: Nahat inda Zera inda řamma inda Mizza, aidi Bařemat ba ałeini, Esau be estsan. 14 Ado didi Esau be estsan Aholibama, Zibeon bitsi' Ana bice ba ałeini; Yeuř inda Yaalam inda Korah.

15 Ado didi Esaudine bindantai silin: Elifaz biyikye, Esau ałse baiseinigi: Teman, Oma, Zefo, Kenaz; 16 Korah, Getam inda Amelek, aidi bindantai silin, Elifazdine, Edom keyahgi, aidi Ada ba ałeini. 17 Ada didi

Esau biyi' Rehuel biyikye: Nahat, Zera, řamma inda Mizza. Aidi binantai silin Rehueldine Edom keyahgi. Didi Esau be estsan Bařemat ba ałeini. 18 Ado didi Esau be estsan Aholibama ba ałeini: Yeuř, Yaalam inda Korah. Didi binantai silin, Aholibama bitsundo dine, ai Ana bice nden, Zibeon bitsui. 19 Aidi kat Esau biyikye, inda didi Edomdine binantai silin.

20 Didi Seir Horidine, dine akwe kyehatineñ biyikye: Lotan inda řobal inda Zibeon inda Ana, 21 inda Dořon inda Ezer inda Diřan. Didi Horidine bindantai Seir ba ałeini, Edom keyahgi kyedahatinigi. 22 Inda Lotan ba ałeini: Hori inda Heman; inda Lotan bitezi ai Timna. 23 Oko didi řobal ba ałeini: Alvan, Manahat, Ebal, řepo inda Onam. 24 Ado didi Zibeon ba ałeini: Aya inda Ana: Ana aidi dza-nez galkaidi naidiltyin, gaze Zibeon biñhili ba nazniłkadgo. 25 Ado didi Ana ba ałeini; Dořon inda Aholibama, aidi Ana bice. 26 Ado didi Dořon ba ałeini: Hemran inda Eřban inda Itran inda řeran. 27 Ado didi Ezer ba ałeini: Bilhan inda Zaavan inda Akan. 28 Inda Diřan ba ałeini: Uz inda Aran. 29 Inda didi Horidine bindantai: Lotan, řobal, Zibeon inda Ana, 30 Diřon inda Ezer inda Diřan. Didi Horidine bindantai Seir keyahgi kyedahatineñ.

31 Ado didi natani Edomdine bindantai, tađo Israeldine binantai galehgo. 32 Bela, Beor biyi' Edomdine binantai nden, bikinhaleahigi Dinhaba honye nden. 33 Inda Bela bizehazlıñ, inda Jobab. Zera biyi' Bozraden, zizineñgi natani silin. 34 Ado Jobab bizehazlıñ, inda Husam, Temandine bicekeyahden natani silin. 35 Ado Husam bizehazlıñ, oko Hadad, Beda biyi' zizineñgi natani silin. (Aidi Midiandine bil daahyijokan galkai Moab honyehigi.) Ga kinhaleahigi Avit honye nden. 36 Ado Hadad bizehazlıñ, oko Samla, Mazrekaden zizineñgi natani silin. 37 Ado Samla bizehazlıñ, inda Saul, Re-

hobot tho bipanḥden natani silin. 38 Ado Saul bizehazlin, oko Baal-Hanan, Aḥbor biyi' zizineḡi natani silin. 39 Oko Baal-Hanan, Aḥbor biyi' bizehazlin, ado Haḍar zizineḡi natani silin, bi kinhaleahigi Pahu holye ḡden, be estsan Mehetabel holye ḡden, Matred biçe. Meezahab bitsi'.

40 Didi natani Esau bitsanḡen dazlin, bidinee bikyehḡo inda dabikeyah bikyehḡo, inda dabizi bikyehḡo: Timna inda Alva inda Yetet, 41 Aholibama inda Ela inda Pinon, 42 inda Kenaz inda Kenan inda Mibzar, 43 Magdiel inda Iram. Didi Edomdine binantai, Edom keyahḡi kyedabatun. Aidi Esau, Edomdine biçi.

37 Ado Yakob ḡaze bikeyahangi kyehojitin, keya Kanaan holyedi. 2 Didi kat Yakob ba aḡcini ba hani; Yosef ai sostiata binaḡaigo binaikeye yiḡ ḡdaniḡkad, ḡaze baadkye Bilha inda Zilpa by aḡcini yiḡ ta'tikai, oko Yosef banhakkidajitinigi biḡe ye yiḡ ḡalni. 3 Oko Israel ḡayi' Yosef ayoajontni, la ba aḡcinigi bilaḡo ayoajontni, hastin dzislingo ḡayi' ḡaisciḡo ai ban, oko e ayuanolinin ba ajila. 4 Oko ḡanaikye daviḡsaḡo, ḡaze aḡadi ayoaḡontni, ḡanaike ai ḡohozonta, oko dahojola, ḡo hazo ḡaciḡ yadaḡḡita.

5 Ado Yosef ḡjiyeḡli ḡanaikye be biḡojilni, oko hozon dahojola. 6 Oko ahilni: kwe ḡo, ḡaḡontni neiḡiyeligi be niḡyilgodeḡni: 7 jokon, ḡakyeḡdi toḡnatanan bidaḡtlogo, ado jokon, ḡi besetlonigi ḡdiḡsago yizin, ado jokon, nihibedasoḡlonen aidi yinago deziḡo, oko ḡi besetlonen biçiḡ ya andatin. 8 Inda ḡanaikye adahaḡni: ḡa nili nantai's dileḡ? Oko daaiyisi dajiḡola ḡziḡiyeligi ban, inda ḡazadigi ban. 9 Oko laḡo naziziyeḡo, ḡanaikye bebiḡ nahojolni, okogo ajini: jokon nanaḡo neiḡiyel. Ado jokon, johonaai inda tlehonaai inda tlasata soḡo ḡciḡ ya andatin. 10 Oko ḡaze bebiḡojolni inda ḡanaikye do, ado ḡaze ḡaca hoḡkyedgo ani: ḡa ḡi's inda nima to inda ni nai-

kye do ḡciḡ ya andeiḡḡo? 11 Oko ḡanaikye ḡakyeḡ dadini, ḡti ḡaze ai ya ḡsekyeḡs.

12 Oko ḡanaikye ḡaze bilin ḡehemdi ḡdeiniḡkad; 13 oko Israel Yosef apijini: ḡa ḡnaikye's ḡehemdi ḡdaniḡkad? hokkoye akon ḡdeḡal. Okogo ajini: ḡo kon naḡa! 14 Oko aḡalni: akon dina' daḡonti, ḡnaikye ḡniḡingo, bitḡah datsi yadahote, dipe ilta datsi yadate, aḡen ḡdiḡal be ḡilgodilni. Oko Hebron holt-sisdo akon ḡojila', ḡehemdi jiniya. 15 Oko akon ḡe ḡaniya, jokon, ḡalkaidi e'e nazḡḡa, oko dine ḡe aḡalni: ḡa tiḡ ḡa ḡḡa? 16 Oko ajini: ḡnaikye ḡaniḡḡa, daḡonti ḡilgolni, ḡadi lan ḡdaniḡkad. 17 Oko dine ḡe aḡalni: kudo lan ina, oko adanigo disitan Dotango di-neḡ. Oko Yosef ḡanaikye bikye isdiya, ado Dotandi bikisdiya.

18 Ado nizaden jokalḡo, tado ba jeḡahi dahoḡaḡo, oko ḡo ḡdahazeaḡo diyoleyel adanigo. 19 Oko adaahyiditni: jokon, neiyeḡli nihiçiḡ ikal; 20 hokkoye, kat daḡodiyileyel, ḡaita aḡ ḡwiya adagodiyileḡan] ado adadiditniḡ: naaltḡo hoḡkyehigi la ḡwishyingo ḡoleḡal lan; oko ḡjiyeḡlen dadoniḡ dadiḡniḡ. 21 Ado Ruben yidiḡsaḡo bilakyeḡden ḡacaḡ iya, oko ani: ḡo dadiyileyelḡa. 22 Ado Ruben aḡalni: ḡo dadiyileyelḡa, ḡi aḡ ḡwiya adahidileḡan], to tado dadiḡḡita. To ḡacaḡ adeḡal niz'ngo, ado ḡaze ba nizdotaḡ. 23 Oko akutsago, ḡanaikye bazuiyago, ḡa e ḡadeiditḡoz ayuanolinineḡ; 24 ado daholsogo, aḡ ḡwiya adahwisḡan, aanen ḡwiya tho atingo.

25 Ado dinespingo daiḡyan, ḡadazeḡalḡo dadeḡin, jokon Iḡmaeldine Gilead den yineḡ, ba ḡanaskidi nalye inda aze inda lakandahaleinigi Egyptgo daiye'. 26 Oko Juda ḡakiso biçiḡ ḡatsotsi: ḡa la doniḡ lan, nihiḡsili dasileyingo inda bitil ḡdadileḡo. 27 Hokkoye, Iḡmaeldine naha ḡdeidiyolni, ḡaisan ḡo adadilnilita; nihiḡsili ate inda nihiḡsḡs ate ai di ban. Oko ḡakiso biyadate. 28 Oko Midiandine nalyeyanastahi to ḡwiḡah jina', oko Yosef ḡadistlo aḡ-

den inda Yosef ndayizni. Işmaeldine ndahwisni, natin peslakai gan hazlin.

29 Ado Ruben aanendi nsitsa, oko Yosef yey itin, ado gacey aken nzistlad. 30 Oko adi gakiso ba nzitsago, ado ajini; askiyen adi atin oko ši şaş gago deşal? 31 Oko Yosef bi ceş ndeidiltzoş, oko tliziyazi dayizhyingö tliziyazi bitileş e yediştzoş. 32 Oko e nizuniyey bişe ya andistzoşgo adani: diidi ndadiltzoş, haış n'iliş, niyi' bi e datsi ate, do datsi ai ta. 33 Oko gölbehoz'ngo ado ajini: ši yi' bi e la aten, hatidaş naaltloş şin hoşkyehligi hwişhyingö, daani Yosef nabidistlad laş. 34 Oko Yakob ga e gaken nzistlad, ado tlo azisi e ga e ajila, oko gayi' bahunigo tlein eskan. 35 Oko gayikye daaltşo gatsikyeta gadaskai göl ndahodoşonigo, ıti doyiniz'nta, oko ani: ši şiyi' t'a başnigo tleyi gwiya deşalgo inta. Oko gageş gajica. 36 Oko Midiand ne Yosef ndahwisni Egypti, Farao bi silau binantai Potifar nahwisni.

38 Oko itaş akutsago Yuda gakiso bitsan fasdiyago Adulamdine Hira holyehigi bilkyehatin. 2 Ado Yuda akwe Kanaandine la Şua holyego bitsi' yiyişango be estsandogo neidiltiyin, ado yiş neztyez, 3 oko i'niştanşango, oko biyaz yicin, oko Er yidişid; 4 ado ananiltşango, oko biyaz naniscin, oko Onan yidişid; 5 oko ananiltşango, oko biyaz naniscin, oko Sela yidişid; Hezilgi ya naascin. 6 Oko Yuda aşe baicinigi ya idilkıt, ai cikeş Tamar yolyi. 7 Oko Er, Yuda aşe baicinigi daaiyisi bahakkiate Jehovah binal, oko Jehovah hwişhyin. 8 Oko Yuda Onan apişini: unai be estsan ndiltiyego, neestsan anle, ado unai aşini ba anle. 9 Oko Onan gölbehoz'ngo, do ga aşinta dogo, oko akutsago ganai be estsan biljinestyeggo, ta attşejin gatsaş gatsisi, oko do ganai aşini bazdoniltago ai biniyi ajitin. 10 Oko atşışahigi Jehovah dobilyaşonta, ilto hwişhyin. 11 Oko Yuda gazaad Tamar apişini: anakaş atingo, nişe başan gunc şinta şiyi' Sela neenyango inta;

(oko t'a ho atil yayiltşigo, ai ilto dadotşal şaşin binai ki atego): Ado Tamar ta'nditsago, bişe başanti kyehatin.

12 Ado holzişgo Şua bitsi, Yuda be estsan bişehazlin, oko Yuda bilnahojentgo Timnatgo tşadikyeşgo ajiya, ho laş inda gajoni, Adulamdine Hira bilgo. 13 Oko Tamar bebilşoni: bişaad şlini Timnatgo tşadikyeşgo deya. 14 Oko akapatini bi e gışdija, oko ganı bikidzisti'i, oko nanaşa e bişiya, oko Timnatgo atşingi zinecta, oko Sela neenyango joingö ıti do ba nahosdiltişttago hwe estsan dogo. 15 Oko Yuda gölşan, kiyasizini atenş nizin, ganı bikistigo ai baş. 16 Oko gazişyago agojini: daşonti dinithiş (do gölbehoz'ngo gazaad atin ndi). Oko ajini: ha ti şaş şadilçlgo dinithiş? 17 Oko ajini: tliziyazi la nanişkaden nadasoltyel. Oko ajini: ha ti şaş şa anle, şaitinjin? 18 Oko ajini: hatiş nadiştçl? Oko ajini: ni yosta inda ni letsini inda nişik, şlakeye şitanigi. Oko gazişil, oko göljinestyeg, odo ga izniştant. 19 Oko nişdişttago anzotsa, oko gaziştija, oko kapatini bi ceş bişzotsa. 20 Oko Yuda tliziyazi ga alşin, gajoni Adulamdine ayiştin, astsan ga ndonilgo biniyi, ıti ceş gaziştinşan. 21 Oko dine kwe kyehatinigi naişdelkit: gadiş kiyasizini nlaşdi atşinđi şitahaş? Oko, kiyasizini kwe atin, adani. 22 Oko Yuda ba nsitsago, ceşanışthago şini, ado dine kwe kyehatinigi kiyasizini kwe atin adani. 23 Ado Yuda ajini: aden t'a ho bajiya, dotago bayanıştin, jokon di tlişzi ceş niniştişin, oko tado gaki iniyata.

24 Oko akutsago bikijin tşa ndezego, oko Yuda be gölşonigo ani: nişaad Tamar kiyasizini silin nden ado jokon, ai di baş kat iniltant. Ado Yuda ajini: kwe gölşanotaşgo agodidişkanl. 25 Ado gölşitazgo, bişaad şlini gaimnileş bicin gajinil, oko ajini: diidi dine biş ai kat ba inistsant. Ado ajini: n'iliş, haşaş bi di yostaşhigi inda letsini inda kiş. 26 Oko Yuda hogo zişşango ajini: ši alahgo bahakki astsa, şiyi' Sela tado baniltiyinta binina. Oko do bil

naazneztyezta. 27 Oko akutsago, owe docilgo naholzişgo, hwescit biyigune nakiscij laq. 28 Ado akutsago owe yicigo, tla owe bila yahadoleit oko ba agalyanigi galatsij guna tloj iteijhigi yeyeestlongo ajini; di alse iscij. 29 Oko akutsago akune nataq ndoleit, ado jokon ganai iscij ado ajini: hategoş gaintliz? Ai di ban Perez wosyi'. 30 Oko bikijij gatsili iscij, bilatsij tloj iteijhigi nostiej inda Zera wosyi'.

39 Ado Yosef Egypti bil inna, ado Farao bi silau binantai, Potifar nahwisni Işmaeldine ya nahwisni, kwę goj nnanigi. 2 Ado Jehovah Yosef yilnaaş, ado bil hozon silij, ado binantai Egyptdine bağan güne nağa. 3 Oko ganantai Jehovah gojnaaşgo yiyilşango, Jehovah iyolijli daaltşo hozongo iyolij, 4 ado Yosef bilyaate, ado t'a ajinijgo ate, ado bağan ba agojilyango ahola, inda beholonigi daaltşo galakye iyila. 5 Ado akutsago, hwoğan ba agojilyango aholago, inda beholonigi daaltşo galakye iyilago, oko Jehovah Yosef ban Egyptdine bağan hozongo iyila, oko Jehovah bağan güne holonigi daaltşo inda bi daakyehigi holonigi daaltşo hozongo iyila. 6 Oko aalşo yilakye iyilago, do dandi ya ntsekyensta, cinyan yianigi deya, oko Yosef ai dine biyissi jilij inda nilejngo ayuanolnin.

7 Oko didi bikijij akutsago, ganantai be estsan Yosef bitasnosne', ado apijini: dinithiş. 8 Nti doymiz'nta, ado ganantai be estsan apijini: jokon, şinantai kune holonigi daaltşo do ya-agalyanta, tsida daaltşo şilakye iyila; 9 do la şilteheta di kin biy güne, tado şahiında, ni deya be estsan plingo ai ban; oko hatasaj di daaiyisi banhakkiate adişlij inda God bieij banhakki adişnij? 10 Ado akutsago daalajij Yosef bieij yajilthi nti, do yiyistsanta, hwigah dinotyel to gojnaaş dogo. 11 Ado akutsago Yosef güne yahajija gananişigi ba nizdişsago, inda dine la ndi atin go; 12 oko gasilgo ani: şilhtyez, oko ga een biyihajolewud, da adi da-

yoltso-go, jijilewud tlogo. 13 Oko zilşango een dasolşo-go, inda jijilewud tlogo; 14 oko gakinigi dine ndalnişi hokko bisdinidgo apijini: jokon, Hebreline nahaniya, t'o idile biniji' laq, şilyaalewudgo şilhtyez nden, aaiyisi yeşo iscago; 15 ado akutsago gadesęazgo yidiştsango, bieij daakon yigalewudgo jilewud. 16 Oko gaceij daakon yistsozgo, bahastij natsago inta. 17 Oko ta ai ki atego yicij hadşigo: nle Hebreline naltye, kwę bil neiptazigi, kune ya alewudgo nadile nden; 18 oko akutsago yiscago yidiştsango, bie akwe yigalewudgo jilewud.

19 Oko akutsago binantai be estsan bizadigi yidiştsango ajinigo: di ki atego nualtye şa ntsideskyens; oko daaiyisi bahojint. 20 Oko Yosef binantai dahodijoz, owailya güne yağolte, akwe natani bi yahainiligi yağodolte, oko akwe aaj sisthij. 21 Oko Jehovah ai Yosef yilnaaş, ado bil ilij gacij iyila, oko aansiniligi ya agalyanigi yaatogo ga ntsekyenşgo ayila. 22 Oko aansinili ya agalyaneij aansinili daaltşo Yosef bilakyeihigi yinil, ado adajonişli daaltşo ya agalyan. 23 Ado aansinili ya agalyaneij Yosef daaiyisi ga oli, Jehovah yilnaaşgo ai ban, oko ilijni Jehovah yaatogo iyolij.

40 Ado bikyedi akutsago Egypt binantai bi ndaakahi inda ba bahilini banhakkı atşitsa ganantai bieij, Egypt binantai; 2 ado Farao daaiyisi bahojint di naki bındaakahi inda ba bahilini binantai; 3 oko silau binantai bi owailya güne yağodontnil, akwe Yosef sitago. 4 Oko aansinili binantai Yosef yeyilgalniigo, hazui baagolyan, yilni. Ado agalyan. Oko aanzinilgo nizağ naholziş. 5 Oko daajija tlego nzişiyel laq, natani bındaakahigi inda ba bahilini owailya sithezigi; 6 oko Yosef apinigo yilyaiya nden, ado jokon, do bilhadsita; 7 ado Farao binantai nahodilkit, ganantai bağan güne yağodonişligi, oko ajini: hategoş donihyilgalında dijij? 8 Okogo ajini: neisikeligigi ye, nti tado nihyilgolnita.

Ado Yosef apijini: da God iş dobilhehozenta? şilgolni, daşonti.

9 Oko ndaakahi gapileŋ Yosef bebilgojolni, ado apijini: jokon şipilligi, cilnaatlohi bitsin şığalgi holon laŋ; 10 oko ai bitsineŋ tħago bitsannaa, oko biletha aanne, inda biletha hozon, oko cilnaatlohi baŋ danestego nestan; 11 inda Farao bi bapħaizahi daħiřal laŋ, oko cilnaatlohiyeŋ ndinili, oko bapħaizahi biyijin biħo bapşini, oko bapħaizahi Farao bilakye naştan. 12 Oko Yosef aĝalni: didi biniyi laŋ, ai tħa bitsanaahigi ai tħa idolkaŋ laŋ; 13 tħa eskango Farao owailyaden ei ndolteŋ laŋ, oko Farao bi bapħaizahi bilakye ndial aşe aniřninenęgi ki atego. 14 Nti şa şsinikyens yaatego ndilyago, inda ře şnilnido, inda Farao be bişgodilni, oko ei deştal şaşin; 15 Hebredine bikerayaden şi ditnestin, oko akwe do bapħakki aştintago aŋ sithin.

16 Oko bahilini binantaiyeŋ zişsango, hani sike ate bahonigo, oko Yosef apijini: şi ilto neisiyeŋ, ado jokon, şi tħa tsizistlakai şithagi dasinil; 17 akadiigi daaltşoi sitego biyi, oko tsidi daşnan biyiden. 18 Ado Yosef anĝodontnido: didi la biniyeŋ, tħa tsizisiĝi ai tħa idolkaŋ; 19 tħa eskango Farao ei ndolteŋ laŋ, inda tsin yaŋ deŋ, ta'ndidolo laŋ, oko tsidi daŋdoleĝal laŋ. 20 Oko akutsago tħa eskango, oko Farao bidiseinenęgi naholzişgo, ĝananil ya eiŋyaŋ ayila, inda binantaiyeŋ, bindaakahigi inda ba bahiliniğgi ei neimil; 21 ado bindaakahiğgi nahniřenęgi neiniştyin, oko bi bapħaizahi Farao bilakye neiyin. 22 Oko bahilini ai dabididitlo, Yosef aĝalninenęgi ki atego. 23 Nti ndaakahiğgi Yosef tado yinalnita, nti badsiyoşna.

41 Oko akutsago tsida naki naħaigo Farao pziziyeŋ laŋ, ado jokon, tħoħ bipan t'o siziŋ; 2 jokon, tħoħ biyiden sotsit bekaşi ĝaskai, danizunigi inda daneskahigi, adanişez; 3 ado jokon, nana sotsitgo bekaşi, daŋconęgi inda dabitsiniğgi ĝananaskai, oko la aŋ yişalgi nakai tħoħ bipanęi. 4 Inda bekaşi daŋconęgi inda dabitsiniğgi dani-

zuniyen do daneskahan dayolteŋ. Oko Farao tsetsitsit. 5 Okogo nařileĝazgo akyedi naziziyeŋ, jokon, nataŋ sotsitgo bidial ĝaniřan, danizunigi do daneska; 6 ado jokon, nabikyedi nataŋ sotsit daŋconęgi do sakanęo ĝananiřan; 7 oko sotsit nataŋ ŋconęiyen nataŋ yaateħen inda neska yidişna; okogo Farao tsetsitsit, ado jokon, biş ate laŋ. 8 Ado akutsago apinigo bapħuni do ee bapşisikyens; antiş dineħen yika ila', inda dine dahwinyanigi aidi ilto, oko Farao pziziyeŋ bahojolni, nti tado Farao ba yeyilgolnita.

9 Oko ndaakahi binantai Farao apijini: bapħakki astsayen diřin beařni; 10 Farao ĝananil bica bořkye nden, oko ya ařile silau binantai bi owailyadi, ři laŋ inda ba ilini binantai ilto; 11 akunę neisiķelni, ĝo laŋ inda ři to, ta bani biniyi'neisiķel laŋ, daanitla; 12 Hebredine tsilkyen silau binantai binaltye ai biř řiće nden, oko be biřhwilni, oko nihipileŋ yenihyilgolni: daanitla nihipil ye nihyilgolni; 13 oko ta nihyilgolniyeŋgi ahotřa, ři ai nařideltiyen; ĝo ai dahoditlo.

14 Okogo Farao Yosef beka aşila', oko owailyaden dohadina ei ĝodeŋte, ĝataĝa jişego, ĝa e la be ĝanazditsa, oko Farao biş yahajşya. 15 Oko Farao Yosef apijini: şi neisiyeŋ, nti tado yeşilgolnita, ado ni deya biş nişbehozen ado baholnigo disitan. 16 Oko Yosef Farao aħilni şi ai doşa, şi do aşne ateta, nti God ai Farao yeyilgodolni. 17 Ado Farao Yosef anayodontnido: neisiyeŋligi jokon, tħoħ bipan t'o siziŋ laŋ; 18 ado jokon, tħoħ biyiden sotsit bekaşi daneska to danizunigo ĝaskai. 19 Ado jokon, akyedi sotsit bekaşi dabitsini inda daaiyişi daŋconęgi ado bidadiřkanęo ĝananaskai; taħto akute bekaşi yistseħigita Egyptęi, daaiyişi daŋconęo; 20 ado dabitsiniğgi inda daŋconęgi daneskahan dayolteŋ; 21 oko dayolteŋ ndi do dayolteŋta ndahalın, oko taħtindi daaiyişi daŋconęgi ta ĝaskaiyeŋgi adatego. Okogo tsenistsit. 22 Oko neisiyeŋligi bi ilsaŋ, oko jokon, nataŋ sotsit

bidjahgo ganisan dantsaz do danizun; 23 oko jokon, sotsit bidjahigi danconigi sakango bikyeden ganisan; 24 oko sotsit bidjahigi danconiyen yadatehen yiyiyen ki iyila; ado didi dine dahwinyanigi bebilhwisni, nti tado sil-daholnita.

25 Oko Yosef Farao apijini: Farao bipilligi ai daalai, God adolnigi Farao yicin iyila; 26 sotsit bekaſi yadatehigi ai sotsit ndoha lan, inda sotsit bidjahigi ai ilto sotsit ndoha lan: pil daalai. 27 Oko sotsit bekaſi danconigi to dabitsiniigi ai ilto sotsit ndoha, oko sotsit nataſ bidjahigi danconigi ai sotsit diein bikye ndoha lan. 28 Didi Farao bebilhwisni: God ilehi Farao yicin ile; 29 jokon, sotsit nahai biyi ayutedo ndadantindo Egypt keyahgi; 30 ado bikijin inta diein holondo sotsit ndoha lan; oko aaltſho nadanestani badeisliyona lan Egyptgi, inda diein keyahan yidoltschonl lan; 31 ado ndanestanen banahodiyona keyahgi diein binina, daaiysi godicin godolel lan ai binina; 32 okogo Farao nakidi bipil nahasdel, aidi daaiysi daganigo ai di ban, oko God dhadana idolil lan. 33 Oko kat Farao dine hwinyanigi gaidezein, oko natani idolilgo Egyptgi; 34 oko Farao di idolil, daakyeſ binantai ate dolil, ai sotsit nahai biyi la hycl adeidolil; 35 oko cinyan dodayuigo ahandeidiyoyel, Farao ya yaadeidiyoyel oko kinhaleahigi biyi cinyan ya adahalyando; 36 oko sotsit nahaijingo dieinigi biniyi cinyan yadeidiyoyel; oko Egypt keya biyigi godicindogo yikyedahatini do diein dabaſanta do aidi biniyi.

37 Oko Farao bilyaate inda bi dineta. 38 Oko Farao gadinehen apijini: di dine kutes do la ndadolyel ateta, God be nilei bi holoni? 39 Oko Farao Yosef yicin hadsi: didi daaltſho God nein iyilago, ai di ban tado na aha hwinyanta; 40 saſan binantai ulindo, nizakyeſo ſidine nikyedaholindo, oko ſi deya ahaſ binantai do. 41 Oko Farao Yosef ahilni: jokon, natani anisla

Egypt daatenden. 42 Oko Farao gayostsahan gazyditanſo Yosef bila yan ninaango, inda e daaiysi danizunigi yegaidila inda ola yo gazei delu. 43 Oko daakye gune tsinapansigi bil nsi-tigo iyila, oko hwigahgi dadilewasgo: ya andahtin! Oko Egypt daatenden binantai ahola. 44 Oko Farao Yosef ahilni: ſi Farao istin, nti Egypt yikyedahatini tsida daaltſho ta adinigo adatindo. 45 Oko Farao Yosef Zafnat-Paneah, dabanani yicaniyahi, yidinjid, oko Asenat, Potifera Ongi naijnhi bitsi' gainiltyin hwestsan dogo. Oko Yosef ei niyago, Egypt keyahgi yiki dezeingo biniyi'.

46 Oko Yosef thatin binahai Farao Egypt binantai yicin niyahanadan. Ado Yosef ei natsago Farao bigahden, Egypt keyahgi daatenden naga. 47 Oko sotsit nahaiſgo keyahgi dodayui ndanestan. 48 Oko ai sotsit nahaiſgi biyi cinyan aaltſho ahanniyizyin Egypt keyahgi, inda kin gadaseahigi ya ayizyin; ai kin biyigune cinyanigi daaltſho ahanniyizyin. 49 Oko Yosef sei nabalingo nataſ ahanniyizyin daaiysi dodayuigo do be jultha anelanta. 50 Diein tahto yigahgo Yosef naki baaleini baisein, Asenat, Potifera Ongi naijnhi bitsi' ga ascin; 51 oko Yosef aſe baiseinigi Manasse yidinjid: God aſuilen aidi ya-siyosna, inda ſize ba aleini daaltſho ai di ban. 52 Na akyceliigi aidi Efraim yidinjid: God ſinailte keya aſuilen ai di ban. 53 Oko sotsit nahai bi nuanntihen Egypt keyahgi ninnti silin; 54 Oko sotsit nahai godicinen bahol-ziz, Yosef bizakyeſo adinjiden, inda daatenden dieinniya, nti aaltſho Egypt keyahgi ai cinyan holon. 55 Ado aaltſhogo keyahgo diein bidanigan, oko dine cinyan biniyi Farao bicin daga, ado Farao daaltſho ahilni: Yosef bicin dahidohka, ai da aninigo adanohledo. 56 Oko keyah bekagi daatenden diein gaslin, ado Yosef nataſ dabaſanen adeidestango yidesni Egyptdine bicin, ado Egyptgi daaiysi godicin gazlin. 57 Daaltſho keyahden Yosef ya-

dahaka nataŋ ndayiŋi biniyi, daiysi godieŋt keya daaltŋo.

42 Ado Yakob Egypt holyeɗi nataŋ holongo jiniŋo, gayikye apijini: hategoŋ t'o daahyinoliŋi tei? 2 Okogo ajini: jokon, Egyptdi nataŋ holongo disitsaŋ akon dohka, aden ɗa naɗa ndaholŋi, oko dahinɗado do dinineɗta. 3 Oko nesna Yosef binaikye akon Egyptgo jekai. 4 Nti Benyamɗn, Yosef bitsili Yakob binaikye tado yitha yidesa'ta, okogo ani: tada nadoniɗ saŋŋin. 5 Ado Israel biyikye nataŋ ndayiŋi jekai dine nehekahigi ta yiɗyikai, Kanaan keyahɗi godieŋgo binina. 6 Oko Yosef ai natani keyahɗi, ho ai aɗŋo keyahɗen dine cinɗan ga ndayiŋi, oko Yosef binaikye ikai, oko yicin ya adatsiɗta, nahastsan bicin dahanigo. 7 Oko Yosef binaikye ziɗsaŋgo ado binahotsosint, nti gacin do ateholziɗta, da hoŋke gacin gahatsigo aɗaɗni: gadenŋ nohka? Oko adajini: Kanaan den niɗkai, cinɗan ndahilni biniyi? 8 Oko Yosef binaikye yehossingo, nti ho den dobedahotsisinta. 9 Oko Yosef bipileŋ ganayizyeleŋ yenalni, okogo ahilni: naleji danolliŋ, keya danolliŋ biniyi? nohka. 10 Oko adahaɗni: do-ta, ŋantai, nti cinɗan ndahilni biniyi ninani na ikai; 11 nihi daaniɗŋo daɗai dine biyikye danitliŋ, daani niɗ-dahwilni, do naleji danitliŋta. 12 Okogo anagodiɗni: do-ta, to keya danolliŋgo biniyi? nohka. 13 Ado anadahodiɗni: nanil nakisatago bikiso danliŋ, dine daɗai biyikye Kanaandi, ado akyeɗi plinigi nihiɗe tayil siɗye. ɗa ai atin. 14 Ado Yosef anayidontniɗ; ta nihiyidiŋ-nineŋi nihi naleji danolliŋ; 15 di ki atego ŋilbehodolzin, daani Farao hyina nahalin, do nihyedohkata nihitsili akyedengi niyago inta; 16 la akon nanihyideŋa, nihitsili bilɗotas, nihi ai owailya gune soceɗo, oko nihizadigi datsi daani ŋilbehodolzin, dotago daani Farao hyina nahalin, nihi naleji danolliŋ. 17 Oko aɗŋo yahaɗonilgo tha dahwiskan.

18 Oko tha eskango Yosef aɗaɗni: di

adallego, oko ta dahinolnado, si God bikyehoniŋin. 19 Daani danolliŋgo, ɗa nihikiso daakwe aansiɗliŋgo inda nihi nataŋ bil nihyedohka nahadaŋeini ba. 20 Nti nihitsili aden sa bil ndohka, oko danihizadigi datsi daani ŋilbehodolzin, oko ta dahinolnado: okoku-tatsiɗta. 21 Oko adaahyisidni: daani nihitsili bil banhakkɗi adeitint, adani-leŋgo haitego ŋin naltisɗ nɗen, oko anihyiŋigo nti do dayiziɗsaŋgo, ai binina anihyiditni. 22 Ado Ruben gatsotsigo apijini: ta toŋ anihyidiŋniɗta, aski tado bicin banhakkɗi adanohtehe, nti do dasinolŋanta, ai binina jokon, bidiligi binina banhakkɗi anihyidiɗya. 23 Oko Yosef yidiɗsago dogolbedahozenda, be aditsahi holongo gacin yaɗthi ai di ban. 24 Oko njiyago ta aji ba jica, oko bicin najiyago bicin ya najilthi, oko Simeon hweestlon gana bedasniŋgo. 25 Okogo Yosef ani: bedaozis nataŋ bigadadolpin oko dahapesohigi hwedaozisgo bi ndahidolniɗ, ado biste ba adadolliɗ. Okogo akutadajila.

26 Oko bihili biyel yadayilago oko ta ndikai. 27 Oko jinjeggi ɗa hweozis tasɗa'go thili ba njicago nɗen hweozis biyi gune gapesoyeŋ ziɗsaŋ. 28 Oko gakisso apijini: ŋipesoyeŋ ŋanahotliɗ laŋ, jokon ŋeozis biyi gune sinil, oko bikye tsidasolyiz do ndatsisid oko adaahyisidni: di saŋ ha diŋ God nihiyilint? 29 Ado gaze baɗanti Kanaan keyahɗi njikai, ado ahodoleŋgi bebil-dahojolnigo adani: 30 Ai keya dine-binantahigi taananleji nihi cin yaɗthi, naleji danolliŋ nahontni; 31 oko nihi adabidini: do nanihyioeɗta, ado do naleji danitliŋta; 32 nihi nakisata niɗte, daɗai nihiɗe, ɗa ai atin inda ɗa ai nihiɗe yiɗsiɗye Kanaandi, aidi tɗida akyedengi. 33 Oko ai dine ai keyah binantahigi anihyidiŋniɗ: kutego ŋilbehodolzin, do danihyioeɗta, kwe nihikisso ɗa nnoɗte, ado cinɗan nahada aɗeini bicin ndahidokye ado da ndohka; 34 ado nihitsili aden sa bilndohka, okogo ŋilbehodolzin nihi do naleji danolliŋta do, ado do danihyioeɗtago, oko nihi-

kis naħa ndiŝtyeł, okogo niħyi ŝa nda-
diyołni.

35 Ado akutsago ħweđaozis ġadaji-
gatgo, ado jokon, daadzilŝho ġapesoyeł
ħweżis dabiyii laħ, ado ħo inda ġaze
peso dazilŝango ndatzistsid. 36 Oko
ġaze Yakob aġalni : ŝaalecini sitsaħ bił-
yoaħoħka, Yosef ai atin, ado Simeon
ai ilto atin, ado kat Benyamin biłda-
doħka, ġidi daaltşho ŝiniyin. 37 Ado
Ruben ġaze bicieł ġatsotsigo ajini : do
na biłnanisťazgo, ŝaalecin nakigo sitsaħ
diġanł, ŝi na ba aġaŝyan do, ado ađen
na bił ndiŝtaŝ. 38 Okogo ajini : ŝiyi'
do akon biłdoħka'ta, binai dahastaħ
ai baħ, ado tassahi naġa silieł, oko ta
biłdoħkago dađenadontnił, ŝitsilakaiigi
ta baŝini tleŝididołtyeł.

43 Oko daaiysi ġodiecił keyaħġi;
2 oko akutsa, Egyptdeħ nataħ
nadatziskineħ ałŝho dayiħyan, okogo
ġaze anaġoditni : nadoħka'go eıħyan
naħa nadahołni. 3 Oko Yuda yiçi
hadsigo aġalni : ai dine anihyiłni daai-
gisigo ani : nihitsili do bił noħkaitago,
do ŝini ŝa nadadinołiħta ; 4 oko kat ni-
hitsili biłdekaigo inta, eıħyan na da-
hidilni nadikai ; 5 nti do bił nadikaigo
do doħka' ateta, ai dine anihyiłnigo, do
ŝini ŝa nadadinołiħta nihitsili do bił-
noħkaigo, nihyiłni ai di baħ. 6 Oko
Israel ajini : ħatego adaħtił? ħatego
bebiłdaholni nihitsili holon dadolnigo?
7 Oko adani : ai dine daħaiyetsiħi na-
nihyidilkit oko ani : da nibizeŝ da
ħyina? da nihitsili holon? Oko d'a-
nihyiłnigo ġadahadsj. Ĥatego ŝaħ ni-
ħyiłbedahozindo nihitsili biłnoħka ni-
hyididoniłgi? 8 Ado Juda ġaze Israel
apijini : aski bił sadil'a, okogo inta taħ-
dedika', oko ta dahiniħado, do dinnieł-
ta daaniłŝho niħyi inda ni inda naħa-
daalecinita ; 9 oko şi ba aġaŝyan, inda
ni binasididilkił ; do bił nanisťazgo,
kwę lan ndidiłniłgo, oko be ŝikyeha-
taħdo holago ; 10 do niħyiniłngo, kat
nakidi nisikaigo nanikai leħni. 11 Oko
ġaze Israel aġalni : daani alnego di
idollił, di keyaħġi ħatihita yadateħigi
ta' taħdidohja, oko ai dineħigi bada-

dolleł, coh biji' la aze biniyi, inda tsust-
na bitlił ġa, inda ġakandahalecinigi la
inda nisci ġa ; 12 inda peso nakidi ku-
neltego ndainohja ; inda peso niħye
ozis dabiyien ai ilto bicieł ndolja po-
honiyeħgo adatił ŝaħin ; 13 nihitsili
ilto biłdoħka'go, akon nadoħkaħgo aidi
dineħigi bicieł ; 14 oko God Daaltŝoi
yiecił Bitsili ai dineħigi yatego naħa
nsekyeħgo idollił. Inda ŝi ŝa alecni ye
aħyisniłgo, ai yoaħyiłnił. 15 Oko dine
ya deidiyonilli dadeidija, inda peso na-
kidi akudaneltego. Benyamin do da-
dikai, do Egyptgo najekai, ado Yosef
bicieł nadatsitsiħ.

16 Oko Yosef Benyamin yiłyekaigo
yiłiłango, bikin ya aġalyanigi ayidi-
nił ; ai dine kin biyi ġune yahanees,
inda ħatita ġa silhye, astemle attlena-
ango biłda deŝiłgo biniyi. 17 Oko
dineħen ta Yosef abilninigo atsa, ado
ai dineħen Yosef baħan ġun yahayieł.
18 Oko dineħen ndatsistsid Yosef baħan
gun yahodotezgo baħ, oko adajini : peso
niħye azis biyi nazniłen la binani
kune yanihyieł, nihikiłdidołgo, inda
nanihyididoniłgo, binanił anihyidollił,
inda nihitihilita. 19 Oko Yosef bikin
ya aġalyanigi biġaħgi njeķaigo, oko
ġacieł yadałti ce athiłgi ; 20 ado ada-
jini : şo, niħyi daani eıħyan ndahilni
alŝedan biniyi niķai ; 21 okogo akutsa-
go nanieħgo, niħyi niħye ozis aħ
adeilya nden, ado jokon nihipesoyeł
daaltŝho biyiġun nazniłgo, nadahaja
kat ; 22 inda nanaħa peso to nadaniħa,
eıħyan nadahidilnigo biniyi. Niħyi do
niħyiłbedahozinta ħaiŝił nihipeso ni-
ħye ozis yiłi ndayiznił. 23 Ado aġal-
ni : tado adadoħninni tado ndaltsiti,
niħi God inda nihize bi God aidi niħye
ozis biyiġun peso anayiznił ; ŝi nihipeso
holon nden. Oko Simeon ce bedelte.
24 Oko dineħen dine yahayiełen Yosef
baħan ġune, tħo yeineķango bikye ye
tħadeidokisgo biniyi, inda bitihili yan-
daasja. 25 Oko badahisloniełen aŝteda-
jila atlennaango Yosef natsago, oko
atlennaango akwe dasdoyiłgo dasdiŝ-
saango ai di baħ.

26 Oko Yosef natsago badahisonilleŋ ya adayizja ado bieŋ ya adasitsa nahastsan bieŋ; 27 okogo inta nahodiniŋkit; da yadanohŋes, aŋaŋigo, da nihizeŋ biŋhaŋyahote ba adagolneen hastiŋ? da dabaŋ hyina? 28 Oko bieŋ gādatsistsi: naltye nihize ai biŋhaŋyahote, do ta hyina'; oko bieŋ anadatsitsa. 29 Oko dasdigalgo gātsili Benyamini zihisa, gāma biyaz, ado ajini: ta diŋ nihitsiliakyedeŋgi badaholneen? Ado ajini: God bilyantedo, ŋiyi'. 30 Oko tshinl tziŋigo, gātsili baŋsinikyepŋso, ado jica hwiŋeyago, la gūne yahanatsotsago, adi jica. 31 Ado gāni thadziskigo aden tzedzitsa, ketziston goni, ado ajini: Bikitan bekagi eŋnyan nihika'. 32 Oko tasati gānjekan, inda aji to tasati, inda Egyptdine do tasati, Egyptdine Hebreddine do yiŋ daiŋnyangota binima, aidi Egyptdine do bilyaŋontago ban. 33 Oko dahodinespin, aŋsei iseiŋi bikyehgo, akyedi iseiŋi bikyehgo be nohonelango; oko dineheŋ ba ŋtsidadzi-kyepŋ. 34 Oko eŋnyan gaciŋ daiskan, ŋti Benyamini ai do yayui eŋnyan baiŋsod. Ado daotlan do biŋdahozon gaciŋ.

44 Oko gakin ya aŋalyanigi ayidi-ŋidgo ani: dine be daozis eŋnyan gādadiŋpin biyeŋ da biŋahgo, inda daaltsho be daozis biyigun peso anahidi-ŋil. 2 Inda ŋi baŋhaizahi peŋlakaiigi akyedi ŋlinigi beozis bi diŋal, inda bi peso do. Okogo Yosef bizadkyehgo adzitsa, ta gaciŋ gādsiyengi ki atego. 3 Oko ta gānjani dineheŋ nihyeŋjekai gāthilida. 4 Oko kinhaleŋdo ei jekai do nezagota, oko Yosef gānaleahi apijini: ŋdiŋahgo, bikye dilyed binisago apididiŋil: haŋegosan niŋyi yaatego anihyesiligo baŋhakkiki adasolŋi? Da ŋinantaiŋ bi baŋhaizahi ye itlanen bitŋan dadean? Da aidiŋ do binima baŋhakkieleŋta? Do akwe adatsata. 5 Oko bisnissago di ki atego be bieŋ gādsistsi sad. 6 Oko adabaŋni: haŋegosan nibinantai ani, God biŋbehozingo ŋnanil do akune ateta; 7 jokon peso nihyeozis biyien naznilen ŋnadahaja Kanaan keyahden, haŋegosan ŋnantai

baŋanden peŋlakai olata daniŋiŋdo; 8 haŋiŋ t'a behanatanigi aidi dadotsal; oko niŋyi ŋnantai binanil daditŋel. 9 Oko ajini: akun, nihizadkyehgo ta akutedo, ta behanatanigi ai ŋi naltye do, oko do akyehata saando. 10 Oko dohadina hwe daozisen ŋdatsiŋilgo dadasdeze'. 11 Oko gāsdinesthan alanjiŋ ŋjegahigi hwegodesziŋ, akyeden hwe naholziŋ, oko baŋhaizahiyeŋ Benyamini beozis biyiden gānatan. 12 Oko gae ŋdatsizonŋ, oko gayel thili biki ŋdatziŋkin, oko kinhalehan natta ŋjekai. 13 Oko Juda inda bikisso Yosef baŋanti jekai, oko ta sittal akwe lan, ado bieŋ ya adasitsa fleŋ bieŋgo.

14 Oko Yosef aŋaŋni: diŋ dadotŋint? ŋan, ŋan niŋyilbe da hozinni dine ŋi ki attei yinina baŋhakkieleŋiŋ? 15 Oko Yuda ajini: haŋisan ŋinantai dabididiŋil, haŋegos gāta diŋsi? God ŋnanil baŋhakkiki adatiŋt biŋbehozin lan; 16 jokon niŋyi ŋinantai binanil daniŋlin, niŋyi inda ho baŋhaizahi be gānantanigi. 17 Oko ajini: do oŋne ateta, dine baŋhaizahi be gānantanigi aidi ŋnaltye doleŋ, ŋti niŋyi ai nihize bieŋ ŋdohka.

18 Oko Yuda hozon hwiŋahgi niyago ani: ŋinantai daŋonti, naltye ŋinantai bieŋ gātsi, tado naltye bica hoŋinikyehe Farao nahoŋlin ai di ban; 19 ŋinantai binanil abidiŋid: ta nihizeŋ holon, inda nihitsiliŋ holon? 20 Oko niŋyi ŋinantai adabidiŋni: nihize la holon, gāstli, inda saŋowe ai ilto aŋsi-siye, binai ai dahastan, inda tassahi jiniya bima bitsanden, oko bize ayo-abotni; 21 oko ŋnanil apidiŋid; kwe ŋa biŋnohka, oko ŋi ai diŋiŋil; 22 oko niŋyi ŋinantai adabidiŋid: ai aski do bize gājita yitsan do yaateta, bize gājita yitsan deyago dadotsal. 23 Oko ŋnanil apidini: do nihitsili biŋnohkaigo, do ŋini ŋadadiŋiŋla. 24 Oko akutsago ŋnanil nihize ban ŋniŋkaigo niŋyi ŋinantai bizad be biŋdahwiŋni; 25 oko nihize anihyiŋni; nadohka, eŋnyan daŋsiŋigo nahan ŋdaholŋi; 26 oko adadiŋni; do akonŋadoka ateta, nihitsili akyedi ŋlinigi biŋnadiŋkaigo inta akon

nağıka, ai dinehigi do binı ban nağa-
dinnilemıta nihitsili bilnıkaigo inta.
27 Ado nıalıtıye sıze anıhyılını: nihıyl-
bedahozengo se estsan naki sıai iscin;
28 oko tla ai yoiya, okogo adıanı; daanı
nıbidıstlad lan, ai talıto neıstseta; 29 oko
dıdı sıtsan nıadaniıtıngo, ta sıın donıl
oko goni sıtsıtlakaigo ta bıł tleısidıdol-
tyeł; 30 oko kat nıalıtıye sıze akıyed ba
nanıstsago, aski atıngo, nıılıngo ta pi
hyınanıgi ki atego ayoyontni; 31 oko
donıl, aski do akwego, dadotsal, oko
nıanııl nıalıtıye sıze paınbınnıgo deıdolıl
bıtsıpahıgi ta bıł tleıbidıdoltyeł. 32 Oko
nıalıtıye bıcin gıastsıgo ani: sı aski ba
ağasyandı, oko do bıł nanıstazgo, sık-
yelatağdo hol'ago. 33 Oko ai bıınına,
daıontı, sı sıınantai bınalıtıye do, aski ai
đota ado bıınıgi aski bıınai yıl ndeka';
34 oko hağegos sıze bıcin ndıstal, aski
do bıł naıstagos, oko sıze yan pınnıhıgi
do dıniıınıta.

45 Oko Yosef do nezago do ate
nahodzılzınle atsıtsata, hıwıgah
nazınıgi bıcin oko ajını: daanıolııho
jınolıje; oko dine bıgahıgi atıngo, Yo-
sef bıkıssı ataholını: 2 oko yeğo jıca,
oko Egyptdme inda Farao ba aleını
deıdıstsan. 3 Ado Yosef gıkıssı apı-
jını: sı Yosef istın, ta sızes ta hyına?
Oko gıkıssı do gacıın gadıotsı atsata,
be dadadzıldıt ai di ban. 4 Oko Yo-
sef bıkıssı ahılını: hozon sıgah nıolıka,
daıontı; oko bıgah nıekai; sı Yosef
istın nihitsili Egyptjın ndahısolıınen;
5 nıti kat tağo ban danıhyını, ado tağo
ateın nihıylndahaldını kújın ndası-
olını, God akwe sıınıla', nihıtsedan
nihıcanh adeısalgo bıniyi. 6 Dıdı naki
nağai deıın niyado, astla nıadohajın
inta do kyedadılyeben inda natan nda-
leınhengo ta; 7 God nihıtsedan kwe
sıınıla' nağa aleını ta nahıstsan bekagi
nalıtedogo, nihıcanh adeısalgo bıniyi. 8
Oko kat jokon, nihıyi do sıınola'ta, God
ai kwe sıınıla'. Farao bıze nahalıngo
asıla, oko bıkın daaltıho bınantai asıla,
ında Egypt keya da ate nden bınantai
asıla; 9 dohadına sıze bıcin ndohka'go,
oko atagodıdohııl: đı ki atego niyi'

Yosef gahastsı: Egyptdine bıkeya da-
ate nden bınantai asıla, kwe sıanołne,
tağo ndahodolıdı; 10 keya Goıen hol-
yeğı kyehotııdo, okoni ta sıgahıgi na-
hole'do, inda na aleını inda nınalıkıye.
ında nıdıpetı inda nıbekasıta ta ne-
holonıgi daaltıho; 11 oko nağanaast-
sodo astla ndohı gıdıcıngo ai di ban,
oko ni inda na aleını, inda daaltıho
neholonıgi do deıın bıdoğanıta; 12 ado
jokon, nihına be daıınolııngo, oko sıtsili
Benyamın bına ye sı nıııngo, oko sı
nihıcin yaıthı. 13 Oko sıze bığahod-
olını Egyptgi ayııtego sıılıhozonıgo, inda
daıısanıgi daaltıho ado dohadına sıze
kwe sı bınołne'. 14 Oko gıatsili Ben-
yamın bıze jıscıtgo jıca, Benyamın to
jıca. 15 İndıta gıanaıkıye daaltıho bı-
zadasıneıta, ııto jıca, ai bıkıjın gıkıssı
gacıın yadııthı.

16 Oko Farao bıdıne deıdıstsan, Yo-
sef bıkıssı yıkaigo, oko Farao banbıl-
hozon inda ga ndaleahi to. 17 Oko
Farao Yosef ahılını: nıkıssı apıdıni, đı
adaıe, nihılııl bedayıoııtlın, okogo Ka-
naango ndohka; 18 oko nihıze inda
nađadaaleında kwe sıanołne, oko keya
yahotehıgi nağa dıdeısal Egyptgi, keya
bıyi dalkanıgi dadasııl; 19 oko kat
anıhyıdııdıdı adahıne, tsınapanı Egypt
keyahdo dadolııpan nağa aleını bıniyi
ında nihıyi astsanda inda nihıze oko
akon nolıne; 20 nihıyedaholonıgi tağo
gahıhıılne danossını Egyptgi hatıhıta
yadıtehıgi aıdı danıhyıdo ai ban.

21 Oko İsrail baaleını ai akudaad-
zıtsa, ado Yosef tsınapanı sıai nııl Fa-
rao ta pi dıııdıngı atsa ado ısteı ga
adayıılago; 22 oko altıho e bıthası,
nıti Benyamın thı de nesnatın peılakai
ba ıtnıl, inda astla e be gadıtego; 23
bıze bıcin dıdı hıyel adayııla, nesna
thılı Egypt den yadıtehıgi bıł bıki
ndaastııngo, nanaıa nesnago id natan
ında ba ında otsın bıze bıste bıniyi. 24
Oko gıkıssı nihıyenııla', inda nihıyenı-
kai, oko ahılını: haızogo ndohka nihıgan
go. 25 Oko Egypt keyahdo nihıycı-
kai, ado Kanaan keyahı nıekai gıze
Yakob banı: 26 oko gıldaholnıgo ada-

ni : Yosef ta hyinga laŋ, Egypt binantai ŋlɪŋ. Oko tsidolyizgo binjastɪnt do ot-laŋgo. 27 Oko Yosef bizadigi daaltsho yegoldaholni apɪŋnɪn, oko tsinapaŋs ziŋsan Yosef gainnɪn gɔlɪndadopansi, oko Yosef biŋe bilnahojont : 28 Ado Israel ani : taakudi, siyi Yosef ta hyinga, tahto sizgahelɪdan akon ndinesɪn-ŋgo deŋal.

46 Ado Israel dasdɪna' hweholoni-gi daaltsho bil, ado Beersiba do jina, ado biŋe Isaak bi God bicɪn sodolzin : 2 ado God Israel bilɛ tɛgo gacɪn gadsigo ani : Yakob, Yakob! Ado ani : kwɛ la ŋin. 3 Ado ani : ŋi God iŋtin niŋe bi God, tado naniltsiddi Egyptjiŋ yinelligi, oko akwɛ ayuite dine anihyidiŋil ; 4 oko ŋi Egyptjiŋ ta nihiyl deŋnel, ado daani nihiyl ndeŋnel, oko Yosef ŋnakye higi yididolni. 5 Oko Yakob Beersibado ta nazditna, ado Israel biyikyɛ biŋe Yakob inda badaalɛini inda bidaastanta tsinapaŋs Farao gainnɪn deilpaŋs. 6 Ado Kanaandi bilɪn daholonɛn inda bi ndalyɛta, ado Egyptgo jinɪna Yakob inda gaalɛini daaltsho bil : 7 gayikyɛ inda ganalikyɛ, gatsikyɛ to inda gaŋaakkyɛ, gaalɛini daaltsho Egyptti gɔlɪna'.

8 Kudolyɛ Israel ba alɛini, Egyptti jinahigi, Yakob inda biyikyɛ : Ruben, Yakob alɛe baiceinigi. 9 Ruben biyikyɛ aidi Hanoh inda Palu inda Hezron inda Karmi. 10 Inda Simeon biyikyɛ : Yemuel inda Yamin inda Ohad inda Yaŋin inda Zohar inda Saul, (aidi Kanaandine bitlahɪden astani biyaz). 11 Ado Levi biyikyɛ : Gersom inda Kohat inda Merari. 12 Ado Yuda biyikyɛ : Er inda Onan inda Sela inda Farez inda Zera, ŋti Er inda Onan Kanaandi nesna. Inda Farez biyikyɛ : Hezron inda Hamul. 13 Inda Issahar biyikyɛ : Tola inda Pua inda Yob inda Simron. 14 Inda Zebulon biyikyɛ : Zered inda Elon inda Yaheleel. 15 Didi daaltsho Lea biyazkyɛ, Padanaramdi Yakob ba nehescinigi, bitsi Dina bil, biyazkyɛ daaltsho inda biŋe thatiŋ do-baan thɛ. 16 Ado Gad biyikyɛ : Zifion

inda Haggi inda ŋuni inda Ezbon inda Eri inda Arodi inda Areli. 17 Inda Aŋer biyikyɛ : Yimna inda Iŋua inda Isui inda Beria inda Sera dabitezi iŋto, inda Beria biyikyɛ : Heber inda Malhial. 18 Didi Zilpa biyazkyɛ Laban bitsi Lea yahoniltyinigi, ado didi Yakob ba neheseɪn, gaalɛini daaltsho gashanata. 19 Ado didi Yakob beestsan Rahel biyazkyɛ : Yosef inda Benjamin. 20 Oko Egyptti Yosef Manasse inda Efraim ba nehescin, Asenat, Potifera On gi naiŋnibi bitsi ba neshescinigi. 21 Inda Benjamin biyikyɛ : Bela inda Beher inda Aŋbel inda Gera inda Naaman inda Ehi inda Roŋ inda Mupim inda Huppim inda Ard. 22 Didi Rahel biyazkyɛ, Yakob ba nehescinigi, gaalɛini daaltsho dɪnsata. 23 Inda Dan biyi : Huŋim. 24 Inda Naftali biyikyɛ : Yahzeel inda Guni inda Yezer inda ŋillem. 25 Didi Bilha biyazkyɛ, Laban bitsi Rahel yahoniltyinigi, ado didi Yakob ba neheseɪn, gaalɛini daaltsho sotsit. 26 Aaltsho Yakob baalɛini Egyptti jinahigi gashatiŋ do-baan gashan. 27 Inda Yosef biyikyɛ Egyptti baiceinigi naki, dine daaltsho Yakob baalɛinigi Egyptti neheshahigi sotsittɪn.

28 Oko Yuda alanjiŋ ajila' Yosef bicɪn Gɔŋengo gontɪ biniyi, ado Gɔŋendi jina. 29 Ado Yosef gatsinapaŋs astejila gage Israel bitasɔdokaŋgo Gɔŋengo, oko adi ganiya, oko bizejiscit to jica nezago naholziz. 30 Oko Israel Yosef ahilni : Oko kat ŋin dasta, ninɪ nanil-san ta hyinga laŋ. 31 Oko Yosef gakisso inda gage ba alɛini ahilni : ŋi Farao bicɪn deŋalgo be bilgodesni : ŋikisso inda ŋize baalɛini Kanaan keyahdi kychatɪnɛn ai ŋanna : 32 oko ndanilka-di dapɪn, bilɪn ya adahalyango yidaneŋtiŋ, oko gadipe inda gabekasita inda hwehaholonigi daaltsho ai ta yiŋ ninna. 33 Oko akudoniŋ Farao hokkonihyidɪnɪd, oko nanihyididolkiŋ : hatis nihiyi ndaniŋ? 34 Oko adadidoŋniŋ : nnanil bilɪn ndeinilkad alɛin dapɪndan do kat inta ; daakute nihiyi laŋ inda nihi-

zeta ilto : Gosen keyahgi kyehwitiindogo biniyi ; ndanilkadi daaltsho Egyptdine bilidapcon ai di binina.

47 Oko Yosef niya oko Farao ahilni : size inda sikisso inda bilin inda be daholonigi daaltsho shanna Kanaan keyahden, ado jokon, Gosen keyahgi nanuna. 2 Oko gakisso la gasdinil, astlago, oko Farao bicin bilijekai : 3 ado Farao gakisso naidikit : hatish nihiyi ndanis ? Oko Farao aqilni : nanil ai ndanilkadi, nihiyi inda nihize to. 4 Bilanjijin Farao anadeidontnid : nihiyi kwe nitna, daakwe nihigango do niza nahodoliz ai biniyi nikai, nanil bilin bicinyan atin ai di binina, daaiyisi godicin Kanaan keyahgi, oko kat dasonti nanil Gosen keyahgi kyedahatin dolej. 5 Oko Farao Yosef yicin gadsigo ani : nize inda nikisso nanna ; 6 Egypt keya ai benoholni, binigi nize inda nikisso yahote keyahgi kyedahatin do, bithahden dine la dahwinyango nilbehozengo, silin binantai sa anle. 7 Oko Yosef gaze Yakob Farao bicin bilnjitaz, oko Yakob Farao hozongo yahadsj. 8 Oko Farao Yakob ahilni : dokwis ninahai. 9 Oko Yakob Farao apijini : sinilkani ta nasuden nesnatin dobaan thatin shinahai, da aleinti inda do bilidahadsita sinilkanden, size pinilkani do akogota, ilto nane. 10 Ado Yakob Farao hozon yahadsj, oko Farao bigahdo ci natsa. 11 Oko Yosef bize inda bikisso ta keyah ya adayila, Egypt keyahgi, keya yahotehigi, Rameses hol-yehigi. Farao ta bidindengi ki atego. 12 Oko Yosef bize ya agalyan, inda gakisso baaleini cinyan ye yaagalyan tsida ta bigahgo.

13 Oko keyahgi daate nden cinyan adatin, oko daaiyisi godicin, oko Egypt yiyi kyedahatin inda Kanaan yiyi kyedahatin daagisi diein binigan. 14 Oko Yosef pesoyen alayila, Egyptgi holonigi inda Kanaandi holonigi natan ndayizniyen, oko Yosef Farao bagan gune peso yahayiyin. 15 Oko peso astintgo, Egypt keyahgi inda Kanaan keyahgi, Egyptdinee daaltsho Yosef ye

[Navaho] 4

ikaigi adani : cinyan nihithani, hatashan nina dininel ? Nihipeso adastintgo binina. 16 Ado Yosef ani : nihilin sadahonil, oko cinyan nihithashido nihipeso adastintgo. 17 Oko bilin Yosef yadayiznil, oko liuta, dipeta, bekasita thilita, cinyan bikye neyiznil, ai bagai dabilinen bikye anadatsisna. 18 Okogo ai nanahaigo Yosef banadziskai, ado adahalni : oko kat nihinantai do bitsan ndadiditinta, nihipeso adastint, inda nihinantai nihilin altsho ilto neidila, nihinantai binal kat atin nihizii inda nihikeya deya itzi ; 19 hategoshan nihiyi inda nihikeya nina dininel ? Nihikeya tapil nanihiyiyini cinyan biniyi, nihiyi inda nihikeya Farao binanil daditaj ; oko kelye nihitla ditji, ta dahinagdo do dininelta ; oko keya do ncon dolelta.

20 Oko Yosef keya aaltsho Egyptgi Farao ya nayisni, inda Egyptdinee daaltsho holonigi gakeya bil ndahodizni, godicingo ai binina, oko keya aaltsho Farao bil silin. 21 Oko Yosef dine daaltsho kinhalea gune ahanninilkad, Egypt keyah daaltsho den. 22 Nadailnibi bi tadakyehegi tado nayiznita, Farao ya agalyango, Farao cinyan yayinilgo ai dainyango, ai ban tado bikeya ndayiznita. 23 Ado Yosef ahilni : jokon ndanihiyilni indita nihikeyah do ; so ! kwe kelye nihithashni nihidaakyehegi kidadidohtlej. 24 Oko akutsado, nihinatap danestango la Farao badahidohji, ta boohigi ai danihyikelye biniyi, inda nihicinyan biniyi kap, inda danihyidine biniyi inda nahadaaleini biniyi. 25 Oko adani : nihicani niya, binigi nihinantai nahajinepa, oko nihiyi ai Farao binanil bin danitlin. 26 Oko Yosef akutego ayila Egyptgi, Farao daalajin ba ndasnitindogo, nadailnibi bi tadakyehegi ai tado Farao bil.

27 Ado Israel Egypt keyahgi kyehatin Gosen keyahgi, inda bilin akwe daholon inda kandinestan, ado dohayui kandadeljiz. 28 Ado Yakob sotsitata nahai Egyptgi kyehatingo, oko Yakob pinilkani nesnatin dobaan

distin dobaan sotsit binalaigo. 29 Oko daayidi ndohoziz Israel bizegodoleljin, oko gayi' Yosef hokko bisdinidgo apijini: daani ayoasutuigo, dasonti God binal be siein gantsi, Egyptti do tlesididilyetago; 30 size tabil sityezdo; Egypt do ci sidilyet, bi tlegodinilli tlesidilyet. Ako ajini: ta adininigo adisilil. 31 Ado ajini; God binal be siein gantsi. Oko akudadzitsa. Oko Israel bitsaskye bika ya adzitsa.

48 Oko di bikijin kumanatsa oko la Yosef bebilgolni lan; nize datsa; oko ba aleini akon dahidiez, Manasse inda Efraim bilgo; 2 oko la Yakob bilnahojolni: jokon, niyi' Yosef ncin ikal, oko Israel nisditna in, inda tsaskye tsinesta. 3 Oko Yakob Yosef apijini: God Daaltshoi yicin Bitsili, Luz-di Kanaan keyahgi saniya, inda sikyi sodolzin; 4 oko asilni: jokon, keandintinl-go andisilil, oko dine dohayuigo andisilil, oko didi keya na aleini ba didesal hofago; 5 oko kat niyikye Efraim inda Manasse Egyptgi na iscinigi tado nasadan, ai si, Ruben inda Simeon ki atego ta si do; 6 inda badaaleinigi ai ta ni do ta dabizihigi ki atego bikeya bedaotjido. 7 Inda si Paddan den naselgo, Rahel da atjigi dahatsan Efrat do daayidigi, akwe tlehiltin, Efrat bigahgi daakwe kat Bethlehem.

8 Oko Yakob biyikye zilshan, oko ajini: di san hai pi? 9 Oko Yosef gaze apijini: didi siyikye atin, God seinniligi di hazeanigi. Ado ajini: kwe bilneka dasonti, oko si bikyi sododestzinl. 10 Oko Israel bina kadeh atin, oko do hozon yoina. Oko hwiagahgi nincez, oko yizanotan to atihotzod. 11 Oko Israel Yosef apijini: do akutego na nsiskyens ni yidestselgo, ado jokon God na aleini sainiez ilto. 12 Oko Yosef tlez biein ya adzitsa. 13 Oko Yosef gaalcini dasdiez, Efraim nisnajiigo nisnityingo Israel biein ai nistlaji, inda Manasse nistlajigo Israel biein go ai nisnaji, oko hozon bigah bil njekai. 14 Oko Israel nisnaji Efraim bithagi bikisesdesni, ai akyedennagahigi, oko

nistlajigo ai Manasse bithagi bikisesdesni; oko golbehozin dasdesnihigi, Manasse ai alsei iscini ai lan. 15 Oko Yosef hozon yicin hadsigo ani:

God, size Isaak inda Abraham biein naga ntengi,

God, sa agadyani dijingo,

16 Nalahidiyin, daalajin sika analewohigi,

Aidi di asikye hozongo idolil,

Aidi sizihigi be bidotjido,

Inda size bizihigi Abraham inda Isaak ilto,

Oko nahatsan bekagi daayisi dohayni do keandintinl.

17 Oko Yosef yiyilsango, gaze nisnaji Efraim bithagi be bikisesdesni dobilya-ateta, oko dabisdinigo Efraim bitsando, Manasse bitsi bekagi dabisdidilni.

18 Okogo Yosef gaze apijini: do akuteta size, didi alsei iscini, nisnaji aidi bitsitagi tahdilni. 19 Oko gaze do yiniza ado ajini: si silbehozin lan siyi', si silbehozin, ai la ilto dine dolehni oko ayuite dolel, Oko dagni akyedi nlinigi daayisi ayuite dolel, oko ba aleini daayisi dine dohayni do. 20 Oko ai bijin bikyi sodolzingo ani: God Israel hozongo idolil, ado adidonil; God Efraim inda Manasse bilgo tabiltego anihyidolil, oko Efraim Manasse alein iyisin. 21 Oko Israel Yosef ahilni: jokon, dadistsal, nti God ta bil nanaas do, ado nize bikeyahgo nihyilmadonel. 22 Indita taalai keyahgi bilahgo na nadidesal ta bilah neleango, Amordine bagadinistanen, si diltlis inda si eltin be.

49 Ado Yakob gayikye hokko bisdinidgo ajini;

Sanohka, oko adanohite dolelli be nihyilgodesni;

2 Kwe ahannohka, niyi Yakob biyikye,

Ado Israel nihize daisinolshan.

3 Ruben, ni ai alse sa njisein,

Ni ai alse sitsil behodisizil,

Ni nnez inda ntsil;

4 Altha ndilni tho nahalingo,

Ni do agadi ayuntedo,

- Niže bitsaskye bekajın gasinına ai di binına,
Ado adi bahhakki intsa.
- 5 Simeon inda Levi alkisso nlin,
Deni hoşkyehigi bagan güne daholon :
- 6 Sisizini, binahata yitsan ndolkanl do bi dinahta,
Bahacingo dine nilshed ai ban,
Akyekal'ingo itlini na inilkad:
- 7 Bahaskye bahatsit bitsilgo binına,
Daayisi hoşkyeni, bitsilgo ai binına.
Yakobdinee bitha alsadesnil,
Ado Israel bi keyahgi thaidoneç.
- 8 Yuda ni ai nikisso nadalanido,
Ne eng bikos ki biki dinilni do,
Inda niže ba ačini nein ya andatido.
- 9 Yuda ai nostoitso biyazi nahalin dolç,
Nalçeden natsa, nostoitso nahalingo nesthin,
Nostoitso hastinigi nahalingo,
Haisan nabididola?
- 10 Naatakiş do Yuda bitsan yoidido-
alta,
Inda natani do bicadkiz tahdidokahta,
Şilo niyago inta;
Inda dine daaltşo baŋgi ahanbihidohka.
- 11 Biçeyazi cilnaatlohi bitsin yan dahidiyoçol,
Sikehetehtigi bitsin bi thiliyazi dahidiyotol:
Tho tlitehtigi bi e ye yikis,
Bi beltledi cilnaatlohi bitil ye yiyikis.
- 12 Bina tholiteç be liteç,
Inda baço ape be lakai.
- 13 Zebulon ai tho ntyeç bepanhgi kye-
hatido,
Ado tsin naçtso bahaçdo,
Inda bikeyahgi ai Zidon bigahgi do.
- 14 Issaşar ai thili abotsili nahalingo,
Naki hyeç yi yahitnahgo,
- 15 Oko gaalyin bilyaatedo zilşan, inda keya hozonigigo,
Boğos ye nayedo, inda naltye silin.
- 16 Dan ai gadine binantai dolç,
Israel bi dine ki atço.
- 17 Dan ai tliš athin bigahgi sithingo nahalin do,
Tliš bitha nziskahigi athingi sithin nahalindo,
Lip bikethal ahyilgas do,
Oko biki sitalhigi tan ahyinrtelido.
- 18 Neka deşin şicanhadinalgo, Bikyech-
hyinşnau'
- 19 Gad silaugo nahaue bildaahyikan-
do,
Nti benaholzişi yikyedadolç.
- 20 Aşer, ni ba neska do, natani bi cin-
yan inilin do.
- 21 Naftali ai jaddi do biljinje, bizad ali-
li nahalin.
- 22 Yosef ai ayuite dolç, tsin thohali-
nigi bigahgi ganisan nahalingo,
Tsin bekan ayuidanildiligi naha-
lingo.
- 23 Adiltohi do bilgadsita adahola, da-
golt'o' ado daçojoła.
- 24 Nti be eltin bitsil, inda bekan to
bilah bitsilgo alya,
Ayuite Bitsili, Yakob bi God bit-
silgo ayila,
Ai di ban Israel neinilkadi silin,
Israel ba tse bitsiligi silin.
- 25 Niže bi God ai neka alewud do,
Inda Alağgo Abotsili hozonngo an-
dolil,
Yadatehi wutahden neidolç,
Inda yadatehi wiyaden neidolç,
Nihipe hozon hozonngo idolil,
Inda nihiscit hozonngo idolil.
- 26 Niže bohozonji biže bi bohozonji
bilahiti,
Dailkidi hol'ago saanigi ntijin :
Ai Yosef bitsitsin beka holon do,
Bikisso yitsan iyahigi bitsi bekado.
- 27 Benyamin ai naitso nahalingo in-
yan do,
Apinigo yilhiditeçli yiyan do,
Hilein'higo ai alsayinil do.
- 28 Di daaltşo nakisatago Israeldine
silin, ado ti biže ye yiein gahastsihigi,
hozon yiein gahastsigo, daalaç ntinço
bikyı sosdolzin. 29 Okogo ahilni go
yiein gadsı : şidine bithahgo deşal, siže

bil tledasijiltye, tseya güne Efron Hetdine bidaakyeł biyiđi: 30 Tseya inda daakyeł Małpela halyehigi Mamre biđahgi Kanaan keyahgi: Abraham ai tseya daakyeł bilgo Efron Hetdine ya nayisni, tlegodintuñil biniyi? 31 Akwe Abraham tledesthın, inda beestsan Sarah, inda Isaak inda beestsan Rebeka do, akwe ilto Lea tlehiłthın. 32 Ai daakyeł inda tseya biyiđi Het ba ałcini bannabazni. 33 Oko Yakob biyikye aaltsho gacın yajilthigo Gatsakye bekađi ahaniizdenil, oko gazedazlıñ, oko bidine bičin iya. 1 Oko Yosef gazed biñ

50 bikijiñ ya adzitsago, jica tobizasnotan; 2 oko Yosef binanil azegilini gazed yedolkanı yidiñid, oko aze adilini akudatsa. 3 Daaiyisi distin eskanšo biđah; Egyptdine bandabinigo sostsitin eskan.

4 Oko di bikijiñ Yosef Farao bi ndaleahi yicin yalthi: ta ši nihiyil yaništego, dašonti Farao sa bičin yadadolthi: 5 šiže šičin gahastsigo ani: jokon, dadistsal, Kanaandi adagahwiskyedeni tlešidilthyeł. Oko kat akon dešal, šiže tledestyełgo, oko aden ndestał. 6 Oko Farao ani: plahan, niže tlenilthye, ta bičin gaintsjeñgi ki atego. 7 Ado Yosef biže tleyilthye go iya, oko Farao binanil daaltsho goluñjekai akon, Egyptdine bindantai daaltsho; 8 ado Yosef ba ałcini daaltsho, inda bikisso daaltsho; daaltsho biže ba ałcini, nti ałcini adalısigi inda bilința Gošendi t'a ndeznil. 9 Oko akonına, la tsinapanıs be, la lın be, oko daaiyisi onel. 10 Oko Yordan tsetna nişinna'go, oko daaiyisi badahune, badajicata sostsit eskan. 11 Ado Kanaan yiyikyedahatini ai dine dacago gadeidezeñgo, oko adani: Egyptdine daaiyisi badahune, ai di ban akwe Abel-Mitsraim halye, aidi Yordan wunanjigo. 12 Ado Yakob biyikye tabidiniđengi adahola. 13 Oko gayikye Kanaango dahoniłthın, Małpela ho-

lyehigi tseya güne, tledahodzisthın, akwe Abraham nayisniyengi, Efron Hetdine banayizniyen. 14 Oko Yosef Egyptgo ndestsas, ho lan inda gakisso do, inda daaltsho goluñzanigi gazed tleyilthye go gazed tleyilthiyo do bikiñi.

15 Oko Yosef binaikye gazed dahastan gadeidezeñgo adani: Yosef nihiyedenido sašin banhakki adelyayengi binina; 16 oko naleahi la Yosef bičin adatsisa', oko ani: nihiže tado datsadan ani: 17 diđi Yosef bebidahodołni: dašonti, unaikye banhakkiadanilayen badenna', banhakkiadanila ai di ban, oko kat niže bi God binanil bi banhakkiate ba ndenna. Oko Yosef jica gacın yadalthigo. 18 Okogo ganaike gakai, oko bičin ya adasitsa, okogo adani: jokon, nihiyi unanil danitlin. 19 Oko Yosef ađalni: tado ndalsidi, ta šiş God sizinengi sizin? 20 Aidi nihiyi banhakkiadaşolago ban ntsidahkyens, nti God yaatejin ya nşinikyens lan, dine dohayui yicanhadokalgo biniyi, kat atehigi ki atego. 21 Oko kat kutego tado ndalsidi, naħa ađasyan doleł inda naħa da ałcinida. Oko yandahosont ado hazogo yicin gahastsı.

22 Oko Yosef Egyptgi kyehojitiño, inda gazed ba ałcini do. Oko Yosef tanağago nesnatın dobaan nesna binaħai. 23 Oko Yosef Efraim binanil baalcini yiyilšan, oko Manasse biyi' Machir baalcini, Yosef bitsakyebigi tahmatniłgo yił ndane. 24 Oko Yosef gakisso apijini: dadestsal, nti God nahadokal, inda di keyah do ci nihiyidois, ado keyahdi nanihiyidois, Keya Abraham inda Isaak inda Yakob yedinnaahañdi. 25 Okogo Yosef Israeldine bičin gahastsigo ani: dañi God nahadokal, oko şiten akon deinhoja'go. 26 Oko Yosef bizebazlıñ, nesnatın dobaan nesna binaħaigo, ado deilkan, oko Egyptgi tsitsa bi godoltlin.

YISTAINILLI BA HANI

M A R K

NALTSQS YE YIKI-JSCINIGI

HANI-YATEHI

MARK ẸI NALTSOS BE BIKI-ISCIN.

1 Jesus Christ, God biyi' bahaniyatehi bedestiigi; 2 God bandantahi binaltsos biki iscinigi ki atego;

Jokon, şinaleahi nlanjin ila'

Ne athin na asteidolili;

3 Galkaigi dilewusigi bizi'

Bikyeh inani be athin ba astedaholle,

Kyehostongo adalle.

4 Jan ai galkaigi diyingo thaakis, inda lagoatogo dahanago dine yicin yalthi, ado diyingo thadahodokisdo, banhakkiate ga ndahiditago biniyi. 5 Oko Yudea yiye kyedahatini daaltsho ga ikai inda Yerusalem yiye kyedahatini ilto, oko Yordan thohdi diyingo thadahodokis, banhakkai anilli yadahalnigo. 6 Oko Jan ai ganaskidi baga bi e, inda aka! biziz, oko winiscinti deya inyan inda tsustna ndaltsitigi bitliz. 7 Oko dine yicin yalthigo ani: silahdi bitsili şikyedı doka!, bicin ya adisnilgo bi kyettlol kyidisalgo biniyi şı do ilinta; 8 şı lan tho be diyingo thadanilyiskis, ulti ai Nilcidiyin be thadanihikisdo.

9 Okogo itan akutsago Jesus Nazaret den, Galili keyahden niya, Yordan thohdi Jan thabiskis; 10 oko daako tho yiyiden ci tsanastsago, yadilhil an atsago yiyilsan, oko Nilci haspidilkai nahalingo gatajin bitaya; 11 oko yadilhil biyiden azi' distsan: ni şiyi' ayo-anşni, daaiyisi şilyante.

12 Inda daako Nilci galkaigi cohoninniyod; 13 oko ta galkaigi njegago distin eskango, oko Satan eehodile, oko ndaltloşi dahoskyehigi yilnakai, oko diyin ndaleahi ba adahalyan.

14 Oko Jan yabidoltego do bikijin, Jesus Galili jin niya, God bebohohnihi [Navaho]

dine yeyilhalni; 15 oko ajini: akwe kat naholziz, God bebohohnihi ai kat ta bigahgi, ląago atego dahinoşna, oko hani yatehi dauhtlan.

16 Oko Galili beekidi bepanlgo ika!, oko Simon inda bitsili Andreas lo bizişigi tha ndajea'go yiyilsan, lo gadayilehigo addi ban. 17 Oko Jesus ağalıni: şikye ohaş, oko dine gaholego anihyidishil. 18 Oko daako ga lobizisigi nahjin ajinili, daako bikyesh diaz. 19 Oko daaiyidi nanatsago, Yakobus, Zebedeus biyi' inda bitsili Jan ilto, tsinael biyigun bi lo biziş aste neitle; 20 oko daako hokko yidind, oko gaze Zebedeus ga ndalnişi bi yitsan diaz, oko gakyey naaz.

21 Ado Kapernaumdi yikai, ado daako Domingogo biyi-alaanaatlehi-kin biyigun ya iya, oko dine neimesthan; 22 oko nesnthingo halabani danizen bebohohnihigi nahalingo bicin yalthigo aidi ban, naltsos yedahoseni do bitsagantago. 23 Oko biyi-alaanaatlehi-kin gunę dine la cinti biyi sizini sita!, oko gadolegagzo, 24 ani: tado nahı nantini, hatışan nihye anle, ni Jesus Nazaret den? Ta nahilyidiltsihilgo iniya? Antini şı şilbehozen, God bi Diyini. 25 Oko Jesus gacıp hadşigo ağalıni: tado adinini, oko biyiden ganilyed. 26 Oko cinti gazeşago, oko daaiyisi yeşo gajicago gayiden ganasewud. 27 Oko dine daaltsho tsidadolyiz, oko adaahyiditni: diş hati? diş hati anid be nantnin şin ate? Jokon, bebohohnihi holongo cinti yicin yalthigo bikyehdaholin. 28 Oko daako Galili keyahgi dine daaltsho ga yadalthi.

29 Oko daako, biyi-alaanaatlehi-kin biyiden ci natsago, Simon inda Andre-

as bağan gunę yahakai, Jemz inda Jan ilto yılgo. 30 Inda Simon be estsan bima daaiyisi datsa, oko ye gól-daholni: 31 oko ganiyago gólsogo dahodilıtyın oko daako bitħalı yahote nastlın, oko yanakan.

32 Ado inıpango, bitħalıdahoneskahigi daaltsho gadayızez, inda ejnti biyi nazinigi ilto; 33 inda kinhaleahigi yiı kyedabatıni daaltsho ce atıngi ałasılın. 34 Ado bitħalıdahoneskahigi lanngo yate anayıtla, nahıın daalındatehigi, oko ejnti dohayuigo biyiden gaimistshın, nti ejnti tado adadohnıni yidıııd, bedahosengo aidi ban.

35 Oko apinigo, tahto ha iskanigo ndıtına'go, ei niya, oko donagahigo niya, ado adi sodolzin. 36 Oko Simon inda bilııjekahigi gakyę ikai; 37 oko ga ikaigo adahaını: daaltsho neka daptha. 38 Oko ağalıni: gaisın nanała kinsiniligo dıka, adi ilto dine yicin yadıstıhigo, aidi biniyi niya aidi ban. 39 Oko keyah Galilı daatendengi biyi-ala-naatlehi-kin biyigune dine yicin yalıthı, inda ejnti biyiden gaimistshın.

40 Oko dine daate bilod yaniya, gacin ntsidikogo, oko ahilni: Dasonı, nı-nizengo, yaate anaıtıle. 41 Daako Jesus ganbinigo tsidezkyepzgo, biki-desnigo godeleitgo ani: nissin lan, Yate nantle. 42 Oko ta gadsigo, daako loden natsı, oko yaate nastlın. 43 Oko daako asdonılligi yeğolgolnigo, ta' nahodılla'. 44 Oko ağalıni: tado dine la be bil golni, nti nailnıhi bicin dina, oko Mozes bizad kyeħgo nahilni yaate anandilyahigi ban, aidi be bilbedahodolzinıgo biniyi; 45 nti ciniyago bahojolni daaltshogo ya halni, oko Jesus do kin thanajita le ateta silıngo, oko donagahidi naga, oko daaltsho den ghaskai.

2 Ado to lan naneskango Kaper-naungi nanatsa, oko ganago gahadıllıad, bikin gunę sitago; 2 oko daako dine dohayui ałasılın, hoğan do behogalıta, dohayui ta flodi ndakai, ce atıın bigalıgi, oko yicin yalıthı. 3 Oko dine dıılıtego bitħahoneskahigi la gadeıstlın;

4 oko ce bigalı njeka dine dohayuigo aidi ban, kin gan gaskaigo yınaka daaznı, oko tsaskyehen ta yıl yıtadistcanı. 5 Oko Jesus dayotlanigi yiııl-saıngo bitħahoneskahigi ahilni; sıyi', bahakki itehigi na ndetan. 6 Oko naltsos yedahoseni akwe nahasthan, oko bi nsekyens ye ya ntsidakyens; 7 hategosın dı dinehigi God nahalingo yalıthı; haisın bahakkiate aneidıa God deya? 8 Oko daako Jesus ba ntsidadzıkyensen yiııl-saıngo ağalıni: hategosın aidihigi ba ntsidahkyens? 9 Bitħahoneskahigi bahakkiate na ndinısa' apidišnigo, dotago, ndıtahgo ntsaskye ndıahgo dapthına, apidišnigo, oko haisın iyisi yaate? 10 Oko nihyılbedahodolzinıgo biniyi' bahakkiate ya neidıahgo nahastsın bekagi aidi God biyi' beboholnıhi ate. 11 Oko bitħahoneskahigi yicin hadsi; sı ndišnigo, ndıtahgo, ntsaskye ndıahgo ta nınagango ndita'. 12 Oko daako nızdıtna, oko gatsaskye nisđın oko dine binal eisniya, oko dine daaltsho tsidadolyız, oko God yadabani oko adanı: bitsedan dı ki itei tahto deiltseta.

13 Oko beekid bepango ananatsa, oko dine dohayui gahaskai, oko yicin yalıthı. 14 Oko yıgahıgi ikałgo, Levi, Alfeus biyi', peso nalci bağan gunę sitago yiııl-sın, oko ahilni: sıkyę inal: oko ndıtınahgo oko bikyę diya.

15 Oko akutsago Jesus bağan gunę inyanıgo, peso ndelci inda bahakki anıllı Jesus inda bidaholıngi yıl dinespin, dohayui gakyę ikaigo aidi ban. 16 Oko naltsos yedahoseni inda Farsız Jesus peso ndilci inda bahakki anıllı yıldıınyanıgo dayılsın, oko bidaholıngi aldılnı: hategos peso ndilciigi inda bahakkianiıllı yıldıınyan? 17 Oko Jesus yidıstsaıngo ağalıni: dine bitħahyadahotehigi aze ilni dodeinızenta, bitħalıdahoneskahigideya. Kye-hoston ntsidakyensı hokko bidıšnigo do biniyi niyata, nti bahakki adatei lagoatego dahanadogo biniyi niya.

18 Oko Jan bidaholıngi inda Farsız la jın dodıınyan le, oko gaikaigo

adahaŋni: haŋeŋoŋ Jan bidahaŋŋi inda Farasiŋ doadajnyanta le, nti nihiŋi haŋeŋo do adatiŋta? 19 Oko Jesus aŋaŋni: da iyehi bijoniŋ iŋto do daŋnyanta, yiŋnakaigo? Ai yiŋnakaigo oko do tado aŋnyana ateta; 20 nti bikiŋdolkaŋ iyehi ba nadilyago, okogo inta ai bijini doadajnyantado. 21 Dine e ŋeŋeŋi naŋaatahi anidiŋgi do yitan neidiŋta, gaŋlaŋgo hozon ŋtsago idoliŋ aidi han. 22 Oko dine akaŋozis gaŋthigi thoŋitei anidiŋhigi do yiŋi kaŋta, oko thoŋiteiŋhigi akaŋoziseŋ yididolthago, oko thoŋiteiŋhigi yo andadoko, oko ozis dotsŋonŋ; nti thoŋitei anidiŋhigi akaŋozis anidiŋhigi be ndotal.

23 Oko akutsago Domiŋgogo, daakyeŋgo jekai, oko bidahaŋŋi akon ikago, thoŋnatan dayope. 24 Oko Farasiŋ adahaŋni: jokon, haŋeŋoŋ adatiŋ Domiŋgogo do oleiŋeŋ. 25 Oko Jesus aŋaŋni: ta God bi zad iŋ tado daolthata, David atiŋteŋgi, dieiŋ biŋiŋhyingo inda yiŋnakahigita? 26 Kin diŋin guŋ yah iya, Abyatar naiŋnihiyendaŋ, oko ba diŋini yiŋiyaŋ, ndaiŋnihi deya daiyaniŋgi ado yiŋnakahigi la ya iŋŋod? 27 Oko aŋaŋni: Domiŋgo ai dine ba alya, dine do Domiŋgo ba alyata; 28 aidi ban dinebiyaz iŋto Domiŋgo binantai.

3 Oko biŋi-alaŋaŋatlehi-kin yaha nanaŋta, oko akwe dine la bila do nahantnata lan. 2 Ado daŋoniŋŋo Domiŋgogo datsi dine la astesdotliŋ yadahaŋolnigo biniŋin. 3 Oko dine bila doŋahantnaneŋ ahiŋni: ndiŋta. 4 Oko aŋaŋni: ta Domiŋgogoŋ yatehi adjiŋeŋgoŋ yaate, doŋago banhakki ajineŋgo ai ŋin yaate; dine bicapaŋdajehaŋgo doŋago dine tiŋhoyoŋo haŋiŋ yaate? Nti do adaninta. 5 Oko bahoeŋtngo yiŋhaŋdezeŋgal, oko biŋe datse yanpinigo gaŋtsideskyeŋz, oko dineheŋ ahiŋni: ŋla be kiŋiŋni, oko bila ye kidesniŋgo yaate nastliŋ, laŋin ki atego. 6 Oko Farasiŋ celheskai, oko Herodiandine biŋ go ndahazeŋ ho diŋoyeŋgo biniŋi.

7 Nti Jesus bidahaŋŋi biŋ yitsan yokeai beekid bepango, inda Galili deŋ dine dohayui inda Judea deŋ dine do-

hayui gakye ikai; 8 inda Yerusalem deŋ la, inda Idumea deŋ la, inda Yordan wunandeŋ la, inda la Zidon inda Tirus biŋaŋgi kyedahaŋini, dine daaiŋisi dohayuigo ayuidatei ajalago deidiŋsango, gaŋaskai. 9 Oko bidahaŋŋi ahiŋni: bin tsinaeŋ la ta nihiŋiŋaŋgi saŋ, dine dohayui ŋidanilijiz aidi ban. 10 Dine dohayui neidiŋŋeŋo ai binina, oko ho didesiŋ danizengo aidiban daaiŋisi yeŋo ho danilez ba ndahaŋniŋhigi daaltŋo. 11 Oko einti biŋi nazinigi, daholtsego, gayajin ŋtsidahidikiyeŋgo ado daeago adani: ni God biŋi' ntiŋ. 12 Oko daako aŋaŋni: nanaŋaŋin do ŋa dahojilniŋta.

13 Oko ziŋgo gaya, oko inizenigi hokko yidiŋid, oko gaŋaskai. 14 Oko nakisatago neidiŋniŋ, biŋ nakaidogo, oko thoŋaidolaŋgo biniŋi, dine yieŋ yadaŋthigo; 15 Oko dine ba ndahaŋniŋhigi yaate andeileiŋdago ai be bidahaŋniŋdago, oko einti iŋto gaŋeiniŋtshe dogo. 16 Oko Simon ai Piŋer yizi', ai Dineji Hastin Tsehi yolye. 17 Oko Jemz Zebedeus biŋi', inda Jan Jemz bitsili, aidi Boanerges yidiŋid, aidi Dineji Idni baŋcini yolye. 18 Inda Andreas inda Filip, inda Bartolomeus, inda Matteus inda Tomas, inda Jemz, Alfeus biŋi', inda Tadeus inda Simon, Kanaandine, 19 inda Judas Iskariot, hwe ena ba nahediŋniŋhigi.

Oko kin guŋe yaha akai. 20 Oko dine dohayui alaŋanastliŋgo, do daŋnyan ahoŋsata. 21 Oko bijoni di deidiŋsango goŋndadokaŋgo ekai, ajitiŋti do goŋlehozenta adaniŋo. 22 Oko naltsos yedahaseni Yerusalem deŋ ikaiŋi adani; Beelzebul biŋi sizin, okoeinti binantai be einti yo ahiŋiŋe; 23 oko ai hokko yidiŋidgo oko hani ye goŋgolni; haŋeŋoŋ Satan Satan baŋgahaŋe'do? 24 Dine dapi' ndaahyikango, ai nabididotsŋil; 25 inda aŋcini dapi' ndaahyikango, ai iŋto nabididotsŋil; 26 oko Satan dapi' ndaahyikango, ado iŋsaŋontniŋ do najitiŋ le ateta, nti ta adijiŋ ninti. 27 Dine bitsili baŋan gun dine do be iniŋta, dine bitsili aŋse besistongo inta, oko inta bi-

yudi bes dinoin]. 28 Daani anihyidisi-
ni, dine baalçini bi bahakki adatehigi
daaltsho baudeidotal, inda zad neohi-
gi daaltsho; 29 ũti haishin Nileidiyin
ban ũjitiũ ũin doğahididotalta, holago
bahakki atsitsa aidi ban. 30 Cinti
biyi sizin adanigo aidi ajini.

31 Oko bitsilikye inda bima to tlo-
nikaigo, hokko bijinigo biniyi? yaha-
jila. 32 Oko dine dohayuigo ganago
nahazhan, oko adahaũni: nima inda
mitsilikye neka da ntha tloği. 33 Oko
gaciu hadsigo ani: haishan ũima inda
ũitsilikye? 34 Oko ganago nahazhan-
ni gi yineligo oko ani: jokon, kwe ũi-
ma inda ũitsilikye. 35 Haishin dine ũin
God bikyelholoũigo yinizen ũin, aidi
ũitsili ate inda ũitezi ate inda ũima ate.

4 Oko beekid bepangi dine ũneipt-
hin, oko dine daaiyisi dohayui ga
aũasilin, oko tsinaçl yiyiyago, oko be-
ekidi yika danesta, oko dine daaltsho
beekid bepangi nazin. 2 Oko hani ye
dohayuigo dine neipthin, oko neipt-
hingo abilni: 3 dasinolũan, jokon ki-
dilehi kitdilego ei niya; 4 oko akutsa-
go kitdilego, la athingo nahaztaz, oko
tsidi ndayizlago dayinyan; 5 oko la
tsethajiũ ahyineste, do hozon tlez holon
jin, oko daako ganisan, tlez do hozon
dithanta ai be ate; 6 oko jonaai be ni-
na, oko biketlol atingo sakan. 7 Oko
la eildenini bithago ahyineste, oko cil
dadenjini dadinsan oko yiskan, bines-
tan tado hazlanta. 8 Oko la tlez nizu-
njin ahyineste, oko neeyango bines-
tan hazlin, la thatindi, la gashthatindi,
inda la nesnatindi hazlin. 9 Oko aũal-
ni: haishin bija daholonigi bin daditsa.

10 Oko tassahi naũago, bigahgi nda-
kahigi inda nakisatahigi, hanihigi yi
ndahodekit. 11 Oko aũalni: daaiyisi
be nihiyilgodesni, God be bohohni
daaiyisi be nihiyilgodesni, ũti nana-
jajiũ hani deya be bildahani; 12 oko bina
daholongo do daoinũago, inda bija da-
holongo do deiditsatago, oko do lago
atego dahanadogo, inda bi bahakki-
datehigi do ba ndahididotalgo. 13 Oko
aũalni: ta hanis do dadolitsata? Oko

hatego hani daaltsho dadidotsinigo?
14 Kitdilehi aidi God bi zad kitdile. 15
Ado didi athingi ahyinestehigi; God
bi zad deiditsa; oko deiditsago cinti
daako niyago, oko saden, bi usekyens
biyidi holonen yilgoçlewud. 16 Oko
didi tsethajiũ kitdilehi, aidi God bi
zad deiditsango, daako ban bildahon-
zon; 17 oko biyidi biketlol atin, oko
do akunaganjin bigah, oko bikijin dine
yiea dahoskyego God bi zad ban, da-
ako do bildahaltinta dazlin. 18 Oko
didi eildenini bithah ahyinesteigi: ai-
di God bi zad deiditsan; 19 ũti di na-
hastan ya ũtsidakyensigi, inda atini
be ilthaban ndolnilli, inditta nana-
lahin bitanolnini, sad ndeilshed, oko do bi-
nestan haleta. 20 Ado didi tlez nizu-
njin ahyinestehigi, God bizad deiditsango,
oko yedalni, oko gonestan ndahwile, la
thatindi inda la gashthatindi inda la nes-
natindi akunaneltego.

21 Ado aũalni; ta akahkon nahidil-
nigos tsitsa biyi nthin, ũtsaskye datsi
wiya anthin; ta biki atanigis do beka
nthin ta? 22 Oko ndesingi daaltsho
neidoltseũ inda dahisdinilnhen beda-
hodolzin. 23 Dine bija daholonigi da-
ditsago biniyi bin daditsa. 24 Oko
aũalni: deisolsangi ba adaholyan; be
tan nditlohi la be tahadinlo, daakogo na
be nahididoto, ado dasolsangi bilahgo
nahidoni. 25 Oko haishin la holongo,
tlango ban nahidontni, ũti haishin be
itin ũin, be holonigi ai ba nadidontni.

26 Ado ajini: God bebohohnihigi ai
di ki ate; dine bi kelye kidila nahalin.
27 Oko ai dineligi tlego ilguũgo inda
jingo dezein oko kelvehigi ganise inda
dinise, inda hatego ũin do golbeho-
zenta. 28 Oko nahastan deya tabiza-
ni yidinise, alsedi bitsin dele, ngakwi
bizol, akwi inta bi nestan biyi nahatle;
29 okogo nthingo, daako bi beelzeli
yise, baholzigo ai ban.

30 Oko ani: God bebohohnihigi hati
ũin nahalin, hatihigi ũin ai nahalin
dadeditni? 31 Ai la eilditehigi ban
nahalin, kisdilego kelvehigi boonisego,
nahastan bekagi holonigi; 32 oko ki-

dolyago, ganisego, cil daaltsho bilahgo ntsa yile, oko bekan ayuidaniñnez, inda tsidi ndatai bito' yika adayilññ.

33 Oko di ki ate hani dōhayui dine yicin yalñhi, ta deidñtsahigi daaltsho. 34 Nti hani dakyed do halnita, oko dasahi nakaigo bidaholangi yeyilñolni.

35 Oko gai bijin ininango agalñi: gaisan beekid gatna ndika 36 oko dine dōhayui anayila', tsinael ta yiyi sitago dadadilñel; inda nanaña tsinael adalñsisi gi bilñdajilñel. 37 Oko ayuitego deyul, oko yilkolligi tsinael biyi hyeskol, ado bigadepin. 38 Nti nawune gune bi ilñguş, oko tsedahastsitgo adahañni: Nihinantai, niñyitñinağoş do şisikyeh niñyintni? 39 Oko nditnago, oko niyul yicin yalñhi, oko beekidi yicin galñsi: ahodñle. Oko niyulen inyul, oko daaiyisi dōñtsaita nahastlññ; 40 oko agalñi: hatego şin ndaştli, hatego şan God dōbadajñolñita? 41 Oko daaiyisi tsidadolyiz, oko adaañyiditni; diş haiti dine şin ate, niyul inda beekid yicin yalñhigo yikyehholññ?

5 Oko beekid tsetna nñkai, Gadari-dine bi keyahdi. 2 Oko tsinael yiyi yahakaigo, daako jiseaden dine ejinti yiyi sisizini gatañniya; 3 oko jisea biñhañ kyehatin, oko do bikisdotiz ateta, beşdaaholñzahi ndi dōta. 4 Oko lañdi tloñ inda beşdaaholñzahi be bikiddestiz ndi, oko daaltshodi niyizniiz, oko ee dajison; 5 oko daalajin tlego jinggo zil biyidi nağa inda jisea gune ado tse ye ndilkyeş. 6 Oko nezadi Jesus yilñsango, yicin ndilewudgo, oko bicin sodolzin: 7 oko daaiyisi yego jçago ani: galan ndiştli lañ, Jesus, God Wutañti Sithñni biyi'? Daşonti, God binañ nein gastsi, daaka dadaşole. 8 Oko agalñi; dine biyiden gaholñje, ejinti nolñni. 9 Oko agalñi: da inilyi'? Şi Legion yinişyi', lañgo danñtliñ ai bañ. 10 Oko ejinti ani: daşonti daaka di keyah biyido cinñhola'; 11 oko kat tabiğahgi, zil bigahgi besoti dōhayui naniñkad. 12 Oko ejinti adahañni: besoti biyi niñyil-a', biyigune honñtlondo. 13 Oko daako Jesus ejinti ejintiyen yidñtşit.

Oko dine yegacego, besoti yihyije, oko naniñkaden daaiyisi dadije, gāya lwiya to adi beekiddi yihije (kastan naki di mlgo), oko tşo nabistsşed. 14 Oko besoti ndeinñkaden dahñdije, kinhaleahidi yadaholñni, inda kçyahgi. Oko dine ahotsahigi dasdinolñlgo biniyi akon jekai. 15 Oko Jesus ya ikai, oko dine ejinti biyi sizinen dayilñan, Legion holyehigi bi e holongo inda bi nşekyeş yaatego akon sita, inda tsidadolyiz. 16 Oko dayilñanigi dine ejinti bi nazi-nen inda besoti yeyildahalni, inda haiti la lañ Jesus ya atsa lañ. 17 Oko adahañni: gajita ndita nikeyah go daşonti. 18 Oko tsinael yiyi natsago, dine ejinti biyi sizinen, neika dolç agalñi. 19 Nti Jesus isdokañligi dōyinizenta, ado agalñi: naganço ndita, nikisso bicin, oko God ayuite na ayilahigi gacin adadilñel, oko hatego na pinigo na nşekyeş. 20 Oko dinehen anatsa, oko Dekapolis yiyi kyedahatini yeyilñolni, haiti Jesus ayuite ga ayilahigi oko dine daaltsho halahani danizen.

21 Oko Jesus tsinael be tsetna nakai, dine dōhayui ganğhaskai, oko ai beekiddi bigahgi nağa. 22 Oko jokon, biyi-añamaatlehi-kin binantai la ganiya, Yairus holyehigi, oko golsango gacin ya atsa, 23 oko Jesus apijinigo: sitsi' alñsisi bitnişan, daşonti hokko, oko bikidilñmigo, yaate ndotlelgo, ado hyinado. 24 Oko Jesus goluanağz, oko dine dōhayui gakyekai, ado dahasjiz.

25 Oko astan la daalajin coyi nñingo nakisata binañai; 26 azeilñni dōhayui aze adayila, inda daaltsho be atanisdestsa ndi, tado yaate nziştliñta, nti daaiyisi hozon atsa. 27 Oko Jesus bahojinigo, bineñden nişniya oko bi e bidlelit, 28 oko ajinigo: bi e deya bi disiselit ndi, yaate ndiştlel. 29 Oko daako coyinen astint, oko gatsis biyidi yaate silñgo bilñbehozen. 30 Oko daako Jesus bilñbehozen bitsilen gayi halewud, oko nazyizgo ani; hai lañ şi e yideileit? 31 Oko bidaholangi adahañni: dine dōhayui ndaniñliz, oko hategoş hai şi deleit dini? 32 Oko atini gasdezein.

33 Oko astsani ɥzistsidgo gathagoditlitgo, oko abotsahigi bilbehozeno, niyago oko gaein ya atsago, oko daani yeyilgohi. 34 Oko apijini: sitsi', yintlani yaate nahitla, hozongo nana to bin yaate.

35 Oko yalthigo, la biyi-alanaatlehi-kin binantai baganden yikaigo adani: ntsi' dahastsan, Natani tado bannantini. 36 Oko Jesus ai sadigi yidistsango, daako biyi-alanaatlehi-kin binantai ahilni: tado naniltsitti, to intlani tei. 37 Okogo daakwe dine nininil, Piter inda Jemz inda Jan deya yildahdikai. 38 Oko biyi-alanaatlehi-kin binantai bagan yikai, oko gaboahigi yidistsan, oko dine yego dcahigi inda bandapinibigi; 39 oko yaalyago ahilni: hatilap ban gahol-a' to dajca; atetigi do dahastanta, to ilgus. 40 Nti yadatto. Oko daaltsho ei nohje yidinjid, oko atetigi bize inda bima inda yilnakaihigi bil, atet sithinengi guno yaakai. 41 Oko ateten bekan yiyiltsogo ahilni: atetigi, si ndisnigo, ndita? 42 oko daako nditsa ti nihiyiniya, nakisata binahigo aidi ban. Oko daaiyisi tsidadolyiz. 43 Oko tado la dadeinhi agalni, oko ba nohsod galni.

6 Oko anatsago dapi bikeyahgo anatsa, oko bidaholangi gakye yikai; 2 oko Domingogo biyi-alanaatlehi-kin biyiguno dine nneidinithan, oko dohayui dahoddistsango, halabani danizengo adani: hategos di dinehigi di daaltsho bilbehozen, oko hategosan daaiyisi hwinyan silin, bila ye ayuite naniš ilinggo? 3 Da didis do nihizihita, Mary biyaz, inda Jemz inda Yoses inda Simon inda Yuda binai? Oko dabitezis do daakwe nakaita? Oko dobil dahaltinda. 4 Oko Jesus agalni: God bannantahi dapi bikeyahgi inda dapi bike bithahgi inda dapi bagandi do bililinta. 5 Oko daakwe do alili naniš ayilata, nti dine bithahdahoneskahigi ta dokwi bikidadihigo yaate anayitla. 6 Dodayotlango ban hati lahayui niziu.

Oko kinhalehigi daaltshogo dine neinthigo biniiyi.

7 Oko nakisatahigi hokko yidinjid oko nakigo thaiyosa', oko cinti gadeiniltshe dogo bebidaholnigo ayila; 8 ado agalni: nihiste tado daholoni, nihiki deya daholongo, ba ai dota, inda azis ai dota, inda nihizis biyidi tado nihipeso naznili; 9 kye bi daes, inda daaka naki danihyi e ila. 10 Oko agalni: haišiu hogangi yahohkago daakwe sotago nihiyenoazgo inta; 11 oko haišiu do nihiyizen šiu, inda do ništsango, bitsanantago tlez nihikye ban dadolhah aidi ba bilbedahodolzin. Daani anihiyidishi, God dine daaltsho gantsidokosgo bijn, ai kinhalehigi yego bahakki idolil, Sodom inda Gomorrah ai da hozonta. 12 Oko ce yikaigo, oko dine yicin yadalthi; lago atego dahanadogo. 13 Inda cinti dohayui yo adeinistshan, oko bithahdahoneskahigi akah yea deistla, oko yaatego ndayitla.

14 Oko Natani Herod holyehigi Jesus yahoni, (dine daaltsho go ya yadalthigo ai ban), oko ai ajini: Jan Diyingo Thaakiš dahastanden ganatsa, ai ban binaniš ayuite iyolil. 15 Oko lahigi adanigo: Ilaija ate; oko la adanigo; God bannantahi atin, alkidan God bannantahi la ki atego. 16 Nti Herod bahojnigo ajini: Jan lan aten, bitsish nahoilneen, ai dahastsan den ganatsa. 17 Oko Herod t'api Jan yika ila'go ya ayilte, inda owailya guno bikidestiz, Herodias binina, bitsili Filip be estsan ndengi, aidi ya azye'. 18 Oko Jan Herod ahilni: ntsili beestsan ndinltyinigi doyašonta. 19 Aidi ban Herodias gaein bahoeint, oko diyoleyel nizen, ce adjilij. 20 Oko Herod ai Jan yinaltsit, Jan ai daaiyisi dine keheston nsekyensgo inda diyingo aidi ban, oko owailya guno ya agalyan, oko yidistsango da la dešil lan ceš nizen, oko yiyistsango bilyaate. 21 Oko Herod bidicinigi baholziggo, ai bijnigo cinyan dohayuigo ayila, bindantai inda hoškyeji bindantai inda dine ayuidatehigi Galili keyahgi kyedahatini cinyan ya ayila. 22 Oko Herodias bieč ya iyago inda ya olziš, oko Herod inda yilnakaihigi ban

biḏahoḗont, oko Herod eiken ahiḷni : ḏ'a ninizenigi ṣi inikyed, na adeṣḷeḷ ; 23 oko daaiyisi daani be ḡastsḷi ; ḏ'a ni nizenigi na adeṣḷiḷ, beṣoholuḷihigi aḷnḷiḷ do ṣi inikyed ḡdi, nadedeṣḷ. 24 Ado ci niyago ḡama apijiḷni : ḡa tiṣ bi niṣkyed? Oko ani : Jan Diyingo Ṥḡaakiṣi bitsiṣtin laḡ. 25 Oko daako nataui ya natsa, yiyikyego ani : daakat ṣa ḏileḷ Jan Diyingo Ṥḡaakiṣi bitsiṣtin kleṣsa be. 26 Oko nataui daaiyisi baḡbini, ḡti daaiyisi ye yiciḡ hadsi, inda dine yiḷnakaiigi aidi binina, ḏota didonḷḷigi ḏoyinizenta. 27 Oko daako nataui silau la ayiḷa', oko atsiṣtin nanaa' apijiḷni, oko akoniya, oko owailya gune Jan bitsiṣtin kinilḡe, 28 oko atsiṣtin kleṣsa ye neinekan, oko eiken baznekan, oko eikenhigi bima yaneinekan. 29 Oko Jan bidahoḷangi ḏi deidjistsango yikai, ado ḡaziiyen dahdeidiḷtyingo ado tledestyin.

30 Oko bidahoḷangi Jesus yanahas-kai, oko adayilahigi ye ḡoḷdaholni, inda ye ḡdanestḡangi yadaholni. 31 Okogo ahiḷni : hokko ḏonaḡahi jiu, yitsannoḷka ado ḡadalyin, oko dine dohayui nihika inda eheka, oko adadolnahigi ḡdi poohneant. 32 Oko ḏonaḡahijin tsinnaeḷ be dasahi yikai. 33 Oko dine dasdiyago daḡoḷsan, laḡi ai ḡo adjitiḡ danizen oko daaltṣho kinhaleahiden pi aḷse ḡdi ḡdahazje, ado ḡa aḷa nanastḷin. 34 Oko Jesus tsinnaeḷ biyiden ḡayago, dine dohayui yiyiḷsan, oko yanḷpinigo tsideskyenz, dipe nabiniḷkadi atin nahalingo aidi baḡ, oko laḡi yeidnestḷan. 35 Oko katen eeahḡo bidahoḷangi ḡa ikaigo adani, ḏi kwe ḏonaḡahita, oko kaden eeahḡ ; 36 bin dine ananiḷa, bikaḡa bikhaleahigi biḡahḡo ḡdakai ba ḡdeidiyoḷni, biṣte da atin aidi baḡ. 37 Oko ḡaciḡ hadsiḡo ani : niḡyi banoḷsoḷ. Oko adahaḷni : ḡa niḡyi datsi ḡḡatiḡ pesogo ba ḡdahidiḷni-go dahidiḷka? 38 Oko ahiḷni : ḏokwi ba sinil ḡdahja, danoliḡ. Oko biḷbedahozengo adani : astla, inda naki lo. 39 Okogo ahiḷni : dahmahazjago tloh be kago dabidinoliḡ. 40 Oko dahmahas-

jago dinespin, astlatḷin ḡjago inda nesnatḷin ḡjago. 41 Oko ba astla siniligi inda naki lohigi neidinilgo, wutaḡo ḏeḷḡo, yikiyḷ sodolzin, ado naazanigi niyithḷḷigo bidahoḷangi yayiniḷgo yiyani diyokaḷgo biniyi, inda naki lohigi daaltṣho ya aḷsayiznil. 42 Oko daaltṣho daḡnyan do ḡdanicad. 43 Inda boo ḡdaistanigi ḡdayizlago nakisata tsizis ḡadepint, inda lohigi iḷto. 44 Oko ba daḡnyangi dine astla de miḷ laḡ.

45 Oko daako bidahoḷangi tsinnaeḷ bi nahka yiḷni, inda wunanji Bethsaida jin tsetna noḷka oko dine iḷto anayiḷa'. 46 Oko anayiḷago, ḏziḷ yiḡango niya, sodidolziḷḷigo. 47 Oko inḷnango tsinnaeḷ beekid aḷniḡi yiḷo, oko pi dasahi tlez yika naḡa. 48 Oko ce dadiḷeḷgo yiyiḷsan, niyul taḡjin go aidi baḡ, oko tleḡo ḡaniya, beekid yika ikaḷgo, t'o hwiḡah cegaḷ nahalingi. 49 Oko beekid yika ikaḷgo dayiḷsango eḷnti ate daniziḡ, oko ḡadasca ; 50 oko daaltṣho daḡoḷsango inda daaltṣho ḡdastsid ; ḡti daako yiciḡ yaḷḡhigo ani : niḡyidahoḗont, ṣi iṣtin, ḡado ḡdaltṣiti. 51 Ado tsinnaeḷ yi iya, inda iyul, oko daaiyisi tsidadolyiz inda ce danizen ; 52 ba ḏoya ḡsidakyensta, bi je datse dazliḷ aidi baḡ.

53 Oko tsetnanikaigo, keḡa Genesaret holyego yikai, oko ḡḡapaḡi yikai. 54 Oko tsinnaeḷ biyiden ḡayago daako dine hweḡdahosiḷnt, 55 oko keḡah daate ḡden ḡnazje, ado dine biḡḡahdahoneskahigi ḡaciḡ deidesja tsakye ta piḷ ; 56 oko ta ḡneḡago, oko kinmaznilgo inda kinhaleahḡo inda daḡyeh yiḡahḡo, aḡḷḷḷigo biḡḡahdahoneskahigi ḡdeinilgo, oko bi e dei bidiniḷeḷit adahaḷni, oko bidadinilectigi daaltṣho yaate ḡdadotleḷ.

7 Oko Farasiz ḡaalasilin, inda naitṣos ye dahoseni la, Yerusalem deḡ yikahigi 2 oko bidahoḷangi la bila taḡdatscingo ye daḡnyan dayiḷsan, aidi bila ḏo ḡḡadazkizta, oko yinina ḏobidahoḗont. 3 ḡalan Farasiz inda Yuḡadine daaltṣho daalajiḷ laḡdi bila ḡḡadei-

kisgo inta daiyyan, ba hastui atobidi-
 njiden yikyehgo adatin. 4 Oko natye-
 bahogan den anahakahgo thadadikisgo
 inta daiyyan, inda nanaahigi doha-
 yuigo ba hastui adalindo adabidiniden,
 banhaizabi thadeikis inda be epazi inda
 bestlitei adalyai kletsu, inda bikiatani.
 5 Oko Farasiz inda Naltsosye-dahose-
 nigini daako adahañi: hategos nidaho-
 langi hastui danhiyidiniden do adatin-
 ta? Jokon, bila tado thadakizi daiyyan.
 6 Oko gacim hadsi go agalni: God ba
 nantahi Yesaya anihyilninen ai daaiyi-
 si daani, nihiyindaatlohigi! "Di dine
 bita ye Sicim sodadilzini, nti bije ni-
 zadi sitsandi holon. 7 Nti t'o Sicim so-
 dadilzin, dine be nabidinsthanhigi yi-
 kyehdaholingo; 8 God ye nanesthan-
 gi do yikyehgo adahinta, dine ye nanest-
 han gi ai deya yikyehgo adalin aidi ban.
 9 Oko agalni: daaiyisi daani God be
 nanesthan gi yo adasidoan, dine ye na-
 nesthan gi dainohthan biniyi. 10 Galan
 Mozes anigo: nize inda nima nilnilin;
 inda: haisin bize inda bima yotsihigi,
 bin dadotsa; 11 nti nihiyi adadohnigo;
 dine bize inda bima ahilnigo; yaate
 naha asingo ai danikye; aidi yaate.
 12 Oko do hatihita bize inda bima ba
 adisilil do danosenta; 13 oko God bizad
 do ilingo adalla, dine bizadigi, naha
 hastui bien, bikyeh dahonolingo ai be
 ate. Oko di ki atehigi lani adalin. 14
 Oko dine daaltsho hokko bidinjigo
 agalni; dainoshho dasinolshan, inda da-
 dasidohtsago; 15 hatihita dine bi hyi-
 kahi, do doyasongo bilehta, nti hatihita
 dine biyiden gahakahigi aidi dine do-
 yasongo iyilin. 16 Dine bija daholoni-
 gi bin daditsa. 17 Oko kingune dine
 yitsan yahanatsago, godaholangi ai ha-
 nihigi ye ndahodekit. 18 Oko ahilni:
 da dos dadohsata? Da dos dahinta dine
 bi hyikahi do doyasongo abileta? 19 Do
 bije biyigune neheleta, nti bipit biyigu-
 nego, ado gahaka'. Aidi be einyan da-
 altsho yaate silin. 20 Oko ajini: dine
 biyiden gahakahigi aidi doyasongo abi-
 lin. 21 Jokon, dine biyiden bije biyiden
 hatihita lango gahaka; neongo usak-

yeysi, adilehigi inda dine niltshedihi-
 gi, 22 anin, adagononi, bahakkiate, na-
 atlo, dobai ya usekyeysigi, dobilgalti-
 nigini, zahocinhi, adila, dogotsan. 23 Di
 daaltsho dancinhi dine biyiden ga-
 haka, oko aidi dine doyasongo abilin.
 24 Ado nditsago Turos inda Sidon bi-
 keyahgo, tho ntyel bepanhigi keyah
 oko kingune ya iya, dine tado bilbeda-
 hozen ee zinizen, nti ee nisditin. 25
 Oko astsan bice cinti biyi sizin, gagoni,
 oko ganiyago gacim ya atsa. 26 Oko
 ai astsani nanaa dine bitahden, Su-
 rofonikidine la silin, oko hoko godont-
 nid, gace cinti biyi gaidinoltshego. 27
 Nti Jesus agalni: bin alicini aise nda-
 njead, alicini bicinyanhigi kletcain
 basnekango ai doyaateta. 28 Oko astsani-
 gi gacim hadsi go agalni: ail daakute
 sinantai, nti kletcain alicini bi ba bi-
 ze bikiatani biyagi daiyyan. 29 Oko
 agalni: kudinjidigi ban, naqango ndita,
 cinti ai nce biyiden ga nalewud. 30
 Oko gaganidi nitsago, cinti ganalewud-
 go zilshan, oko gace ai tsaskye yikago
 sithin.

31 Ado Turos inda Sidon keyahden
 cinanatsa, oko Galilil beekidgo nanatsa,
 oko Dekapolis holyehigi keyah bineka
 eizniya. 32 Oko dine bijekalligi inda
 doyalthigi yanadesoz, oko bikidilni
 deilni. 33 Oko yilatsazaz, oko gaje yi
 wung dolni, oko gatsoyideleit, 34 ado
 dobilgadsigo wutahgo dein, oko agalni:
 an nne. 35 Oko daako bija an atsa,
 inda gatso dodahastlonta nastlin, oko
 hazogo gatsotsi. 36 Oko tado bagoni
 agalni, nti daaltshogo ga yadalthi. 37
 Oko daaiyisi ce dauzengo adani: da-
 altsho yaatego ayila, bijedahkalligi
 aditsago andeitle, inda doyalthigi
 yalthigo andeitle.

8 Oko itan dine daaiyisi dohayui ba-
 alanatle, oko bicinyan atingo, Jesus
 bidaholangi hokkoyidind, oko agalni:
 2 Dine basini, tado daiyyani tha eskan
 saalanlingo aidi ban; 3 oko tado dai-
 yyani bagango anaha'go athingo sina-
 dadolel, dohayui nezadon neheskai aidi
 ban. 4 Inda bidaholangi adahañi:

Ġadenŝ ba ndahidinil di ġalkaigi dine iġeahigi biġaħgo? 5 Oko apijini: dokwi ŝaħ ba sinil ndaħja? Oko adanigo: sostzit laħ. 6 Oko dine ahiłni: tleż bekaġi dinohpiħ; oko ba sostsiten neidinil, oko bikyi sodolzin, oko niyithingo, inda bidahołangi yayinił dine yadeidiyokałgo; oko dine yiya ndayiskaħ 7 inda lo adalsisigi dokwiŝin ndeiħja, ado bikyi sodolzin; ado ahiłni: ai to dine biya ndahołka; 8 oko daħnyan inda ndanġad, oko boohigi ndayizla, sostsit tzjizis ġadepint. 9 Oko akwe diħ de mił dine iltego daħnyan, ado dabaġango thayosa'. 10 Oko daako bi laħ inda bidahołangi tsinnael yihikai oko keyaħ Dalmanutha holyeġo yekai.

11 Oko Farasiz neheskai ndahadidolkiłgo biniyi, oko yađilhił biyiden be ehozenigi nihiein isdolil deinizen, dadinothahgo biniyi. 12 Oko biġe biyidi daaiysi hatilahayui laħ niħin oko ahiłni: di ahołeilligi hati biniyi be ehozenigi deinizen? Daaiysi daani anihyidesni; di ahołeilligi be ehozenigi do la badidesalta. 13 Oko yiħsaħ daħdiya, oko tsinnael yi natsago tsetna nanakai.

14 Oko kat bidahołangi ba yadayozna, oko daalaġ deya tsinnael yi yi saħ laħ. 15 Oko ahiłnigo ani: Farasiz bi dikos bitsadadohtlił, inda Herod bi dikonŝ ta. 16 Oko adaahyisditnigo adani: ba tađo dadeiħaġi aidi baħ ŝaħin. 17 Oko Jesus biłbehozengo aġalni: haťegosaħ ba niħyeadatnigo baħ danosen? Da toŝ niħyiłbedahozenta, doŝ dadohťsata? Daħaŝ niħije dahtliz? 18 Nihina daholon da doŝ daohťnta? Inda nihija daholonġo da doŝ dadohťsata? Inda da doŝ bedałnta? 19 Astla de miłgo dine ba astla ba nehethingo, dokwi dzizis ġadepint ndahisolago? Oko adahałni: nakisata laħ. 20 Oko diħ de mił go dine ba sostsit ba nehethingo, dokwi dzizis ġadepint ndahisolago? Oko adani: sostsit laħ. 21 Oko aġalni: haťegosaħ do dadohťsata.

22 Oko Bethsaidago niya, oko dine bina atin le yił ġadaskai, oko bikidilni

adahałni; 23 oko binaatinen bekaħ siłtsogo, kinsiniligi biħbahden biłeiznaħ az oko bina yi ki delze, ado ġakidilni, oko, haťidaŝ inilsaħ, aġalni. 24 Oko dzidezeġalġo ajini: dine tsin ndahalingo ndakai yiłsaħ. 25 Ado bikijin ġana yi ki nađesni, oko dasdiġalġo aħola, oko ġadałte nziłtiħ, oko dine daaiysi daaltŝo join nziłtiħ. 26 Oko ġaġango anahoła' oko aġalni: kinsiniligi daaka bi noťsa, oko kinsiniligi dine daaka la biłġolni.

27 Oko Jesus inda bidahołangi ci nakai, oko keyaħ Cesarea Filipi holyeġi bi kingadaseahigo jekai, oko athingo johaħgo bidahołangi ahiłni: Dine ŝaħ haťi iŝtiħ daŝilni? 28 Oko adani: Jan Dyingo Thaakis laħ, nanała adanihigi, Ilaija, inda la nana God ba nantahi la, adani. 29 Oko aġalni: niħyis tei haťi iŝtin dadohťni? Oko Piťer apijini: Christ antiħ. 30 Oko aġalni; daaka dine laťa biđahołni iła.

31 Oko dine bi yaz laħgo yaťhiłwidonni aidi ye dinesthaħ, inda hastui inda sodadilzini bindantai inda nalt-os ye dahoseni yo dagodinołťŝeł, ado bodiyoleyeł, ado tha bidolkałgo nadidotał. 32 Di daaltŝo dasdiťsago ġođinid. Oko Piťer binina yica haťiŝkye. 33 Nti nahayago bidahołangi yinelin, oko Piťer yiein ġadsigo ani: ŝine nanta, einťi, God hił do ba nsiłkiyeasta, nťi dine bił deya ba nsiłkiyeŝ ai binina. 34 Oko dine daaltŝo hokkoyidiniđgo inda bidahołangi ilto, aġalni: hať ŝin dine ŝin ŝikye naġago yinizen ŝin, bin ataħojolpaħi, oko bi tsinałnaustsit neidithaħgo, oko ŝikye ikał. 35 Oko hať ŝin dine ŝin biŝizini tapi yaaġalyaħ ŝin, bitsaħ yo adolewul, nťi hať ŝin dine ŝin biyidi siziniŝa dinaaħ ŝin, aidi holago dapi do. 36 Oko dine nahastsaħ daatenđen dapi silingo, nťi biŝizini bi halewudgo, oko haťi ŝin yaťehigi ŝin da pi do. 37 Oko hwiŝizinen haťi biken nmasdotlełgo hwiđdotleł? 38 Oko haťiŝin dine ŝin ŝa yanizen ŝin inda siŝizadiġi, diťi baħhakkiate daahyileiħigi biħbahgo, Dinebi-yaz yayanizen do, daaiysi ayuitei

bize ki atei niyago, bidiyin ndaleahi bilgo. 1 Okogo agalni: daaiyisi daani anihyidesni, la akou nazinigi do dinonefta God bebolniji bitsil ye niyago dayilsango inta.

2 Oko gasthan eskango Jesus Piter inda Jemz inda Jan do yilgo dahi-diez dzil ayunltshogo bagango dasahi, oko ta hwigahgi lango atsa. 3 Oko ga e biki nasditlad silin, daaiyisi lakai, zas ki atego daaiyisi lakai, nahastan bekagi daikisigi adeilnigi bilahti atego; 4 oko Ilaija inda Mozes banaaz, oko Jesus bicin yalthi; 5 ado Piter Jesus yicin hadsigo ani: nihinantai daakwe nihiyahote, cabasoh akwe thago adadilmil, la nina', la Mozes ba' inda la Ilaija ba': 6 gasdetsihigi hwe astint aidi ban, daaiyisi tsidadolyiz ai be atsa. 7 Oko kos biki ilto', oko kos biyiden la ani: didi siyi ayooftni, daisolsan. 8 Oko daako ce ndadzizegalgo, tado dadzilsanta Jesus deya bil nsizin dasahi.

9 Oko dzil baganden yitan nakaigo, danlanigi daaka badaholni yidinid, Dinebiyaz jiscaden ganatsago inta. 10 Oko aidi zadigi ya nsidakyens inda ndaahyidilkil, hatisan olye jiscaden ganatsa? 11 Oko ye ndahodilkilgo adani: hategos naltsosyedahoseni Ilaija alse doka adani? 12 Oko yicin hadsigo ahilni: Dagni Ilaija niya, inda daaltsho yaatogo aneidotlil, inda naltsos biki isinigi ki atego dinebiyaz lango yathihwidoni, inda yo dimoltshe. 13 Nti si anihyidinsi: Ilaija da itan niya, oko dapi danizenigi adahola, naltsos be biki isinigi ki atego.

14 Oko bidaholangi ya natsago, dine dohayui yinego nazingo zilsan, inda naltsosyedahoseni ndabidilkil lan. 15 Oko daako dine daaltsho dagolsango halahani danizengo gacn ndiccego halahotsa adahalni. 16 Oko naltsosyedahoseni ahilni: hatish hina daidolkil? 17 Oko dine la yicin hadsigo ani: siyi' bilnanaaz, oko ejnti doyalthihigi biyidi sita; 18 oko lata gadiltlad, oko bize ganata, oko bego ial, ado binj anantint,

oko ndaholangi ganiltye apidinid, nti ce adeiln. 19 Oko yicin hadsigo ani: doadaotlango daahyilehili! has nezagi nihyilnashkai do? Bilsumas. 20 Oko yil gadaskai, oko yiyilsango, daako ejnti nolhwistlad, oko tlez bekajin nainko, oko bize ganatago silin. 21 Oko bize ahilni: hatansan atsitsa? Oko ani: owe yentan. 22 Oko dohayuidi kou yigo dolte, inda tho biyigune ta godoyolhyelgo: nti nihbehozengogo dasonti yaatogo sa anditlil. 23 Oko Jesus agalni: intlango, hatihigita daaltsho yotlani ba adolnil. 24 Oko daako aski bize yicigo ani: ostan lan, sinantai, sika anilyed. 25 Oko Jesus dine bicin alannehelyedgo yiyilsango, ejnti bicin hadsigo ani: ni ejnti, njekalligi inda do yanilthihigi, bi ganilyed, daaka bi nanautsa. 26 Oko ejnti gaca to nahwistlad, ado hwihalewud; okogo aski dahastan nahalin, oko la dine adnigo; dahastan. 27 Nti Jesus gakan yiyiltsogo nahodiltyin, oko nisditsa. 28 Oko bagan gune yaha igahgo, bidaholangi adahalni; nihyis hatego do gataniltsheta? 29 Oko agalni: didi ejntihigi do biyi gahajeta daaiyisi dani sodilzingo inta.

30 Oko anadikai ado Galili keyah yiye jekai, oko dine bilbedahodolzinlligi do yinzentago. 31 Bidaholangi yicin yalthigo ahilni: Dine bi yaz dine bi la' be bididoltsol, ado deidiyolhyel, ado dayishin do bikijin, thagi jin alchgo nadidota. 32 Nti aninigi do deiditsata, oko ndeididolkil ndi yedastsid.

33 Oko Kapernaum holyegi niya, oko kingune sitago, naidelkit: hatish athinden ba ndalhti? 34 Nti do adaninta, athinden hais nihithahgi ayuite dolej daahyiditni nden. 35 Oko nakisatahigi hokko yidinid, oko agalni: hai sin dine sin alanjin nizenigi, aidi tsida akyedengi dolej, inda daaltsho binaltye do. 36 Oko aski alsisigi neidilt-yingo, ganingi niniltyin, oko yinaznigo ahilni: 37 haisin dine sin shizadkyehgo aski alsisigi di ki atego baniya sin,

ai şı ġaniya, oko ġai şın dine şın baniya şın, ai şidesa'ġigi ġaniya.

38 Oko Jan ġacın ġadaıgo ani : dine la deılsan einti ġainıltsġelgo nızılıgi bikyehgo, ųti do nikye naġata, oko do-ta dabidıntnıđ, do nihikyę ųġegata ai di ban. 39 ųti Jesus ani : tađo adabi-dołunini, do dine la ayuite nanıř şizi bikyehgo idolıl, ado ųcon ye şicin yałtı ġi ; 40 oko ġai şın do nihye ena ta aidi nihijoni ate aidi ban. 41 Oko ġai şın şizi bikyehgo banġaızabi ye aızigo, Christ bii ųlıngo ban, daani anılyidişni ; biein nailyehigi do bitsan yo adadotałta ; 42 oko ġai şın ałcını řotlaugo daatajılago, tse ġazes deňango, tho ųtyel bi gojiyılġango ai bilahgo ġa yaate ųdeę. 43 Oko ųla' banġakki na atsago, kidikis, hołago ġyinago jideya daałai bekan holongo be, aidi eıntitha jideya naki bekan holongo be bilahıti na yaate, akwe kon do ųtsġesta. 44 Adi cuř do datsata inda kon do ųtsġesta. 45 Oko ųead banġakki na atsago, kidikis, nanılġudgo hołago ġyinago jideya, aidi naki biead holongo eıntithał aġodiyolegan bilah na yaate. 46 Akwe cuř do datsata inda kon do ųtsġesta. 47 Oko nna banġakki na atsago, ġahidılġanıl ; hołago ġyinago jideya daałai bina holongo be, aidi naki bina holongo eıntithał bi konġo aġodoyolegan bilahıti na yaate. 48 Adi cuř do datsata inda kon do ųtsġesta.

10 Ado ųdıtsago oko Yudea Keıyahgo niya, Jordan wunanjigo, oko dine ġa ala nanastlıń, ado da atinengı ki atego ya nanałtı.

2 Oko Farasız bahaskai oko ųdahodełkit : da dine be estsan le ye ayıla'goř yaate ? Godanestġango biniyi adahałni. 3 Oko ġacın ġadsigo ahiłni : Mozes da ajitinlı nihiyılını ? 4 Oko adahałni : Mozes, naltos ba anleġo inda ye inıla' anıhyılını. 5 Ado Jesus yicin ġadsigo aġalıni : nihije daaiyisi da ųtlizgo aidi ban Mozes daku ani ; 6 ųti ġodeyađan God dine inda be estsan bilgo ayıla ; 7 aidi ban dine bi zeı inda bima dađdidokałgo be estsan yidolıa ; 8 oko [Navaho] 5

ai nakiġi daałai bitsın nahalindo, oko łat do naki le ateta, ųti daałai. 9 Oko kat ġatıřın God ahyısıa şın, do dine nana ałseianılata. 10 Oko kin gune nahastġango bidahołanı yina nadahodılkit. 11 Oko aġalı : ġai şın dine şın beestsan ye ayıla'go, la ya naaskyehgo, oko pi adilehido ; 12 oko astsan bahastın yıtsan diyago, la yanaaskyehgo, oko ai ilto adilehi.

13 Oko ałcını ba dayizez yiki dadidolnigo, oko bidahołanı tađo adalıtnı deidılđı ; 14 oko Jesus yiyılşango daaiyisi do bılyasonta, ado ani : bini ałcını řahaka', tađo biean ųdahıkaı, dıdi ki atehigi God beboholnihigi. 15 Daaiyisi daani anılyidişni ; ġai şın dine şın God beboholnıhi do ałcını ałşısigi ki atego yahadokałgo, aidi daaiyisi do yahadokałta. 16 Oko yınaznıgo dahidıltyın, yiki dılınigo bikyisodolzin.

17 Oko atıńıgo jekaıgo, la ġacın ilewul, ado ġacın ųtsidinokogo aġalıni : řinantai yaųtehi, hołago ġyinişnadogş dadıřnıl ? 18 Oko Jesus aġalıni : ġategoř yaate řidini, God ai deya daałai yaate, ado yadatehigi atin. 19 Be naneřhani ni niłbehozen ; do ařdileta, do dine la silhyęta, do dine jinoahıta, do dine bisdilehta ; nižeı inda nima bıł bikyehonılın. 20 Oko ġacın ġadsigo aġalıni : řinantai, dıdi daaltřo ařla aski niřlından. 21 Oko Jesus ġonełıngo ayoayontni, ado aġalıni : daałai ai ne atin, ųdita, daaltřo nehelonigi niłnıngo, oko dine badahajopahigi bitıya ųnı, oko yadıłıl biyidi ilini negodoleł, ado řikyę nana. 22 Oko ye ġadsıhigi pappini, oko do bıłġadsıtogo amatsa, beholonigi dohayuıgo aidi binına.

23 Oko Jesus ųzizeġalgo bidahołanı ahiłni : daatını God beboholnıhi gune yahadokałlıgi daaiyisi niłsil. 24 Oko bidahołanı ce ya ųtsidakyęs. ųti Jesus ġananatsıgo ahiłni : ałcını atını yadaolihigi God beboholnıhi gune yahadokałlıgi daaiyisi niłsil. 25 ġanas-kidi tsatsosi binekahotsani gune yineka ġałgo aidi niłsil ųdi, dine atını God beboholnıhi gune yaıġałgoaidi daaiyisi

nĩsĩl. 26 Oko daaiyisi ce ya n̄tsidak-
yeȳs̄go ado adaah̄yiditni ; aidi daanigo,
h̄aiṣaṣ̄ bicaphidotat? 27 Oko Jesus ḡo-
neliṣgo ani: God tei idolil̄, dine ai do
iyol̄e ateta. God iyol̄il̄i daaltsho do
nĩsĩlta.

28 Oko Piter yicin̄ yajil̄thigo ani:
jokon, niḣyi daaltsho yo adadetango,
oko nikye adikaĩ. 29 Oko Jesus ḡacin̄
h̄adsigo ani : daaiyisi daani anih̄yidiṣ-
ni ; dine do baḡan yo adinaṣ̄ adilteta,
inda bikiso inda bilakye, inda bizei
inda bima, inda bees̄saṣ̄ inda ba aĩc̄ini
inda keyah̄, ṣi ṣikyehgo inda haniya-
tehi bikyehgo, 30 nes̄nat̄indi akuna-
neltego be ḡodol̄eḣ d̄i kat hol̄ziṣigi, kin
inda bikiso inda bilakye inda bima
inda baaĩc̄ini inda keyah̄, th̄igoni bilgo;
inda nanaḣ nahastsanigi biyi hol̄ago
h̄yin̄ado. 31 N̄ti dohayui aĩs̄edi akyedi
dol̄eḣ, inda akyedihiḣ aĩs̄edi dol̄eḣ.

32 Ado Yerusalemgo ath̄iṣgo joka,
oko Jesus alan̄jin̄ ikaḣ tsidadolyizgo,
oko yikyeh̄ ikaḣgo ndasts̄id. Oko naki-
satah̄igi bic̄in̄ yaḣthi oko apididol̄n̄il̄ligi
ye yiḣol̄ni ; 33 oko aḣaḣni : jokon, Ye-
rusalemgo ika, oko Dinebiyaz sodadil-
zini bindantai bila ye ndeidodol̄tyeh̄,
inda nalt̄sos ye dahoseni bila ye, oko
diyoleyeh̄gi ye ḡadadot̄si, oko nanaḣ
dine ya deidol̄tyeh̄ ; 34 oko aidi ḡadatlo,
inda ndaḣonilt̄sh̄is, inda ḡaki dahidizi,
inda daḣodiyol̄hyeh̄ ; oko th̄agi jin̄ aḣh̄-
go nadidotal.

35 Oko Jemz inda Jan, Zebedeus
ba aĩc̄ini ḡauiazgo ani: Nihinantai,
niḣyi yid̄killigi lana niṣzen. 36 Oko
aḣaḣni: h̄at̄isaṣ̄ naḣa ad̄iṣil̄i nosen? 37
Oko aḣaḣni: Ayuite Natani d̄iḣl̄go, ni-
h̄yi a niṣnaji sitado, inda ḣa niṣtlaji si-
tado, aidi ḣana niṣen. 38 Oko Jesus
aḣaḣni ; yinoḣkyeh̄digi do niḣyil̄beho-
zenta, bikyeh̄ th̄iḣw̄idoh̄ni? 39 Oko
aḣaḣni; ou. Oko Jesus aḣaḣni: bikyeh̄
th̄iḣw̄idoh̄ni aidi bikyeh̄ th̄iḣw̄idoh̄-
ni ; 40 n̄ti niṣnaji inda niṣtlaji dinoh̄-
kyeh̄ligi aidi do be sohol̄niṣta, n̄ti ba
asteilyah̄igi ba didotal. 41 Oko ḣa nes-
nanigi deid̄ists̄ango Jemz inda Jan

daaiyisi doḣilyadateta. 42 Oko Jesus
hokko yid̄in̄idgo aḣiḣni : niḣyil̄bedaho-
zen dine be bidahol̄nih̄igi bindantai
adate, inda dine ayuidateh̄igi bedant̄i.
43 N̄ti niḣyi nihithah̄gi do akuteta
dol̄eḣ, ḣa nihithah̄den ayuiniṣte nizenigi
aidi nihinaltyeh̄do ; 44 inda daaiyisi ni-
hithah̄den ayuiniṣte nizenigi, daanoḣ-
sh̄o nihinaltyeh̄do ; 45 oko Dinebiyaz
lan do natani bin̄iyi niya ta, n̄ti nalt̄yeh̄
doko yiniyi niya, inda bisizini ye dina-
ango dine dohayui yicaṣ̄ hadokaḣgo yi-
niyi niya.

46 Oko Yeriḣogi jekai. Oko Yeriḣo-
do cekaigo, bidahol̄angi inda dine do-
hayui bilgo, Bartimeus Tim̄eus biyi'
ath̄iṣ̄ yigah̄go adokyeh̄go, bina atingo
aidi baṣ. 47 Jesus Nazaret̄den at̄iṣgo
yid̄ists̄ango, Jesus yicin̄ d̄iḣl̄ḡazgo ani,
ni David biyi' n̄linigi Jesus, ṣika anil̄-
yeh̄ ; 48 Ado dine dohayui, d̄ado adini-
ni, adahaḣni n̄di daaiyisi yego iḣa,
David biyi' n̄linigi, ṣika anilyeh̄. 49
Oko Jesus yiz̄iṣgo adi ; hokko bidoh̄ni.
Oko h̄ina atini dayiz̄igo adeĩni : niḣho-
zoṣgo nd̄ita, hokko niḣni. 50 Oko ḡa-
beḣtlei nah̄go ayiyil̄ḣan, n̄sid̄ists̄ago ado
Jesus bazniya. 51 Oko Jesus ḡacin̄
h̄adsigo aḣaḣni : h̄at̄isaṣ̄ na ad̄iṣil̄i ṣi
n̄tni? Oko bina atini aḣaḣni : ṣinan-
tai, ajoin̄ n̄jotl̄e ḣana nisen. 52 Ado
Jesus aḣaḣni: yinaḣgo in̄al, in̄tlani be
ananti iḣya. Oko daako ajoin̄ni n̄zist-
l̄iṣ̄, ado ath̄iṣgo Jesus bikyeh̄niya.

11 Oko Yerusalem daaiyidigi jo-
kaḣgo, Betfage inda Bethani hol-
yeh̄di, dzildi Oliv dziḣ holyeh̄di, bida-
hol̄angi naki bilaṣ̄jin̄ iyila'. 2 Ado
aḣaḣni: kin siniligi wunan̄jigo doḣaṣ̄,
oko ade noaz̄go, th̄ili biyazo dahastlon̄-
go biki doḣaṣ̄, doḣaṣ̄yeta, kyeh̄doḣaḣgo,
adeṣ̄ ndoh̄l̄os. 3 Oko dine ḣa, h̄ateḣos
oh̄tin̄, niḣyil̄niḣgo, nihinant̄ai yin̄izengo
ai baṣ bidoh̄ni, oko daako t'o yidi-
dotsh̄il. 4 Daako akond̄iaz, oko th̄ili
yazi ce ath̄iṣgi dahastlon̄go yanaaz, aḣ-
yid̄it̄iṣgi, oko kyeh̄ya'. 5 Oko ḣa biḣah̄
naziṣgo, adani: ḣa lauḣiṣ̄ th̄ili biyazi
kyeh̄oh̄at? 6 Oko Jesus anih̄yil̄niḣgo,
'ni, oko daako yideidestsh̄it. 7 Oko

thili biyazi Jesus yeinloz, oko beltledi yiki destsoz, oko yika nesta. 8 Oko dine dohayui athiingo beltledi ndeskad, inda la tsin dayilnego athiingo nihiyideiyinil. 9 Oko bilanjiin deikahigi inda bikyedengi dadilewus; Hosana, danigo; 10 hozongo God bizad bikyehgo ikalligi; hozongo nihize David bebholnhihi, Jehovah bizad bikyehgo ikalligi! Hosanna wutahti!

11 Oko Jesus Yerusalem gune ya iyago, inda biyi sohodizini kin gune yaiya, oko wune daaltsho hatihita yinelingo, oko kat ininap silingo, Bethanigo nakisatuhigi yilyikai.

12 Oko apinigo, Bethani den nakago, dicinbinilhyin; 13 Oko cinyan lakanigi bitsin la nezaji iago yilsan, atan ban holongo, oko akonniya, la cinyan ban holongo yidinolinlo biniyi, akwe iniyago tado yahiyilsanta atan deya; tahyo akwe naholziigo ban. 14 Oko Jesus yicin hadsigo ani; Holago dine to la na nadotinla; oko bidaholangi deidistan.

15 Oko Yerusalemgo yikai, oko biyisohodizini-kin yaha iya oko dine akune ahandaibihigi ci inikad, bikitani beka peso alhadajitnilen neidiyelgan, oko gspidi ndayilnihigi bi bikidahastahi ilto; 16 oko dine do asa biyisohodizinkin bineka dajijatago ohosen. 17 Oko dine neinthingo agalni; da dos biki iscin, shikinigi, dine daaltsho kin biyi sohadizini deilni; nti nihi kin biyi aninhi adalla. 18 Oko naltsoyedahoseni inda ndailnihi bindantai deidistanigo ho diyoleyel ya ntsidakyens, nti hwedaltsit, dine daaltsho ye nanthingi halahani danizengo aidi ban.

19 Oko ininango kinhaleahiden ci nanakai.

20 Oko apinigo begahgi joka, tsinen sakkango dayilsan; 21 oko Petrus yenalnigo, agalni: shinantai, tsin bahatsit bidiniden sakkan lan. 22 Oko Jesus gacin hadsigo agalni: God ba inli. 23 Daanigo anihyidishi; hai shin dine shin di dzilligi yicin gadotsi, hyiditna, inda tho ntyel ndiyolegan; nti nje biyidi do

dota nsinikyens ta, nti jotlango, daani da animigo adonil, ta yokyedigi bi do. 24 Aidi ban anihyidishi: hatisan lana nzenigi, sodilzingo yintlango oko mi do. 25 Oko sodilzingo, la banhakkianilago, shaninaa'; oko nihize yadilhil biyidi sitahigi ai ne banhakkiatehigi ilto na neididoal. 26 Nti do na neideahgo nihize yadilhil biyidi sitahigi ilto ne banhakkiatehigi do naneididoalta ilto.

27 Oko Yerusalemgi najekaigo, oko biyisohodizini kin bi jegahgo, ndailnihi binantai inda naltsoyedahoseni inda hastui gahaskai; 28 oko adaha ni: hais bizi bikyengi di alil? Oko hai ku antin nihi? 29 Oko Jesus gacin hadsigo agalni: shi ilto la nanihydideskil nisen shicin gadahsohtsigo, oko be nihiyilgo desni ku astinigi sei dinnaanigi. 30 Jan diyingo thabideskizi gaden, yadilhil den datsi, dine bithahden datsi? Kat be shidaha ni. 31 Inda adaahyiditnigo adani: yadilhil biyiden dadintnido, oko shan hatego do dohtlanta, nihiyididonil; 32 oko dine bithahden dadintnigogo, dine yeneiltsit, daaltsho Jan daanigo God ba nantahi danizingo: 33 oko Jesus gacin gadastsigo adani: do nihiyilbedahozenta. Oko Jesus ga nadotsigo agalni: oko do be nihiyilgo desni, hais bizi bikyehgo astin.

12 Oko hani ye gohahonilni: dine la cilnaatlohigi bidaakyehgi kidila, inda yingasti, inda tho litei be ilinigi ayila, inda dine ya agalyandogo yeisint, oko nezago niya. 2 Oko akwe naholziigo ganaltye la ai dinehigi yicin ila', daakyeh bi nestanigi la bi dogo ai biniyi. 3 Nti ai dinehigi ai naltvehigi nabidinesgalgo daakyed analca'. 4 Oko nanala binaltye akon neinila', oko ai dalholne, bitsitsin ndeidesne' oko ncongo adahola andahasa'. 5 Oko nailto la akon anayila', ado dalwshyiyin; inda dohayui la, oko la ndeinesgal inda la dayishyiyin. 6 Oko daalai biyi' ta hazo ayoayontni, aidi akvedi yicin anayila', yaatego ya ntsidakyens shiyi'go ai ban, anigo. 7 Nti ai dinehigi adaahyiditni:

daakyeḥ ai pi dolē, oko daḡodiyiyeḥ, oko daakyeḥ aidi niḥyi dolē. 8 Oko dahwīshyiḥ, inda daakyeḥheḥ ei dahwīsgan. 9 Oko kat daakyeḥ binantai da doni? Dokaḡo inda ai dinehigi neidoḡtshil, oko daakyeḥ ai tla neidoḡ. 10 Da diḡiḡ tado dainoḡtḡata God bizad biyiden: Kin ilini tse yo ahyil-ganigi, aidi kin wiyadi saanigi silin? 11 Diḡi Jehovah binaniḡ ate, inda niḥyi ee ba ŋtsideikyens? 12 Oko ee daholsod ŋti dine yedaltsit, oko bilbedahozen di hanihigi ḡakijingo yahalni, oko anḡhaskai, oko dabaḡango anas-kai.

13 Okogo Farasiz inda Herodiyanz la ḡaciḥ dayilad, saden ḡakadaihyilgo biniyi'. 14 Oko ikaigo adahaḡni: ni-hinantai, niḥyilbedahozengo daanini ḡlin, ni daani ḡolni lan, dine adanini do siḡikyeh ḡnizen ta, ŋti God bizadigi ai daani be nanḡthin, Natani peso bahatniḡgo, ado do bahatniḡtago, ḡaitihigi ḡan yaate? 15 Ba dahidiḡniḡ datsi doḡa datsi? Oko Jesus ya ŋtsidakyens bilbedahozengo aḡalni: ḡateḡos ḡi daḡinoḡḡan? Peso la ḡanaa' dineḡin. 16 Oko kwe deinaan. Oko aḡalni: ḡaiḡan yiki sita, inda ḡai ḡan yikyie iscin? Oko adani: Natani lan. 17 Oko Jesus ḡaciḥ hadsiḡo aḡalni: ḡa ti natani bii badaholmiḡ, inda ḡati God bii badaholmiḡ. Oko bizadigi ee ya ŋtsidakyens. 18 Oko Sadusiz bananakai, daḡneni do nahidiḡḡego dayotlanḡo, oko ḡdahodilkitgo adani: 19 Natani, Mozes naha yikyeh iscin; dine la beestsan yan datsago, baaleiniatingo, bitsili yan ikyehgo, ado binai ya aleini banahici. 20 Oko sotsit alaḡaceḡo, oko alanjin naḡahigi beestsan ayila, oko baaleini atingo dabastsan; 21 oko na akyedi ŋneidiḡtyin, oko ai ilto baaleini atingo dabastsan, oko na akyedi ilto da akutsa. 22 Okogo ta sotsitgo ḡdahodiltyin ḡdi daaltsho ba aleini atingo nezua. Okogo ai bikijin astsani ilto dabastsan. 23 Daanigo dine nahidiḡḡego, ais sotsitigiḡ ḡais be estsando? Ai sotsitigi daaltsho beestsan silingo aidi ban. 24

Oko Jesus ḡaciḥ hadsiḡo aḡalni: da niḥyis bithadadoan, God bizad biki iscinigi do niḥyilbedahozenta, inda God bebitsiligi do niḥyilbedahozenta ai be ate. 25 Dine daḡneden nahidiḡḡehigi do aḡa ḡdaikyehḡta, inda do aḡadeidjaḡta, inda yadiḡilḡil biyidi daholonigi diyin ḡdaleahi ḡdahalindo. 26 ŋti daḡneni nahidiḡe, da Mozes binaltsos tado dainoḡtḡata, cildenini biyiden God Mozes yieḥ hadsiḡo; ḡi Abraham bi God niḡlin inda Isaak bi God inda Yakob bi God niḡlin? 27 Daḡnehigi do bi God jiljita, ŋti dahyinanigi bi God jilin, oko bithadanoan.

28 Oko naltsosyehoseni la niya, alein yadajilḡthigo yidiḡtsan, oko Jesus yaate ḡahastsihigi bilbedahozengo, aḡalni; ḡai ḡan ayuite sad bikyehdahiniḡnanigi? 29 Oko Jesus ḡaciḥ hadsiḡo ani: di al-sedi bikyehdahiniḡnanigi sad; Israel-dine dasinoḡsan, Jehovah nihi God da-alaḡi Bikyehdahiniḡnani ate; 30 Jehovah ni God ḡje be daayisi ayointni, inda niḡsizin be inda ni ḡsekyens be, inda ŋtsil be ayointni. Diḡi al-sedi ado ayuitehigi bikyehdahinoḡnanigi sad ate. 31 Inda akyedi ku nana ate; bilkyehotini ayointni, t'a ni ki atego. Aidihigi tsida alalḡo bikyehdahiniḡnanigi sad. 32 Oko naltsos yehoseni apijini: ala akuten, ḡinantai, ni daani ḡolni: daalaḡi God lan holoḡ, inda nanaḡa atin; 33 oko nihije be inda nihiyidisizin be inda nihi ḡsekyens be inda nihiḡtsil be ayoadeniḡntuigo, ai daayisi yaate, bicin nadahidiḡilmiḡhigi daaltsho ai dohozonta. 34 Oko Jesus yiyilsan ḡwinyango ḡahatsiḡo aḡalni: God be-boholmiḡhi bitsandi do nazadi sinizuta. Oko ai bikijin ḡnadaisidoḡkilḡen bit-san dajlitit.

35 Oko Jesus biyisohodizininikin ḡune nanḡthingo ani: ḡateḡos naltsos ye dahoseni Yistainiḡli ai David biyi' adani? 36 Oko David dapi Nilcidiyin be anigo Jehovah Bikyehḡhyiniḡnani apijini, niḡnajigo ḡigalḡ da ḡta, ne enaḡ nikyetlahḡi nininiḡlin; 37 David ta pi anigo Bikyehḡhyiniḡnani ate, okos

hatego biyi' do? Oko dine daayisi dabjistsango deinizen.

38 Oko nannt'ingo ani : naltsoſye dahoseni bitsada-doh'ili, bi e ayuidani'nez thadadekahgo tei bi'yadate, ado kin-thah naast'ingo natani dabidit'igo dei bilyadate ; 39 oko biyi a'anaatl'ehi kin gun'e biki dahastahigi al'sedihigi tei bi'yadate, oko cin'yan andalin gun'e cin'yan yadatehigi tei deinizen ; 40 oko astsan bahastin adastintigi bagan yit-san dein'yan, oko sodilzin ayun'hezgo adeile, dine t'o dabini'in biniyi' ; aidi daayisi banhakk'i adol'ni.

41 Oko Jesus peso bi tsa yigah nestago, oko dine peso yi'i dayini'igo yiyi'san, oko da at'ini dohayuigo dohayui peso yi'i dayini'. 42 Oko astsan bahajpahigi la niya, oko naki dotli'go yi yiyini'. 43 Oko bidaholangi hokkoyidin'igo abil'ni : jokon, daiyisi daani anihyidisi, di astsani bahajpahigi agadi peso yi'i yiyini', nana'la hastui ai dohozonta, 44 ei dahintehigi ai tei yi'i dajini', nti di astsanigi t'a nejahigi yi'i yiyini' ai be ate.

13 Oko biyisohodizinkin biyiden jekaigo, bidaholangi la abil'ni : nihinantai jokon, tse ayuidatehigi be kin, inda kin ayuidatehigi. 2 Oko Jesus gac'in hadsi'go agal'ni : da di kin ayuidatehigis in'ini' ? Tse da'ala n'idi do alk'yedasaantado, daaltsho ndol'tas.

3 Oko dzi' yigango tah nahasthan biyisohodizinkin wunanjigo, oko Piter inda Jemz inda Jan inda Endru dasahi nahodil'kit : 4 nihiyigolui, gago agodonil' aidihigi ; di daaltsho ahodonilligi hati be e hozendo? 5 Oko Jesus gac'in hadsi'go agal'ni : gaidinili'n, daaka lada nihiyidole hila. 6 Sizi bikyehgo lapi nihidoka', si Yistain'illi istin dani-do, inda dine dohayui yidadolo ; 7 okogo alk'yejicago dasidol'tsango, tado ndal'siti, oko aidihigi daaltsho agodonil', nti tahlto aji gal'zista ; 8 oko dine daahyikando, inda dine bindantai da ahyikando, oko tlango nahastsan adidoka', inda diein dol'ni ; didi agodol'ni'ligi begodol'zis.

9 Nti adaada'gol'yan, oko alandaatl'eb-

go nihiyil'ndaka'do, inda biyi alanaatl'ehi kin gun'e ndanihyini'gal'do, oko natani yigah nihiyil'neheka'do, sishi-nina be bil'bedahodolzin'igo biniyi. 10 Oko Haniyatehi alse daaltsho dine be bil'godoni. 11 Oko owail'yago ndanihyies'dogo, inda natani yadanihyies'dogo, gadadohtsihi tado ba ntsidah-kyensta, inda bitsedi tado bandapini'i, Nileidiyin adadidol'ni'ligi nanihyin-thindo akwe holzisi'gi. 12 Oko dine la bikis yidast'sago yidiyoleyel', inda dine la bizei biyi' yidast'sago yidiyoleyel', oko al'cini gac'ini yikiji'n ndidotal'go bade-tan dadotsal'go biniyi. 13 Oko dine daaltsho danihyijol'ado sizi binina, oko haisin naholzisi'jin yidil'kal'go ai bicani-dotal.

14 Oko Romandine bi silau diyingo kinhaleahigi yiyigun nazingo, God ba nantahi Daniel aninigi ki at'ego, (haisin di jul'tahigi yiditsado) Yudea keh-yahgi dine kyedahatinigi dzi'l biyigo yo ahyije. 15 Oko hai sin kin yigah nagahigi daaka ya anautsa, tapihigi baganden ei dotjigo biniyi'. 16 Oko hai sin daakyehgi nagahigi daaka kindi bi e yanautsa hila ; 17 nti hwe dalt-san inda dabidil'tohigi akwe holzigo, 18 nti didihigi do haigo agodonil'go sodadol'zin. 19 Oko akwe holzigo daaiyisi dine thidahwidoni, God nahastsan iyilahan'dan kat inta do kutego thigont-nita, oko di bikiji'n do aku nahodont-nilta. 20 Oko God akwe holzigo do al'cintigo ayilago, do la hyinaitado, nti dapi bi dine binina, nininilligi binina, ai yol'kalligi al'cintigo ayila. 21 Oko dine la anihyil'ni'igo, jokon kwe Yistain'illi, inda nana'la anihyil'ni'igo, jokon, co nledi na'ga, daaka dauhtlan ila ; 22 oko yistain'illi yidadilyai inda God ba ndantahi yidadilyai, aidi akon ndakaido, ayuitehi adeil'indo, dine yi ndaalodogo biniyi, God nininilligi da yidadolo adeile'gogo. 23 Nti ataada'gol'yan, jokon daaltsho agodonilligi be nihyil'hwesni.

24 Oko akwe yol'kal'go, thidahasni do bikiji'n, johonaa' cahodol'hyel', inda

dehonaa'i do be adintinta; 25 oko yadilhil biyiden son ndoflta, oko yadhilil biyidi be bitsiligi aidi yeditshido. 26 Oko Dinebiyaz kos biyigi niyago deis-dofel, ayuutego hozongo, inda ayuutego bitsilgo niyago. 27 Oko bi ndaleahi yidofa', oko daaltshoden bidince ba afadeidolil, nahastsan bekagi ndahonesanden inda yadhilil biyadi ndahonesanden.

28 Tsin bahanihigi bohola'; bitsin ditotgi, inda bitan banhalelgo, aidi be nihiylbedahozen sin nahotlehigi; 29 aidihiigi ki atego didihigi atsago, aidi be nihiylbedahozendo, daaiyididen naholzi. 30 Daani anihyidishi, didi aholelligi do adotinlta, didihigi atsago inta. 31 Yadhilil inda nahastan bilgo adotinl, nti sisizadigi do adotinlta. 32 Nti akwe yolka' inda akwe holkilgo dine do bilbehozenda, inda diyin ndaleahi yadhilil biyidi do bilbedahozenta, inda God biyi' dota, bi Zei deya.

33 Oko ataadagolyan, dasidojin do sodadolzin, donihyilbedahozenta gagojin ahodonil ai binina. 34 Oko Dinebiyaz nezago deya dine nahalin, bikin bitsan diya, oko binanil bebidaholnigo ayila, inda dine daaltsho bi nanisigi ye dinan, inda kinyaagalyanigi diniin yilni; 35 aidi ban dasidojin, do nihiylbehozengo gagojin kinbinantai natta, ininango datsi, tle alnigo datsi, nahohai anihigo datsi, gayilkango datsi. 36 Hazongo natsagogo, oko nihiyi datsi ndaalgnigo nihikinatsa. 37 Oko anihyidishinigi daaltsho apidishi; dasidojin.

14 Oko dipeyazi inda ba dikos-atini deidoynlligi naki eskango, oko ndailnili bindantahigi inda naltos yedahosenigi sistla dagodiniltshel dani-zen godanesthan: 2 nti adani: alahazlingi dota, dine daboskye dolol shasin.

3 Oko Bethani hohyehigi Simon, dine daate nden bilodgo bagangune sitago, astsan le lakandahaleinigi thozis yeinango yayia, daaiyisi ilingo, oko thozis aidinaango bitsi yiki yayinil. 4 Oko dine la binina do bildahaltinta, hatish binii di lakandahaleinigi yo ajikan,

adani; 5 distin banagodolelgo nahidonihen, ado badahajopahigi bithadonihen. Oko bicin do bildahozonta. 6 Oko Jesus ani: tado ban ndalhtini, bin naga, yatehi nanis sa ayila ai di ban. 7 Badahajopahigi daalajin ndakai nihithagi, t'a nihiy danosengoyatehi ba adalin, nti si do nihithahgi nasata do; 8 t'a yineleanigi ayila; sitsi saistla tahto tlesidiltyelgo; 9 daani anihyidishi, yatehi nahastan daatenden bekagi banahanido, binanishigi ilto be hanido.

10 Oko Judas Iskariot, nakisatahigi la, ndailnili bindantai yango iya ahadadedotalgo biniyi; 11 oko deidistango banbildahozon, ado peso nadontnii adahalnigo gadeidezean. Oko ahadadedotalgi ye iste ndahazean.

12 Oko dipeyazi deidolegalligi la eskango, godaholangi adahalni; hasan cinyan adailnii? 13 Oko bidaholangi nakigo ahlni: kinhaleahigo doasgo, oko adi noasgo, dine la thosji ye tho yoalgo bitahdoas, bikyeoasdo. 14 Oko dine yayia gune, ai kinigi binantai apididolnii; hai tabini hazean, sidaholangi bildadeshingi; 15 oko bagandi kin ayuigoniltsho akwe nihiyildoka, daltingotego, cinyan akwe naha adolil. 16 Oko boholangi dahdiaz, oko ta aninengi ki atego yikiniyaz, oko akwe cinyan ayila.

17 Oko nakisatahigi kwe ininango yil yikai. 18 Oko dinespingo adaniyan, Jesus ani; daani anihyidishi, nihiyi la sildaosanigi la dine ba sididoal. 19 Oko banbinigo ya ntsidakyens, ado adaahyiditni, oko la si datsi, ani, inda nanala si datsi, ani. 20 Oko ganant-sigo agalni: di nakisatahigi la, tlesha yi gaikahigi aidi ate. 21 Dinebiyaz daani deya, ta be biki iscinigi ki atego, nti dilabayui ai dinehigi, dine yasidoaligi, do bidiscingo ai yaate nden.

22 Oko daijyango, Jesus ba dahidinango, ado yikiy sodolzin do niyizthin do bithaizni, ado ani; ndahollahgo dasan, aidi shisis ate. 23 Oko banhaizahi neinango, oko yikiy sodolzingo, do yithahidezean, oko daaltsho dayotlan.

doyasantahigi t'a nihiyi dasidotsan; haitego ba ntsidahikyeys? 64 Oko daaltsho adani, t'a dalotsa. 65 Oko la gaki dahideze dazlin, la bila nisjulgo ye ndahonilzin oko adahaŋni: aḡodol-nilgi be nihiyilgolni. Inda nanil bila ye ndahonilzin.

66 Oko Piṭer hoḡandi sitago, ndail-nihi binantai be astsannanil la niya; 67 oko Piṭer naṭsilgo yiṭsan, yinelin-go ani: ni ilto Jesus Nazaretdeṅ biyi-nekai. 68 Oko naasdinlsingo ani; do siḷbehozenta, do adistsata haṭiṣan ba yanilṭhi. Oko ei niya oko naḡohai yidiniḡo. 69 Oko eikeṅ la naḡolsango, oko yilnazinigi ahilni: diḡi la ai atin. 70 Nti nnaasdesin. Oko doḡodinaigo yilnazinigi adahaŋni; daani ni la antin, ni ilto Galilideṅ dine nlin, inda daakutego yanilṭhi ilto. 71 Nti bizahociṅgo ani: dine ba ndatinigi do siḷbehozenta. 72 Ado nakidi naḡohai yidiniḡo. Oko Piṭer Jesus bizadigi yenalnigo, naḡohai taḡto nakidi anihigo, ṭḡadi do pii niṣṭiṭa didiniḷ. Oko ya n̄siskyensgo ḡaca.

15 Oko daako ḡayikaṅgo, ndailnihi bindantai, inda hastui inda nalt-sos yedahoseni inda aḡahazliṅgi daaltsho aḷciṅ ḡadalṭhi, oko Jesus yadaastlōngo, oko Pailat yadeisloz. 2 Oko Pailat nahodilkit: ḡa Juz binantais nlin? Oko ḡaciṅ hadsiḡo aḡalni: t'a ni adininigi ki atei. 3 Oko ndailnihi bindantai dohayuigo ḡadaholni, ṅti do yalṭhiṭa. 4 Ado Pailat anahodilkitgo ani: ḡa doṣ adinita? Jokon daṣinelango na dahabni. 5 Nti Jesus do aninta; oko ai binina Pailat ce ba n̄tsekyens.

6 Oko aḷanaatlēhigi aḡnsiniligi t'a deinzinigi la ceṭte daalajin. 7 Oko la aḡnsithin Barabbas holyehigi, ai ayahonila do dine la yiyishiṅgo aḡnsizin. 8 Oko dine dohayui daantineṅgi ane danigo yego dadilewus. 9 Oko Pailat ḡaciṅ hadsiḡo ani: ḡa Juz binantais bini ikaḷ damosen; 10 bilbehozengo sodadilzini bindantai dagojoloḡo binina yaha dahaste. 11 Nti ndailnihi

bindantai dine ye yilḡaholni, Barabbas ce dotaḷgo. 12 Oko Pailat ḡaciṅ ḡana-matsigo anabisditni: Juz binantai dabilohnimigi ais dadiṣliḷ? 13 Oko dadilewusgo, siḷhye, adani. 14 Oko ani: haṭeḡosan, haṭihigiṣan baṅhakki atsa? Oko daaiyisi yego dadilewusgo, siḷhye, adani. 15 Oko Pailat, dine biyadatego binina, Barabbas ce idolṭyeḷ, oko Jesus beetshis be ndagonilṭshisigo, yedinaṅ deidiyolḷhyeḷgo biniyi.

16 Oko silau binantai baḡan guṅe ḡolyaakai, oko silau daaltsho hokko deidiṅid. 17 Oko natani bi e ye ḡadahodila, oko tsindenihigi bica adayilago yiki deidezan. 18 Oko, halahani, Juz binantai, adahaŋni. 19 Oko tsin ye ndagonilḡal, inda ḡaki dahideze, oko ḡaciṅ n̄tsidahidekyego, ḡaciṅ sodadilzingo adahodilein. 20 Oko ḡadatlogo, natani bi e ḡa na deidiṭtoz, oko t'a ho ḡa e ye ḡadahodila, da ho diyolḷhyeḷgo ei dahazloz.

21 Oko dine la Simon, Sairinayan la, Alexander inda Rufus bizei, bi da-akyeḷ deṅ niyago, aidi tsin aḷnaustsit yitiniḷ adahaŋni.

22 Oko Golgotha bolyehigi daḡoniloz, ai hazeanigi Dine bizadkyehgo Tsitsin hōlye. 23 Oko ṭholitei aḷṭhanaustkaṅgo ḡadeika', ṅti do yinizenta. 24 Oko dahwishiṅgo do bikijin ḡa eṅ aḷṭha astonz. 25 Oko apinigo nahastai de oḷa hazliṅgo, tsin aḷnaustsit yanjin ḡol adaaskaḷ. 26 Oko bikiki, Diḡi Juz Binantai, 'niḡo bikiisein. 27 Oko aninhi nakigo bil ndaaskaḷ, la niṣnaji la niṣṭajigo. 28 Oko di ki atego aḡotint, biki iseinigi ki atego; Baṅhakkiadatehigi bitḡa deilṭha. 29 Oko ḡwigah dekahigi t'o ḡadatlo, bitsitsin deilmasgo adani, ha ha! ḡa niṣ biyi sohodizini kin ndeṣkaḷ, inda ṭḡagi jin aḷehgo andolnili; 30 yista adiltigo, oko tsin ban-deṅ bita ṅta. 31 Oko ndailnihi bindantai inda naltsoṣ yedahoseni ḡadatlogo adaahyiditni; la ai aḡaṅhyigaḷ, ṅti dapi tei do aḡaṅhyigaḷṭa. 32 Bini Yistaṅnili, Israelbinantai tsi ban-deṅ yitan nata, oko dadinnileinḡo, daiditlan.

33 Oko atlenaango keyah daate nden caholhyel tha de ola izliŋgo, Jesus yeŋo ani; ši God, ši God, haŋeŋošan sisan diniya? 35 Oko biŋahgi nazinigi la, deidiŋsango adani: Ilaija hokko yiŋni. 36 Oko la tho dokonzigi yika dilewud, tsin yilethahi dahiskan, ado ye ganizid, oko ani; ta hallo, Ilaija datsi gadokaigo, yita godoltyel. 37 Oko Jesus yeŋo gacago bizehazliu. 38 Oko biyisohodizininikin binipaligi bilethaden acaŋlad; 39 oko silai binantai yiguhgi siziŋgo, gacago inda bizehazliŋgo zilŋsango ani: diŋi daani God biyi' ate lan. 40 Ado astsani la nezaŋden dadezeiŋgo, Meri Magdalin, inda Meri Jemz bima inda Joses bima, inda Salome; 41 di astsanigi Galilidi njeŋahgo, gakye naya, ado ga ndalea' nden, inda Yerusalem go astsan tlan bilgo.

42 Oko ininaŋgo, eskaŋgo Domiŋgo, alaŋgodolŋligi biniyi astedadilneŋgo; 43 oko Jozef Arimatheaden, natani la jiliniŋi, bi nsekyens yatehigi, God beboholnihi gaidezeiŋgi, niya inda do naltisitgo Pailat ya niya, oko Jesus bizii yiyikyed. 44 Oko Pailat da itan dahastan nizengo ya ntsekyens, oko silau binantai hokko yidiŋid, naidilkitgo da itan dahastan datsi. 45 Oko silau binantai golgoluŋgo, bizii ai Jozef yei-dinaan. 46 Oko naagaatabi nizunigi nayisni, nayiltingo yiŋ istiz, oko tse bi gaontuilen gune ayiltyin, oko tse deidiniŋmas. 47 Oko Meri Magdalin inda Meri Joses bima dzisthingi yiyilsan.

16 Oko Domon biskanni Meri Magdalin inda Meri Jemz bima inda Salome lakandahaleinigi ndayizja ye dahodolago biniyi. 2 Oko daayisi apinigo tahto gaahgo jiscadi jekai; 3 oko adaahyiditni, haisan tse naha nahgo idomas? 4 Oko dadeiŋgo, tsehen nahgo elmazgo dayilsan, ai tse ayunlŋsho. 5 Oko jisca gune ya-

haakaigo, dine anidnagahigi la niŋnajiŋgo sitago dayilsan, bi e lakaigo ayunnezo, oko ikye tsidadolyiz. 6 Oko agalni; tado ndaŋsitti, Nazaretiden Jesus ga dadohin, dahidiltehen, nadiŋsa kwe ai atin, so, kwe sithin nden. 7 Nla hohka, inda bidaholangi inda Piter bilgodolni, Galiligo nihilanjin iya, oko adi deidolŋel, ta nihiyilgolniyengi ki atego. 8 Oko aden tshinlgo jekai, oko jiscaden yitsan ditje, gatha dahoditlitgo, ado la ndi tado yicin hadsiŋa, ndaltsitgo ai ban.

9 Oko ai biŋin daayisi apindan nadiŋsago, Meri Magdalin alse yicin niya; 10 oko tahnasdiŋsahi bilnjekaiyen be bilgojolni, bandabinigo to dacago; 11 oko jinago deidiŋsango, oko ai yiyilsango, do dayotlanta.

12 Oko ai bikijin keyahgi iasgo nakiŋgo yaniya, 13 oko tlajin ya nadaholni, nti dodagotlanta.

14 Ado bikijin thasatago daŋnyango yaniya, oko haŋeŋošan nihije datse inda do daohltanta, agalni, daŋolsanigi do dahotlanta. 15 Oko agalni; nahastan bekagi daate ndengi, yatehilhani dine daaltsho bebidaholnigo biniyi thauhka'; 16 haishin yotlan shin, inda yitsita tho alya shin, ai bianhadotal, nti haishin do yotlan shin banhakianilhen binina banhakiadolnii. 17 Oko di be dayotlanigi benihyilbedahozendo; sizi bikiyehgo cinti gatainolŋshelido, oko lago atehigi zad ye yadalŋhido; 18 oko tliz ndayilado, oko hwiŋhyehligi deitlan ndi, do abidolilŋlita; oko bithahaldahoneskahigi bikidadilnigo, oko yaate ndatlel do.

19 Oko gacih hadsi do bikijin, yadihlil biyigi silin oko God niŋnajiŋgo da nesta. 20 Oko thauskai, do daaltshogohani ye yiŋ daholni, oko God beka analewu go, oko dine dayotlango ayila, oko da pi binanis ate dine bilbedahodolzinlgo ayila. Amen.